ವಿಚಾರ ವಿಜಯ

ಪ್ರೊ. ಬಿ. ಎಚ್. ಶ್ರೀಧರ ಅವರಿಂದ

ವಿ ಚಾ ರ ವಿ ಜ ಯ

ಪ್ರೊ. ಬಿ. ಎಚ್. ಶ್ರೀಧರ, ಅವರಿಂದ

ರವೀಂದ್ರ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ

ಕಾರ್ಗಲ್—577421.

ಶಿವಮೊಗ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆ

ಬೆಲೆ: ರೂ. 5/-

ಪ್ರೊ. ಬಿ. ಎಚ್. ಶ್ರೀಧರ ಅವರ 'ವಿಚಾರ ವಿಜಯ'
ಪ್ರಕಾಶಕರು: ರವೀಂದ್ರ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ,
ಕಾರ್ಗಲ್ ಕಾಲೋನಿ—577421,
ಶಿವಮೊಗ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆ.

Prof. B. H. Shridhara's 'VICHARA VIJAYA'
Publishers: Ravindra Pustakalaya,
Kargal Colony 577421,
Shimoga District.

ಪ್ರತಿಗಳು — 1000
ಬೆಲೆ — 5/-
ಮುದ್ರಣ — 1981
ಶಾರದಾ ಛಾಪಖಾನೆ, ಮಂಗಳೂರು—575001

ಮೊದಲ ಮಾತು

ಕ್ರಿ. ಪೂ. 3ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಭಾರತೀಯ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕೌಟಿಲ್ಯನ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ಮನುಸ್ಮೃತಿಗಳು ಗಣ್ಯ. ಅವುಗಳಿಗೂ ಹಿಂದಿನದು ಮಹಾಭಾರತ. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ(ಪೊಲಿಟಿಕ್ಸ್)ವನ್ನು ಓದದವನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ವನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಡೆಸಲು ಅನರ್ಹ. ಕಾಮಂದಕೀಯ ನೀತಿಸಾರ, ಶುಕ್ರನೀತಿಸಾರ ಮತ್ತು ಬೃಹಸ್ಪತಿ ನೀತಿಸಾರಗಳಲ್ಲದೆ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲೂ ರಾಜನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರದ *ಅಂಶಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಭಾರತೀಯ ನಾಗರಿಕತೆಯೊಂದೇ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ. ಪೂ. 5,000 ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಅನುಸ್ಯೂತವಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಉಕ್ತಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಮರ್ಶಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಜನತಾ ಜನಾರ್ದನನ ಈ ವರೆಗಿನ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಮನಃಪ್ರಣಾಲಿಯ ನಿತ್ಯನೂತನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಶಾಸನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಇಂದಿನ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ರೂಪಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಚಿಂತಕರು ಸಮರ್ಥರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಆಡಳಿತಗಾರರೂ ರಾಜಕೀಯ ಮುಖಂಡರೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಈಗಿರುವಂತೆ ಅನೇಕ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರ್ಯಯೋಜನೆಗಳ ವಿಚಾರ ಆಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹಂತಕರಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ, ಅನಲಸ, ಬುದ್ಧಿವಂತ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯುತ್ಪನ್ನಮತಿವಂತರಾದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯರು ಈ ಮಾತನ್ನು ಎಂದೂ ಕಡೆಗಣಿಸಲಾರರು.

ಯೂರೋಪೀಯ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಇತಿಹಾಸಕಾರರ (**Vertical Progress**) ಊರ್ಧ್ವ ವಿಕಾಸಗತಿಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಅಳತೆಗೋಲಿನಿಂದ ಭಾರತೀಯ ರಾಜ್ಯಧರ್ಮದ ಸತ್ವ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಹಾಗೂ ತಿಳಿಯಲು ಹೊರಟದ್ದು ಕೇವಲ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ. ಅದರಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತಕ್ಕಾದ ಹಾನಿ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಸೂತ್ರವು ಚಕ್ರನೇಮಿ ಕ್ರಮವುಳ್ಳದ್ದು. ನಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸದ ಭೂತಕಾಲದ ನಾಗರಿಕತೆಗಳ ಯುಗ ಒಂದೇ ಒಂದಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇ ರಾಜಕೀಯ ಪದ್ಧತಿಗಳೂ ಒಂದೇ ತೆರನಾಗಿ ನಡೆದುಬಂದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ, ಯೂರೋಪೀಯ ಸಮಾಜ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಫಲಿತಾಂಶಗಳಿಗಿಂತ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಂಶಗಳು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ತತ್ವದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತೀರ ಭಿನ್ನ. ಆದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಆಚಾರಸಂಹಿತೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಲಾರವು ಎಂಬುದನ್ನು ಸರಕಾರಗಳು ಇನ್ನುಮೇಲಾದರೂ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಶೋಕ, ಮಯೂರವರ್ಮ, ಹರ್ಷವರ್ಧನ, ಪುಲಿಕೇಶಿ, ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾನಾಯಕರ ರಾಜಧರ್ಮ ಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದದೂ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಅವರ "ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ" ದಲ್ಲಿದ್ದ ಜನಾನುಕೂಲ ಕಾರ್ಯಯೋಜನೆ–ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯನೂತನ ವಾದವುಗಳನ್ನು ಸಹ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಮತ್ತು ಅಲಕ್ಷಿಸುವ ಮನಃಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಆಧುನಿಕವೂ ಅಲ್ಲ, ಭಾರತೀಯವೂ ಅಲ್ಲ.

***ಪ್ರಜಾನುರಂಜನೆಯಿಂದ ಬದ್ಧವಾದ ಆಡಳಿತದ ನ್ಯಾಯ ಸೂತ್ರಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತ. 10ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಚಾಲುಕ್ಯ ಸೋಮೇಶರನ "ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸ"ವೂ ಅಭ್ಯಾಸಾರ್ಹ.**

ಸ್ವದೇಶೀಯ ಹಾಗೂ ವಿದೇಶೀಯ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಾದಗಳನ್ನು (Theories) ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ವಿವೇಕ ನಮ್ಮಲ್ಲಿನ್ನೂ ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಿಟಿಷರ ರಾಜ್ಯವ್ಯವಹಾರ ನೀತಿಗಳ ಹೊರಮೈಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನಂಬಿ ಅನುಕರಿಸುತ್ತ ಬರುವುದನ್ನು ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿಯವರು ಎದುರಿಸಿ, ಭಾರತೀಯವಾದ ರಾಜನೀತಿ, ಅರ್ಥನೀತಿ, ಸಮಾಜನೀತಿ, ಶಿಕ್ಷಣನೀತಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ದಿ. ಪಂಡಿತ ನೆಹರುಗಳಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಇಂದಿನ ಪ್ರಧಾನಿಗಳ ವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಮೇಧಾಬಲದಿಂದ ಹೃದ್ಗತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರವು ಶಿಷ್ಟಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಹಿಂಸೆಗೆ ಗುರಿಮಾಡಿತು. "ರಾಜಾ ಕಾಲಸ್ಯ ಕಾರಣಂ; ನಾ ವಿಷ್ಣುಃ ಪೃಥಿವೀ ಪತಿಃ; ರಾಜಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದೇವತಾ" ಮತ್ತು "ವೀರಃ ಸರ್ವಂ ಪಾಲಯತಿ" ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಟೀಕಿಸಿದ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಇಂದಿನ ಜನತೆಯ ವಾಸ್ತವಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರರೀತ್ಯಾ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ರಾಜನು ರಾಜ್ಯಶಕ್ತಿಯ ಸಂಕೇತ; ಅವನು ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಗುರುತು; ಜನಸೇವಕತ್ವದ ಆದರ್ಶ; ಹಾಗೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯ ಅದು ದಂಡ್ಯಾದಂಡ್ಯ ಆಚಾರಗಳ ವಿವೇಕದ ಆದರ್ಶ, ಪ್ರತೀಕ ಎಂಬ ಸತ್ಯವು ಅಪ್ರಿಯವಾಗಿರಲಿ, ಸುಪ್ರಿಯವಾಗಿರಲಿ— ಈ 33 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಜನಸ್ತೋಮದ ಹೃದಯದಿಂದ ಕಿತ್ತೊಗೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿಯ ಗೆಲುವು ಒಂದು ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ.

ಪ್ರಜೋಪಕಾರಿಯಾದ ಪರಿಮಿತಾಧಿಕಾರದ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದ ಅಹಂಕಾರವು ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಉದಯವಾದುದರಿಂದಲೂ ಜನ ಅದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ ಅನೇಕ ಮುಖಂಡರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ, ಸಮಾಜವಾದ, ಆಡಳಿತಯಂತ್ರ ನಿರ್ಮಾಣ, ಪ್ರಶಾಸನ ಪದ್ಧತಿ, ಲೋಕೋಪಕಾರ, ಶಿಕ್ಷಣಪ್ರಚಾರ, ಉದ್ಯಮನೀತಿ, ಯೋಜನಪ್ರಕಾರ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲವೂ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅಧೋಗತಿಯನ್ನೇ ಸಾಪೇಕ್ಷವಾಗಿ ಕ್ರಮಶಃ ತರುತ್ತ ಹೋದವು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿರುವ ವಿವಿಧ ನ್ಯಾಯದಾನ, ವೇತನ ವಿತರಣ, ಮತದಾನ, ಮುಖಂಡರ ಜವಾಬುದಾರಿ, ಜನಾಭಿಪ್ರಾಯ, ರಾಷ್ಟ್ರೈಕ್ಯಗಳು ಈಗ ಜಗತ್ತಿಗೇ ಸ್ತುತ್ಯವೆಂದೆನ್ನಿಸಲು ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಸ್ವದೇಶೀಯ ರಾಜಧರ್ಮವನ್ನು ಮೂಲಭೂತ ಮಾನಸ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಮುಂಬರಿಯುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದು ಕಾರಣ. ಅಲ್ಲಿಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ವೈವಿಧ್ಯ ಹಾಗೂ ಆಳ, ಅಗಲ ಮತ್ತು ತುಲನಾತ್ಮಕ ವಿಮರ್ಶಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲದೆ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕತೆಗಳ ಆಂಗ್ಲೇಯತೆಯೂ ಆ ದೇಶವನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಕಾಯುತ್ತಿದೆ.

ಈಗ ಭಾರತಕ್ಕಿರುವ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವದೇಶೀಯತೆಯು ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿಯವರು ತಮ್ಮ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದೊಂದೇ ಒಂದು. ಅದನ್ನು ಅನಾದರಿಸುತ್ತ ಬಂದ ಅಥವಾ ಬಾಯುಪಚಾರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಗುರಿಪಡಿಸುತ್ತ ಬಂದ ಕಪಟಾಚಾರವು ಶುದ್ಧವಾದ ಪ್ರಜಾವಂಚನೆ. ವಂಚಿತ ಪ್ರಜೆಗಳು ಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಹೋದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧೇಯರಾದ ಮುಖಂಡರೂ ಪ್ರಶಾಸನ ಪ್ರಕಾರಗಳೂ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವಿಧೇಯತೆಯ ಔಚಿತ್ಯದ ಗತಿಮಿತಿಗಳೂ ಗೊತ್ತೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಶಕ್ತಿಯೇ ಕುಂದಿಹೋಗಿ ಆಸುರೀ ಸಂಪತ್ತಿನ ಆರಾಧಕರನ್ನು ಆರಿಸಿ, ಅವರ ಆಳುಗಳಾಗಿ ನರಳುವ ಸಂದರ್ಭ ಉಂಟಾಯಿತು.

ಇನ್ನೂ ಕುದುರೆಜೂಜು, ಲಾಟರಿ, ಕುಡಿಕತನ, ಗೋಹತ್ಯೆ, ಅಪೂಜ್ಯಪೂಜೆ, ಜಾತೀಯತೆ, ಪ್ರಾಂತಸ್ವಾರ್ಥಗಳ ಪೈಪೋಟಿ, ದುರ್ವ್ಯಕ್ತಿ ಪೂಜೆ, ಅಸಂಬದ್ಧವಾದ ಪ್ರಚಾರ–ಪ್ರಲಾಪಗಳು ದಂಡನೀಯರಾದ ಗುಂಡರ ಹಾಗೂ ಪುಂಡರ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ದೇಶದಾದ್ಯಂತವಾಗಿ ಹಬ್ಬಲು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದಿಂದು ಯಾವ ಬಗೆಯ ಗಾಂಧಿರಾಜನೀತಿ? ಗ್ರಾಮಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣತೆಯ ರಾಜ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಹೊರಗಿಟ್ಟ **(Community Projects)** ಸಮುದಾಯ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು **(National Extension Scheme)** ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಸ್ತರಣಾ ಯೋಜನೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಹೇಗೆ ಜನತೆಗೆ ಸಮಾಧಾನ, ಶಾಂತಿ, ಪುಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ತಂದಾವು? ಅಜ್ಞಾನ, ರೋಗ, ದಾರಿದ್ರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಜನೆಂದರೆ ಅಜ್ಞಾನ. ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಸ್ವದೇಶೀಯತೆಯ ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮೂಲಾಂಶಗಳ ಅಜ್ಞಾನ ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಅಜ್ಞಾನಗಳಿಗೂ ಅರಸ; ಕಲಿತವರೂ ಕಲಿಯದವರೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ "ಅಜ್ಞಾನ ಮಹಾರಾಜಕೀ ಜೈ" ಎನ್ನುತ್ತಿರುವುದು ಲಜ್ಜಾಸ್ಪದ ಹಾಗೂ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ. ನೇತೃಗಳ ಹೃದ್ಗತವಾದ ಈ ಸುಪ್ತಪ್ರಜ್ಞೆಯು ರಾಷ್ಟ್ರವಿನಾಶಕಾರಿ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರರು ಜಾತಿಗಳಲ್ಲ. ಜಾತಿಗಳ ಆನುವಂಶಿಕತೆ ಉಕ್ತವರ್ಗೀಕರಣಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂಬ ವೈದಿಕತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಡಾ। ಪಿ. ವಿ. ಕಾಣೆಯವರೂ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿಯವರೂ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜಾತಿಗಳು ವೃತ್ತಿ (ಉದ್ಯೋಗ) ಮೂಲವುಳ್ಳವುಗಳು. ಮನುಸ್ಮೃತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಅನುಪನೀತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹುಡುಗನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ಅಲ್ಲ, ಶೂದ್ರನೂ ಅಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಶೂದ್ರಸಮಾನ. ವೃತ್ತ್ಯಪಾಹಿತ ಜನವರ್ಗಗಳು ಸರ್ವತ್ರ ಸರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲೂ **(Trade Guilds)** ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಂಘಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಹುಟ್ಟು ಗುಣಗಳನ್ನೂ, ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೂ **(Instincts and Vocations)** ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿ ಸಮನ್ವಿತಗೊಳಿಸುವ ಸಂಸ್ಕರಣತಂತ್ರವೇ ವಿದ್ಯೆ. ಅದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಮಾನಗೌರವದ ಸಭ್ಯತೆ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. **(Intelligence Quotient)** ಬುದ್ಧಿಮಾನ ಹೇಗೋ ಹಾಗೇ **(Culture Quotient)** ಹೃದಯಃಸಂಸ್ಕಾರಮಾನವೂ ಮನುಷ್ಯನ ತ್ರಿಕರಣಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಕಗಳಾಗಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಭಿನ್ನರುಚಿತ್ವಕ್ಕೆ ಲೋಕವು ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಆಗ ನೈತಿಕಬಲದಿಂದಲೇ ರುಚಿಭೇದ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ತರುವ **(Policy)** ಧೋರಣೆಯು ಸಾಮರಸ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯರ್ಥ ಪ್ರಯಾಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈಗ ಇಂದ್ರಿಯ ಮಾತ್ರ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾದ ನ್ಯಾಯ **(Justice)**, ನ್ಯಾಯಾಭಾಸ ಅಥವಾ **(Injustice)** ಅನ್ಯಾಯ ಎಂಬಂತಹ ರಾಜಕೀಯ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರವು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಲೌಕಿಕ (ವಾದ, ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಪ್ರಣಾಲಿಕೆ)ಗಳಿಗೂ ಆಧಾರವಾಗಿದೆ. ರಾಜನೀತಿಯು ಆಯಾ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅವಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವುದು ದೇಶಧರ್ಮದ ರಹಸ್ಯಜ್ಞರ ಬಲದಿಂದ ಮಾತ್ರ.

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಸ್ಮೃತಿ ಹೇಳಿದ ಮೌಲ್ಯರಾಜ ಎನ್ನಿಸಿದ ನ್ಯಾಯವು 21ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಜಗತ್ತು ಸಹ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ರಾಜಕೀಯ ಮೂಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೀತಿ **(Social Ethics)**:

ವ್ಯವಹಾರಾನ್ನೃಪಃ ಪಶ್ಯೇದ್ವಿದ್ವದ್ಭಿರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಸಹ
ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರೇಣ ಕ್ರೋಧಲೋಭ ವಿವರ್ಜಿತಃ
ಶ್ರುತಾಧ್ಯಯನಸಂಪನ್ನಾ ಧರ್ಮಜ್ಞಾಃ ಸತ್ಯವಾದಿನಃ
ರಾಜ್ಞಾ ಸಭಾಸದಃ ಕಾರ್ಯಾ ರಿಪೌ ಮಿತ್ರೇ ಚ ಯೇ ಸಮಾಃ
ಅಪಶ್ಯತಾ ಕಾರ್ಯವಶಾದ್ ವ್ಯವಹಾರಾನ್ನೃಪೇಣ ತು
ಸಭ್ಯೈಃ ಸಹ ನಿಯೋಕ್ತವ್ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಸರ್ವಧರ್ಮವಿತ್
ರಾಗಾಲ್ಲೋಭಾದ್ ಭಯಾದ್ವಾಪಿ ಸ್ಮೃತ್ಯಪೇತಾಧಿಕಾರಿಣಃ
ಸಭ್ಯಾಃ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಗ್ ದಂಡ್ಯಾ ವಿವಾದಾದ್ ದ್ವಿಗುಣಂ ದಮಂ

ತಪ್ಪಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದಾಗ ಅರಾಜಕತೆ ಅಥವಾ ರಾಕ್ಷಸ ವ್ಯವಹಾರವು ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ದಂತೆ ಹಬ್ಬಿ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ—ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಭಾರತೀಯತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಬಂಧ ಗ್ರಂಥ ವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸೂಕ್ತ. "ದೃಷ್ಟಿಯಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿ" ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲ **(Interpretation)** ಅರ್ಥವಿವರಣೆಗೂ ಆತ್ಮ. **(All knowledge is made or marred by interpretations)** ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನವೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಿಂದ ಸಮರ್ಥಿತ ಅಥವಾ ಅಪಾರ್ಥಿತ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಓದುಗ ತಿಳಿದಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಮಾನ್ ದಂತಿಯವರು ಪ್ರಕಾಶಕಧರ್ಮವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತವರು ಮತ್ತು ನುರಿತವರು; ಕರ್ಮಗಳ ಕಾಯಿದೆಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವರು. ಅವರ ಸಮಾಜಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ನನ್ನ ಅಲ್ಪ ಕಾಣಿಕೆ. "ಪ್ರತಿಭೆ" ಯು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಾಹಿತ್ಯವಿಮರ್ಶಗ್ರಂಥವಾದರೆ, ಪ್ರಸ್ತುತ "ವಿಚಾರ ವಿಜಯ"ವು ಅದೇ ರೀತಿಯ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಸೂತ್ರಗಳ ಸ್ಥೂಲವೂ, ಮೂಲಭೂತವೂ ಆದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಿದೆ. ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ, ಅಸ್ತೇಯ, ಶೌಚ, ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವ

ರಾಜ=ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು=ವಿವಿಧ ತಾಂತ್ರಿಕ ಹಾಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ತಜ್ಞರು. ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ=ಅತಿವಿರಳವಾಗಿ ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದಾದ ಸಂವಿಧಾನದ **(Rules of Universal Ethics)** ಶಾಶ್ವತ ನೀತಿಸೂತ್ರಗಳ ದೇಶೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಕರ. ಸಭ್ಯ, ಸಭಾಸದ=ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿನ ಸದಸ್ಯರು. ಶತ್ರು-ಮಿತ್ರಭೇದಗಳ ಪೂರ್ವಗ್ರಹದ ಸೋಂಕಿಲ್ಲದೆ ನ್ಯಾಯವಿತರಣ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕಾರ ಅವರಿಗೆ ನಿಕಷ. ಮಂತ್ರಿಸ್ಥಾನಾಪನ್ನರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು (ತಂತ್ರಜ್ಞರು) ತನಗೆ ಪುರುಸೊತ್ತಿಲ್ಲವಾದಾಗ ತನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ತಕ್ಕವರೆಂದು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯಪಾಲ ನಿಯೋಜಿಸಬೇಕು. ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಕಾರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆತ್ಯಂತಿಕವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೂ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೂ ಅಧೀನ. ಲೋಕ = ರಾಜ್ಯಸಭಾಸದರೂ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಸಭ್ಯಾಂತರ್ಗತರೆಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಹೃತ.

ದೇಶಿಕ ನೀತಿಸೂತ್ರಗಳನ್ನಾಗಿ ಗಣಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಅವು ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೂ ಆಚರಣೆಗೂ ಕಟ್ಟಳೆಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧಿಯವರು ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸಹ ನೀತಿ **(Morals)** ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಗ್ರಾಹ್ಯ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವ್ಯಷ್ಟಿ ಸಮಷ್ಟಿವ್ಯವಹಾರಗಳೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲೂ ನೀತಿ ನಿರಪೇಕ್ಷವಲ್ಲ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧಕ ಸಹ ಶಮದಮಾದಿ ನೀತಿಸಂಪನ್ನನಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ವಿಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಧರ್ಮ (ನೀತಿ) ಪ್ರಧಾನಭಾರತದ ನಿಲುವು. ಧರ್ಮವು ಅರ್ಥ-ಕಾಮಗಳಿಗೂ ಮುಕ್ತಿಗೂ ಸಾಧಾರಣ ವಾದ ಶಾಶ್ವತವೂ ಶುದ್ಧವೂ ಆದ ನೀತಿಸಾಧನ **(Permanent and pure means).** ಮನೋವಾಕ್ ಕಾಯ-ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಅನುಭವ-ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ತಂದುಕೊಳ್ಳ ದುದರಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರವು ಮಿತಿಮೀರಿ ಸ್ವದೇಶ, ಪರದೇಶಗಳಿಗೆ ಸದ್ಯ ಅಥವಾ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಹಾನಿಯುಂಟಾಗುವುದು ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶದಷ್ಟು ಸತ್ಯ. ಆದುದರಿಂದ, ಅಂದರೆ, ರಾಜ್ಯಶಕ್ತಿಯು ಮಿಕ್ಕ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಲೌಕಿಕವಾಗಿ ಅಧಿಕವ್ಯಾಪ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಅದರ ಭೌತ ಸ್ವರೂಪದ ಪ್ರಯೋಗವು "ಯೋ ದೇಶಕಾಲಕಾರ್ಯವ್ಯಪೇಕ್ಷಯಾ ಪಂಡಿತಃ ಸ ಪುಮಾನ್" ಎಂಬ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಔಚಿತ್ಯದ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ. ಇಂಥ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದ ರಾಜ್ಯಶಕ್ತಿಸಂಪನ್ನನನ್ನು ಪದಚ್ಯುತಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಮನೂಕ್ತ. ಪಾತ್ರರನ್ನು ಮುಖಂಡ ರನ್ನಾಗಿ ಆಯದ, ಸುಮ್ಮನಿರುವ ಅಥವಾ ಅಪಾತ್ರರನ್ನು ಮುಖಂಡರನ್ನಾಗಿ ಆಯುವ ಪ್ರತಿ ಯೊಂದು ಪ್ರಜಾರಾಜ್ಯಯೋಜನೆಯೂ ದುಷ್ಟ, ನಿಂದ್ಯ, ತ್ಯಾಜ್ಯ—ಎಂಬ ಅಮೂಲ್ಯ ಸತ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀ ದಂತಿ ಅವರು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಿ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾಗುವುದು ಖಂಡಿತ. ಈ ಮೊದಲ ಮಾತನ್ನು—

> ವೇದವ್ಯಾಸಂ ಗುರುಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಶಾರದಂ
> ನತ್ವಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪುರೋವಾಕ್ಯಾದ್ ವಿರಮಾಮಿ ಸುದರ್ಶನಂ

ಎಂಬ ಗುರುವಂದನೆಯಿಂದ ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ. ಓಂ ಸರ್ವೋದಯಃ ಸಂಭವತು.

—ಗ್ರಂಥಕರ್ತ

ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಚ್. ಶ್ರೀಧರ ಅವರ ಕೃತಿಗಳು

1. ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು—

ಕಾವ್ಯಸೂತ್ರ, ಜ್ಞಾನಸೂತ್ರ, ರಾಷ್ಟ್ರಸೂತ್ರ.

2. ವಿಚಾರಪ್ರಧಾನ ಪ್ರಬಂಧಗಳು—

ವಿದೇಶದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗಳು, ಪ್ರತಿಭೆ, ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಶೈಲಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ, ಬೇಂದ್ರೆ, ಭಾರತೀಯ ನಾಗರಿಕತೆಗೆ, ಮನುವಿನ ಕೊಡುಗೆ ಮತ್ತು ಪಂಚಮುಖಿ.

3. ಭಾಷಾಂತರಗಳು—

ಮನುಸ್ಮೃತಿಯ ಏಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ, ಕುಂದಮಾಲೆ, ಟಿ. ಎಸ್. ಎಲಿಯಟ್, ಭಾರತೀಯ ವಾಙ್ಮಯ, ಭಾರತೀಯ ರಾಜ್ಯಧರ್ಮದ ಸತ್ವ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಸುಭಾಷಿತ ಸಂಗ್ರಹ.

4. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳು—

ಬನವಾಸಿಯ ಕದಂಬರು, ಕವೀಂದ್ರ ರವೀಂದ್ರರು, ಮಯೂರ ಶರ್ಮ, ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿ, ಇತರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಲೇಖನಗಳು.

5. ವಿಡಂಬನ ಕೃತಿಗಳು—

ಭಾಷಣಭೈರವರ ಒಡ್ಡೋಲಗ, ಮರುಳಸಿದ್ಧನ ಮಹಾವಚನಗಳು ಅಥವಾ ಬೇತಾಳಗಳ ಕುಣಿತ, ಕಂಟಕಾರಿ ಮಹಾಕಾವ್ಯ (ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ).

6. ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳು—

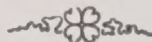
ಕಿನ್ನರಗೀತ, ಮಂಜುಗೀತ, ಅಮೃತಬಿಂದು, ಮೇಘನಾದ, ರಸಯಜ್ಞ ಮತ್ತು ಇತರ ನೀಳ್ಗವನಗಳು.

7. ಮೂಲದ ಸಂಗ್ರಹ—

ಬತ್ತಲೇಶ್ವರನ ಕೌಶಿಕ ರಾಮಾಯಣ.

8. ಮಕ್ಕಳ ಪದ್ಯಗಳು—

ಮುತ್ತುರತ್ನ.

ರಾಜಶಕ್ತಿಯ ಉದಯ---1

ಇಂದಿನ ಶೋಧದ ಪ್ರಕಾರ ಈಜಿಪ್ಟಿನ ನಾಗರಿಕತೆ ಬಹಳ ಹಳೆಯದು. ನೆಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತು ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯುವುದು ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರಿಗೆ ಕ್ರಿ. ಪೂ. 5000 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತಂತೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಜ್ಞಾನ ಹರಡಿತು: ಆಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಕಾಯಿದೆಬದ್ಧ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಕಲಿತರು—ಎಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಒಕ್ಕಲುತನದ ಉದ್ಯೋಗವು ಗ್ರಾಮ ಜೀವನವನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಒಬ್ಬ ರೈತನು ಗಡಿಗುಂಟ ಬೇಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಆಲೋಚನೆ ಮುಂದಿನದು. ಆದರಿಂದ ಕಾಯಿದೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಯಿತು. ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವ ನೇತೃತ್ವದ ಅಗತ್ಯ ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆ. ಈ ನೇತೃತ್ವವು ಸ್ವಾಮಿತ್ವ. ರಾಜತ್ವಗಳಾಗಿ ಕ್ರಮೇಣ ಪರಿಣಾಮಹೊಂದಿತು.

ಪೂಜಾರಿ ಧರ್ಮಗುರು:

ರೈತರ ಧಂದೆಯು ಮತಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರದ ಉದಯಕ್ಕೂ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೇ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು. ತಾನು ಉತ್ತು ಬಿತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ಸಸಿಗಳು ಬೆಳೆಯಲು ಮಳೆ ಬೇಕು. ತಕ್ಕ ಹವಾಮಾನ ಬೇಕು—ದೆವ್ವ ಭೂತಗಳು ಅವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಬಾರದು—ಇವೆಲ್ಲಾ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದಾಗ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯರಾದ ದೇವರುಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಚನೆ ರೈತರ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದವು. ಅಂಥ ಒಲವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ನೇತೃವಿನ ಅಗತ್ಯ ಆ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅಂಥ ನೇತೃವೇ ಮುಂದೆ ಪೂಜಾರಿ. ಧರ್ಮಗುರು ಎನ್ನಿಸಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ಪಡೆದನು.

ರಾಜನ ಸ್ಥಾನವನ್ನೂ ಧರ್ಮಗುರುವಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನೂ ಒಬ್ಬನೇ ಮೊದಲು ಪಡೆಯುವಂತಾದದ್ದು ಈಜಿಪ್ಟಿನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ನೈಲ್ ನದಿಯ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಮೊದಲೇ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ ಮತ್ತು ಇಡೀ ವರ್ಷದ ಹವಾಮಾನ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಜೋಯಿಸಗಿರಿಯ ಬಲದಿಂದ ಒಬ್ಬನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಈಜಿಪ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದೇವತ್ವಕ್ಕೆ ಏರಿದನು. ನಿಸರ್ಗದ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವು ಗಳಿಗೂ ಅವನೇ ಚಾಲಕ ಎಂದು ಜನರು ಕ್ರಮೇಣ ಭಾವಿಸತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ಅವನೆಂದ "ನಾನು ನೇರವಾಗಿ ನೇಸರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಭೂತಳಕ್ಕಿಳಿದವನ ವಂಶದವ"

ಎಂದು. ಜನ ಅದನ್ನೊಪ್ಪಿ ರಾಜನೇ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಅಡಿಗಲ್ಲು ಎಂದು ನಂಬಿ, ಅವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸತೊಡಗಿತು. ಸೂರ್ಯ ಪೂಜಕನು ಸೂರ್ಯವಂಶದ ರಾಜನಾಗಿ ಆಳತೊಡಗಿದ. ಹೀಲಿಯೋ ಪೋಲಿಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಪೂ. 2750ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಐದನೆಯ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದ ಯುಸರ್‌ಕಫ್ ಎಂಬ ಅರ್ಚಕನು ರಾಜಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿದನು.

ಯುಸರ್‌ಕಫ್ ಎಂಬ ಪೂಜಾರಿಯೇ ಈಜಿಪ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ದೇವರ ವಂಶದವ ಎಂದ ಪ್ರಥಮ ಫರೆಯೋ (ರಾಜ) ಎಂದು ನಂಬಲಾಗಿದೆ. ಅವನ ಹಿಂದಿನ ಅರಸರನ್ನು ಜನರು ಅವರು ಸತ್ತ ಅನಂತರವೇ ದೇವರಾದರೆಂದು ನಂಬಿದರು.

ಸುಮೇರಿಯದ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಆರಂಭ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಪೂ. 3000ದಲ್ಲಿ (ಕೆಲವರ ಪ್ರಕಾರ 4000ದಲ್ಲಿ) "ಪತೇಸಿ"ಯು ಸುಮೇರಿಯದ ನ್ಯಾಯಾಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಚಕ. ಅಲ್ಲಿಯ ಐದನೆಯ ರಾಜಮನೆತನವು ಪತೇಸಿಗಳದು. ಅವರು ರಾಜಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡರು.

ಮನುವಿನ ಮೂಲ:

ಭಾರತದ ಸಿಂಧು ಕಣಿವೆಯ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಆದಿ 4500; ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಅದರೊಟ್ಟಿಗೇ ವೈದಿಕ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಆರಂಭವೆಂಬುದು ಈಗ ಐತಿಹಾಸಿಕರ ನಿಶ್ಚಯ. ಅಂದಿನ ರಾಜ್ಯತ್ವದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು "ಮಹಾಭಾರತ"ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ: ಮಾನವ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಒಕ್ಕಣಿಸಿದೆ. ಅವುಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಅರಾಜಕತೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕೆಲಕಾಲ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಜನರಿಗೆ ರಾಜನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯ ಅರಿವುಂಟಾಯಿತು: ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಕಳ್ಳ-ಕಾಕರ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ಭಯ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದರ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಸಭೆ ಸೇರಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮನುವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಮನುವು ಆದಿರಾಜನಾದ.

ರಾಜೋತ್ಪತ್ತಿ ಹೇಗೆ:

ಐತರೇಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಅಸುರರೂ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪಂದಿರ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅಸುರರು ದೇವತೆಗಳ "ಭ್ರಾತೃವ್ಯರು". ಮೊದಲು ಜಗತ್ತೆಲ್ಲಾ ಅವರದಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ದಾಯಾದರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಆ ಮೇಲೆ ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ದೇವತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮುನಿದು ಅಸುರರು ಅವರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡರು. ಅವರನ್ನು

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ದೇವತೆಗಳು ಯಜ್ಞಮಾಡಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ದಿವ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಆದರೂ ಅವರಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ಜಯ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ತಮಗೆ ನೇತೃವಿಲ್ಲದುದರಿಂದಲೇ ಅಪಜಯ ಸಂಭವಿಸಿತೆಂದು ಅರಿತ ಅವರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಬಲಿಷ್ಠನಾಗಿದ್ದ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ದೇವತೆಯೂ ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ದಿವ್ಯಶಕ್ತಿಯ ಅಂಶವನ್ನು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಧಾರೆಯೆರೆದು ಕೊಟ್ಟನು. ಆಗ ಇಂದ್ರನು ಅಸುರರನ್ನು ಜಯಿಸಿ ದೇವತೆಗಳು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ದೇವಲೋಕವನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆದನು. ಈ ವೈದಿಕ ಕತೆಯಿಂದ ರಾಜತನದ ಅಧಿಕಾರ ಅಥವಾ ರಾಜಶಕ್ತಿಯು ಪ್ರಬುದ್ಧವಾದ ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಬಯಸಿ ಪಡೆದುದು—ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕ್ರೈಸ್ತರ ಹಳೆಯ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯು ಹೇಳಿದ ರಾಜೋತ್ಪತ್ತಿಯು "ಮಹಾಭಾರತ"ದ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಮೀಪವಾಗಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಮುತ್ತಜ್ಜನೋ ಯೆಹೂದಿಗಳ ದೇವನೂ ಹಾಗೇ ಅವರ ದೇವತೆಗಳ ಮುತ್ತಜ್ಜ. ಅವನಲ್ಲಿ ಯೆಹೂದಿಗಳು, ಅರಾಜಕತೆಗೆ ಹೆದರಿ, ರಾಜನನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸೆಂದು ಬೇಡಿದರು. ಮುತ್ತಜ್ಜನ ಯಜಮಾನಿಕೆಯ ನೇತೃತ್ವವು ರಾಜನೆಂಬ ಸಮಾಜ ನಾಯಕನ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂದೂ ಇತರ ಜನಾಂಗಗಳು ರಾಜರನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಲಿಷ್ಠರಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಯೆಹೂದಿಗಳಂಥ ಜನರೂ ರಾಜ್ಯಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ರಾಜನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಯಾರು ಹೆಚ್ಚು?

ಶ್ರೀ ಪಿ. ಬಸುಗಳ ಪ್ರಕಾರ, "ಭಾರತದ ವೈದಿಕ ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಜನನಾಯಕನೂ ಸೇನಾಪತಿಯೂ ಪುರೋಹಿತನೂ (ಅರ್ಚಕನೂ) ರಾಜನೇ ಆಗಿದ್ದನು: ಆದರೆ ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲೇ ಪುರೋಹಿತ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ: ರಾಜಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಪುರೋಹಿತಶಕ್ತಿಯು ಹೇಗೆ ಯಾವಾಗ ಬೇರ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಋಗ್ವೇದದ ಮೊದಲನೆಯ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪುರೋಹಿತ (ಪುರ:—ಮುಂದೆ, ಹಿತ—ಇಡಲ್ಪಟ್ಟವ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಪುರೋಹಿತ ಸಂಸ್ಥೆಯೇ ಮೊದಲಿನದೆಂದೂ ಆದರಿಂದ ಆಮೇಲೆ ರಾಜಶಕ್ತಿಯು ಬೇರ್ಪಟ್ಟು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತೆಂದೂ ಹೇಳುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು ಉಚಿತವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಬಸುಗಳಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಕ್ಷತ್ರಿಯ: ಅವನು ದೇವರಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು

ಅವನಿಗೆ "ಪೂಜ್ಯರು"—ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅವನು "ಪೂಜ್ಯ"ನಲ್ಲ—ಅವರು ಅವನ ಪಾದವನ್ನು ಹಿಡಿಯರು: ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸು ಕ್ಷತ್ರತೇಜಸ್ಸಿಗಿಂತ ಬಲವುಳ್ಳದ್ದೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಮಾತು "ಖಡ್ಗಕ್ಕಿಂತ ಲೇಖನಿಯೇ ಅಧಿಕ ಬಲವುಳ್ಳದ್ದು" ಎಂಬ ಗಾದೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಗ್ನಿಸೂಕ್ತವು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ತಂದೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ತಂದೆಯ ಯಜಮಾನಿಕೆಯು ರಾಜ್ಯದ ತಂದೆಯೆಂದು ತೋರಿರಬಹುದಾದ ರಾಜನ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಎಡೆಗೊಟ್ಟಿರುವ ಸಂಭವವೂ ಆದರಿಂದಲೇ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಜನಾಂಗಗಳ ದೇವರುಗಳಿಗೆ ಮನುಷ್ಯಸಹಜವಾದ ಹಲವಾರು ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದುದರಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನಾಂಗಗಳು ರಾಜನನ್ನು ದೇವರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ರಾಜನು ದೇವರಿಗಿಂತ ಕೆಳಗಿನವ. ಉಳಿದ ಪ್ರಾಚೀನ ಜನಾಂಗಗಳ ರಾಜರಂತೆ ಈತನು Law-giver ಕಾಯದೆ ಪಾಸುಮಾಡಬಲ್ಲವನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಯದೆಗಿಲ್ಲಿ ವೇದ-ಸ್ಮೃತಿಗಳು ಪ್ರಥಮ ಮೂಲ: ಅವು ಬ್ರಹ್ಮಶಕ್ತಿಯ ವಿವರಣೆಗೆ (Interpretation of Thinkers) ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ರಾಜಶರೀರದಲ್ಲಿ "ಇಂದ್ರ, ಅನಿಲ, ಯಮ, ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ, ವರುಣ, ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಕುಬೇರರ ಅಂಶಗಳಿವೆ" ಎಂದಿರುವುದೂ ಅವನು ನರರೂಪದ ವಿಷ್ಣುವೆಂದಿರುವುದೂ ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಜನರು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಬಾರದು—ಎಂಬಿಷ್ಟೇ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದೆಂಬುದು ಮನುಸ್ಮೃತಿಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ:—

"So in India the King was less than a god and less, in some ways, than the Brahmins" ಎಂದು ಸಿ. ಎನ್. ಪಾರ್ಕಿನ್‌ಸನ್ ಹೇಳಿರುವುದು ಮೇಲಿನ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ.

ರಾಜನನ್ನು ದೇವರೇ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಈಜಿಪ್ಟಿನ ಪ್ರಾಚೀನ ಜನರಂಥವರು ಅವನು ಸತ್ತಾಗ ದೇವರು ಹೇಗೆ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ? ಎಂಬ ಸಂಶಯವನ್ನು ತಾಳಲಿಲ್ಲವೆ? ತಾಳಿದ್ದರೆ ಅದರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಅವರು ಯಾವ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾದ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡರು—ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಧಾರ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. "ಕಡಲುಗಳ್ಳರು ಕೂಡ ನಾವಿಕರೊಡೆಯನನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ" ಎಂದು ಬರ್ನಾರ್ಡ್ ಷಾ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಖಂಡಿಸಲು ಪಾರ್ಕಿನ್‌ಸನ್ನನು—ಹಿಂದೆ ದಕ್ಷಿಣ ಸುಡಾನಿನ ನ್ಯೂರರು ರಾಜನಿಲ್ಲದೆ (ಆಡಳಿತಗಾರನಿಲ್ಲದೆ) ಬಹುಕಾಲ ಬದುಕಿದ್ದರು–ಎಂದಿರುವುದು ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಲ್ಲ. "Might is right–ಬಲವೇ ನ್ಯಾಯ" ಎಂಬ ಕಾಡಿನ ಕಾಯಿದೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ ಸಮಾನವಾಗಿ

ಇದ್ದುದರ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗದುದರಿಂದ. ಯಾವ ಮುಖಂಡನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಜನಸಮೂಹ ಬಹಳ ಕಾಲ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದಾದರೂ ಬದುಕಿ ಇತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಅಸಂಭವ. ಮುಖಂಡತನವನ್ನು ಕೆಲವರು ಅಜ್ಜನಲ್ಲಿ, ಕೆಲವರು ಅಪ್ಪನಲ್ಲಿ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ದೇವನಲ್ಲಿ (ಅವನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ಪುರೋಹಿತನಲ್ಲಿ), ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಸೇನಾಪತಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿ, ಮನ್ನಿಸಿ. ಅವನ ಅಂಕೆಗೊಳಗಾಗಿ, ಅವನ ಸಂಘಟನ-ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೂ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳದೆ ಬಹಳಕಾಲ ಉಳಿಯಲು ಸುತ್ತಲಿನ ಬರ್ಬರ ಜೀವಜಾತದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ದುಷ್ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಎಂದೂ ಬಿಡಲಾರದು. ಅಂಥ ಮುಖಂಡನನ್ನು ಗೌಡನೆನ್ನಬಹುದು, ಕಪ್ತಾನನೆನ್ನ ಬಹುದು, ಗುರುವೆನ್ನಬಹುದು, ಹಿರಿಯಮಣಿ ಎನ್ನಬಹುದು, ರಾಜನೆನ್ನಬಹುದು. ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಎನ್ನಬಹುದು —ಈ ಎಲ್ಲ ಹುದ್ದೆಗಳಿಗೂ ನೇತೃತ್ವವು ಸಾಧಾರಣ; ಅಧಿಕಾರ. ರಕ್ಷಕತ್ವವು ಸಾಮಾನ್ಯಗುಣ: ಈ ಸಾಧಾರಣವಾದ ಅಧಿಕಾರದ ದೇಶ ವ್ಯಾಪ್ತಿ. ಪ್ರಕರಣವ್ಯಾಪ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ ಇದರ ಮೂಲ ಅಂಶಗಳ ಭೇದದಿಂದಲೂ ರಾಜಾದಿ ವಿವಿಧ ಪ್ರಭುತ್ವಗಳು ರೂಪಿತವಾಗಿವೆ—ಎಂಬುದನ್ನು ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳು ಎಲ್ಲೂ ಅಲ್ಲಗಳೆದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ORIGIN OF STATE ರಾಜ್ಯಶಕ್ತಿಯ ಉದಯದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಜನಾಂಗದ ಮಾನವ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮೂಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಗೂ ಇಂದಿನ ಜನರ ಮೂಲಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಗೂ ಜಾತಿಭೇದ ವಿಲ್ಲ. ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಾದರೂ ಒಮ್ಮೆ ಮುಖಂಡನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಉದಯವಾಗದಿರದು. The state will wither away ರಾಜ್ಯವು (ಸರಕಾರವು) ಲಯಹೊಂದುವುದು ಎಂಬ "ಸೋಶಲಿಸಮ್ಮಿನ" ಹಗಲುಗನಸಿಗೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಜನಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಎಂದಾದರೂ ಒಮ್ಮೆ ಮುಖಂಡನಿದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಊಹೆಗೂ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ.

**** — ****

ರಾಜಶಕ್ತಿಯ ವಿಕಾಸ—2

ಕೃಷಿಕ ನಾಗರಿಕತೆಗೆ ರಾಜನು ಅವಶ್ಯಕನಾದ ಹಾಗೇ ಪಶುಪಾಲಕ ನಾಗರಿಕತೆಗೂ ರಾಜನ ಆವಶ್ಯಕತೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಒಕ್ಕಲಿಗೆ ಧಾನ್ಯವು ಧನವಾದರೆ, ಪಶುಪಾಲನಿಗೆ ಪಶುಗಳೇ ಆಸ್ತಿ. ಅವನಿಗೆ ಮನೆ-ಮಾರುಗಳ ಸ್ಥಾಯಿತ್ವವಿದ್ದರೆ, ಇವನಿಗೆ ಶಿಬಿರ ಜೀವನದ ಸಂಚಾರಿತ್ವವಿದೆ. ಮೇವಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ದನ-ಕರು-ಕುರಿ-ಆಡುಗಳನ್ನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಲಾಭನಷ್ಟಗಳು ಅಸ್ಥಿಮಿತ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ. ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಮೇವಿರುವ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಅಂದಾಜುಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ತನ್ನವರನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಮುಖಂಡನೇ ಸಂಚಾರಿಗಳ ಅರಸ. ಕ್ರೈಸ್ತದೇವಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವನೇ The good shepherd ಅವಿಪಾಲ. ಕುರುಬ. ಈತನಿಗೆ ಅರಮನೆಯಿಲ್ಲ; ಪಶುಗಳ ದೊಡ್ಡ ಹಿಂಡಿನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಇವನ ಅರಸುತನವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಜ್ಞಾನವಿವೇಕಗಳೇ ಇವನ ಪರಾಕ್ರಮ. ದೊಡ್ಡ ಹಿಂಡಿನ ಒಡೆಯನು ಬೇಗನೆ ಶ್ರೀಮಂತನಾಗಬೇಕೆಂದು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾರಂಭಿಸುವುದು ಸಹಜ; ಇಂಥವನನ್ನು ದೇವತಾಸ್ವರೂಪನೆಂದು ಇವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಭಾವಿಸಲಾರರು. ಮಧ್ಯ ಏಶಿಯದ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ರಾಜರು ಇರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಯುದ್ಧದ ಹುಟ್ಟು:

ಸಂಚಾರಿಗಳು ಸ್ಥಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೀಳ್ಗಳೆಯುತ್ತಾರೆ: ಮತ್ತು ಅವರ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ತಾರತಮ್ಯಗಳು ಅಧಿಕ: ಸಂಚಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಡತನ ಹೆಚ್ಚು; ವೇಗವಾಗಿ ತಿರುಗುವ ಒಂಟೆ ಕುದುರೆಗಳ ಸವಾರಿ ಸುಲಭ: ಸ್ಥಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಹೆಚ್ಚು. ಅವರ ಆಸ್ತಿ ಶಿಥಿಲರಕ್ಷಣೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಎರಡು ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಹ, ಕದನ ಉಂಟಾದದ್ದು ಹೆಚ್ಚು, ಅಂಥ ಕದನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಿಗಳಿಗೆ ಗೆದ್ದರೆ ಅತಿ ಲಾಭ. ಸೋತು ಓಡಿಹೋದರೆ ಬಹಳ ನಷ್ಟವಾಗದು; ಸ್ಥಾಯಿಗಳಿಗೆ ಗೆದ್ದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಷ್ಟ. ಸೋತರೆ ಸರ್ವನಾಶ. ಆದುದರಿಂದ ಯುದ್ಧ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಬಹುಶಃ ಸಂಚಾರಿ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲೇ ಮೊದಲು ಎಂದು ಊಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅರಿಸ್ಟೋಟಲನು (ARISTOTLE) ಮೈದಾನದಿರುಕರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟದ್ದು ಬಹುಶಃ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಗಮನಿಸಿಯೇ ಇರಬೇಕು.

ಹಲವು ವೃತ್ತಿಗಳು:

ಯುದ್ಧದ ನೇತೃತ್ವವನ್ನು ರಾಜನೇ ವಹಿಸಿದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ರಾಜನು ಯುದ್ಧವೀರನೆನ್ನಿಸಿ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೂ (ಗದ್ದುಗ) ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಅರಮನೆಯಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಸೇನಾಪತಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ದೇವಿಷ್ಟನಂತೆ ನಿಯಮಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿಸಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಗೆಲವು ಅಷ್ಟು ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಜನರ ಐಕ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಜನು ಸಂಕೇತ ಎನಿಸಿದ್ದು ಯುದ್ಧಗಳು ನಡೆದಾಗ: ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದಾಗ. ರಾಜನ ಪ್ರಭುತ್ವವು ಯಾವಾಗಲೂ ಆಸ್ಥಾನ ದೊರೆಗಳನ್ನು (Nobles) ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಯುದ್ಧಗಳು ಅಂಥ ದೊರೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ರಾಜಬಂಧುಗಳಲ್ಲದೆ ಇತರರೂ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರದಾರರ ಒಂದು ವರ್ಗವು ಸಾಮಾನ್ಯರಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಲ್ಲುವಂತಾಯಿತು. ಯುದ್ಧವೀರರ ಚರಿತ್ರೆಯು ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳ (EPICS) ಉದಯಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ರಾಜನ ಜೊತೆಗೆ ವೀರ ಸರದಾರರೂ ಕೆಲವುಟ್ಟಿಗೆ (ಸಾಹಸ ಪ್ರದರ್ಶನದಿಂದ) ದೇವಾಂಶಸಂಭೂತರೆಂಬ ನಂಬಿಗೆ ಕ್ರಮೇಣ ಉದಯಿಸಿತು. ಅವರು ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲ ಮಾನ್ಯರು—ಎನ್ನಿಸಿದರು. ಯುದ್ಧವೀರರ ಪತ್ನಿಯರಿಗೆ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ತೊಡಿಸಲಾಯಿತು. ಸೆರೆಯಾಳುಗಳಿಂದ ಗುಲಾಮರನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ರೂಢಿಯಾಯಿತು. ತೆರಕಾರತನವೂ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಜನರ ಮೇಲೆ ಹೇರಲ್ಪಟ್ಟಿತು: ಕರವಸೂಲಿಗೆ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ, ಅಂದಾಜು, ಅಳತೆ, ಪುರಾವೆ, ದಾಖಲೆಗಳು ಬೇಕಾದವು. ಇದರಿಂದ ಲೆಕ್ಕಿಗರ (Accountants) ವರ್ಗ ಹುಟ್ಟಿತು. ಯುದ್ಧದ ಪೂರ್ವಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಭೂಪಟಗಳ ಸಿದ್ಧತೆ, ಮಾರ್ಗಪ್ರತಿಬಂಧಗಳ ನಾಶಕ್ರಮ, ವಾಹನ ಸಜ್ಜು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗಾಗಿ ವಿಶೇಷಜ್ಞರೂ ತಾಂತ್ರಿಕರೂ ಅಗತ್ಯವಾದರು. ಗಾಯಗೊಂಡ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಯೋಧರಿಗೂ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ವೈದ್ಯರ ವರ್ಗ ರೂಪಿತವಾಯ್ತು. ಗೆದ್ದ ಜಾಗಗಳ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ನುರಿತ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಬೇಕಾದರು. ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಬಗೆಯ ಉದ್ಯಮಿಗಳ, ತಾಂತ್ರಿಕರ, ಕಲಾಕಾರರ ಉದಯಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧವು ಹಿಂದೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಈ ವರ್ಗಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ರಾಜಶಕ್ತಿಯ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ತ್ವರಿತಗೊಳಿಸಿದಂತೆ ರಾಜಶಾಸನವನ್ನೂ ಜಟಿಲಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಹೋಯ್ತು.

ಚತುರಂಗಬಲದೊಡನೆ ರಾಜನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ ಅವನೊಡನೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ವಿವಿಧ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳನ್ನು ಯಕ್ಷನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳ

ಬಹುದು. ಮಾವುತ, ಮಲ್ಲ, ಬಾಡಿಯುವ, ಅಭಿಚರ, ಜಾಂಘಿಕ, ಪುರೋಗ, ಮಂದರ, ಜಂಘಾಲ, ಜೈತ್ರ, ಅಭ್ಯಮಿತ್ರ, ಊರ್ಜಸ್ವ, ಅನುಕಾಮೀನ; ಅತ್ಯಂತೀನ, ವೈದ್ಯ, ವಾದಕ, ವೈತಾಳಿಕ, ಮಾಗಧ, ಪಾಠಕ, ಗಣಕ, ಲೇಖಕ, ಮುಂತಾದವರು. ಶಸ್ತ್ರ, ಕವಚ—ವಾಹನಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾನ-ಕಲೆ-ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತ ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಇಂದು ಹಿಂದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ. ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧವು ಹಿಂದೆ ನಾಗರಿಕತೆಯ ವಿಸ್ತರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು: ಹಾಗೂ ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದದ್ದೂ ಉಂಟು.

ಮೊದಲ ಯುದ್ಧ:

ಕ್ರಿ. ಪೂ. 2750ರಲ್ಲಿ ಅಗಡೆಯ ಸರಗೋನನು ಸುಮೇರಿಯವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ಮಾಡಿದ ರಥ ಯುದ್ಧವು ಅಭಿಲಿಖಿತವಾದ ಮೊದಲನೆಯ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಯುದ್ಧ. ಕ್ರಿ. ಪೂ. 3-3½ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಸುಮೇರಿಯನ್ನರು (Cuneiform) ಕೋನಲಿಪಿಯ ಮೂಲಕ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಕಲಿತಿದ್ದರು. ಚೀನದ ಬರವಣಿಗೆಯ ಆರಂಭಕಾಲ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಪೂ. 1000; ಚೀನೀ ಬರಹದು ಚಿತ್ರಲಿಪಿ (Pictography). ಆಗ ಸಿರಿಯದಲ್ಲಿ 22 ವ್ಯಂಜನಗಳ ವರ್ಣಮಾಲೆ ರೂಪಿತವಾಯ್ತು: ಫಿನಿಷಿಯನ್, ಗ್ರೀಕ್ ಮತ್ತು ರೋಮನ್ ವರ್ಣಮಾಲೆಗಳು ಅದರ ಮುಂದಿನ ವಿಕಾಸ ರೂಪಗಳು.

ಅರ್ಚಕ, ಲಿಪಿಕಾರ ಮತ್ತು ಗುಮಾಸ್ತವರ್ಗಗಳು ಪರಸ್ಪರ ನಿಕಟ ವರ್ತಿಗಳಾಗಿ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಂಥವು. ಈ ಅಂಶವು ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ದನಗಾಹಿ (ಕುರಿಗಾಹಿ) ನಾಗರಿಕತೆಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಸಾಧಾರಣ. ರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನ ದೊರೆಗಳ ವರ್ಗದ ಜೊತೆಗೆ ಲೇಖನ ದೊರೆಗಳ (ನೌಕರರ, ಗುಮಾಸ್ತರ ಕಾರಕೂನರ, ಪ್ರಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಪ್ರಶಾಸಕರ ವರ್ಗವೂ ಸಹಜವಾಗಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿತು.) ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವವು ಕ್ಷಯಹೊಂದಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಬಂದ ಈಗಲೂ ಲೇಖನ ದೊರೆತನವೊಂದು (Secretariat) ಉಳಿದು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಣಿಸುವ ಸಂಗತಿ.

ಆರ್ಯ ಪೂರ್ವ ಕಾಲೀನ ಕಂದಮಿಳರಲ್ಲಿ "ಕೋ" ಎಂದರೆ "ದೇವ" ಮತ್ತು "ದೊರೆ" ಎಂಬ ಎರಡೂ ಅರ್ಥಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡಿದ್ದವನು "ಕೋ". ದೇವನಿಗೆ ಈ ಜಗತ್ತೇ ಕೋಟೆ. ದೇವಾಲಯ

(ಕೋಯಿಲ್) ಅದರ ಪ್ರತೀಕ. ಹಾಗೆ ದೊರೆಯು ನಾಡಿಗರಿಗೆ ದೇವ, ಸ್ವಾಮಿ, ಒಡೆಯ: ಅವನ ಕೋಟೆ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಂದಿನ ಭಾರತ ಪ್ರದೇಶದೊಳಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಆರ್ಯಾಗಮನದ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಪೂ. 3000. ಅದರ ಹಿಂದಿನದು ಸಿಂಧು ಕೊಳ್ಳದ ಸಂಮಿಶ್ರ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಕಾಲ: ಕಟ್ಟಳೆಗಳು ಅಂದಿನ ಕಂದಮಿಳರ ಹಾಗೂ ಆರ್ಯರ ಸಂಮಿಶ್ರ ಸಮಾಜದ ಕಾಯಿದೆಗಳು.

ಋಗ್ವೇದ ಕಾಲದ ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ "ರಾಜನ್" ಎಂದರೆ "ದೊರೆ", "ಸಾರ್ವಭೌಮ", "ರಾಜಪುತ್ರ" ಅಥವಾ "ಪ್ರಮುಖ" ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿತ್ತು. ಆ ಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕೆ "ಸೈನಿಕ ಜಾತಿಯವ (ಕ್ಷತ್ರಿಯ)" ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ಅಶ್ವಲಾಯನ ಶ್ರೌತಸೂತ್ರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೂಢವಾಯಿತು. ಮಹಾಭಾರತವು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು "ರಾಜ"ನೆಂದಿತು. ರಾಜನೆಂದರೆ ಸರಕಾರ. "ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ" ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳೂ ಋಗ್ವೇದದ 10ನೆಯ ಮಂಡಲದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು. "ಕ್ಷತ್ರ" ಎಂದರೆ "ಪ್ರಭುತ್ವ" "ಶಕ್ತಿ" "ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ" ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳು ಋಗ್ವೇದ ಕಾಲೀನ: "ನಾರ್ಡಿಕ-ಆರ್ಯನ್ನರು" ಸಂಚಾರಿ ಪಶುಪಾಲಕರಾಗಿದ್ದರೆಂಬುದು ಐತಿಹಾಸಿಕರ ಊಹೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೃಷಿಕ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಜನರನ್ನು ಅವರು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸೋಲಿಸಿರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅವರ ಇಂದ್ರನು "ದೇವ" ಮತ್ತು "ರಾಜ": ಅವನಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವ ನೇತೃ. ಅಗ್ನಿಯು ಯಜ್ಞದೇವನಾದ ಪುರೋಹಿತ. ವರುಣ ಮೊದಲು ರಾಜಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದನಾದರೂ ಅನಂತರ ಅವನು ಇಂದ್ರನ ಅಧೀನನಾದನು. ಇಂದ್ರನು "ಬ್ರಾಹ್ಮ" ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಇದ್ದಿರಬಹುದಾದರೂ ಆ ಮೇಲೆ "ಕ್ಷಾತ್ರ" (Military) ವೃತ್ತಿಗೆ ಅವನು ಹೆಸರಾದನು. ರಾಜತ್ವದ ಕಲ್ಪನೆಯು 2ನೆಯ ಮಂಡಲದ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ರಾಜರು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರ ದೈವದತ್ತ (Divine Right of Kingship) ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದ್ದು ಯೂರೋಪಿನ ಅನೇಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಅ) ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವವು ದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ರೂಢವಾದ ಸಂಸ್ಥೆ:

ಬ) ಅರಸರ ಆನುವಂಶಿಕ ವಾರಸುದಾರಿಕೆಯು ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ನಿರಾಕರಣವಾಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ:

ಕ) ರಾಜನು ದೇವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಜವಾಬುದಾರನು:

ಡ) ಪ್ರತಿಭಟಿಸದೆ ಯಾವಾಗಲೂ ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಪ್ರಜೆಗಳ ಧರ್ಮ—ಎಂಬಿವು ವೈದಿಕ ರಾಜಾಧಿಕಾರದ ಚತುಃಸೂತ್ರ:

ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮೊದಲು ಆವಿರ್ಭೂತವಾದದ್ದು ಬ್ರಿಟನ್ನಿನಲ್ಲಿ—ಕ್ರಿ. ಶ. 1080 ಮತ್ತು 1104ರ ನಡುವೆ. ಈ ತತ್ವದ ಪ್ರಚಾರಕನು ಯಾರ್ಕಿನ ಆರ್ಚ ಬಿಷಪ್ಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು.

ನಿರಂಕುಶತ್ವ:

ಬುದ್ಧನ ಕಾಲದ ಅನಂತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಜರ ದೈವಾಂಶ ಸಂಭವದ ಉಲ್ಲೇಖ ಬರುತ್ತದೆ—ಮಹಾಭಾರತ ಮತ್ತು ಮನುಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ. ಆದರ ಪ್ರಕಾರವು ಮೇಲಿನ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಧರಿಸಿದ್ದು: ಆದರೆ ಉಳಿದ ಮೂರು ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರಪವಾದವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ: ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವೆನ್ನಿಸಬಹುದಾದ "ಸಾಂಕುಶ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನಲ್ಲದೆ ನಿರಂಕುಶ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ನಮ್ಮ ರಾಜಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಆನುವಂಶಿಕತೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವು ಆಯ್ಕೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಆಯ್ಕೆಯು ಅಪದ್ಧರ್ಮ ಎಂಬುದು ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಆದರೆ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗಿ ಕೆಲ ಉದ್ಧಟ ರಾಜರು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳಂತೆ ವರ್ತಿಸಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಉದ್ಧಟ ಉಚ್ಚಾಧಿಕಾರಿ ನಿರಂಕುಶ ಪ್ರಭುವಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಲ್ಲವೆ? ಭಾರತದ ರಾಜರು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಕಾಯಿದೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತಲ್ಲದೆ, ಸ್ವತಃ ಕಾಯಿದೆ ಪಾಸುಮಾಡುವ ಹಕ್ಕು ಅವರಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಿರಂಕುಶನಾದ ರಾಜ ಕೂಡ ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನ್ನಷ್ಟೇ ತನಗೆ ಬೇಕಾದಾಗ ಹೊರಡಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ರಾಜಾಜ್ಞೆಯು ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಒಬ್ಬ ರಾಜನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಅವಧಿಗಷ್ಟೇ ಪರಿಸೀಮಿತವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಜೆಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಹೊಣೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ರಾಜರು ಕರ ಕಂದಾಯಗಳನ್ನು ಹೇರಲು ಹಕ್ಕುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು ಎಂದು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಜೆಗಳ ಆಜ್ಞಾಪಾಲನೆಯು ನಾಲ್ಕು ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿತ್ತು: 1) ದೇವತೆಗಳ ಅಂಶವು ರಾಜರಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದು: 2) ವಿತ್ತ, ಜೀವಿತ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಡುವ ಪ್ರಯೋಜನ: 3) ಅವನು ದಂಡಿಸಿಯಾನು ಎಂಬ ಭಯ: 4) ಮತ್ತು ರಾಜನೂ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದ ರಾಜ್ಯವೆಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಂಗಗಳು ಎಂಬ ಪರಸ್ಪರ ಒಡಂಬಡಿಕೆ—ರಾಜ ಪ್ರಜೆಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬನದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇಬ್ಬಣಗಳಲ್ಲೂ ಇರುವುದು. ರಾಜ್ಯವು ಸಪ್ತ ಅಂಗಗಳಿಂದ ರೂಪಿತವಾದದ್ದು: 1) ರಾಜ್ಯ. 2) ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ, 3) ರಾಜನ ನಂಬಿಗಸ್ಥರಾದ ಇತರ ಮಿತ್ರ ರಾಜರ ಅನುಕೂಲ ಧೋರಣೆ. (4) ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಕೋಶ (Financial

Adequacy) 5) ಪ್ರಜೆಗಳ ಸಹಕಾರ. (6) ಕೋಟೆಕೊತ್ತಲಗಳಿಂದ ಸುಭದ್ರವಾದ ರಾಜಧಾನಿ ಮತ್ತು (7) ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಸೈನ್ಯ:—ಈ ಏಳು ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವುಗಳಿಗೂ ಸಮಾನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿದೆ; ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಗವೂ ಇನ್ನೊಂದರಷ್ಟೇ ಅನಿವಾರ್ಯ, ಅಪರಿಹಾರ್ಯ; ಒಂದು ಅಂಗ ನ್ಯೂನವಾದರೂ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ್ಯತ್ವವು ಚ್ಯುತಿಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಅಸಮರ್ಪಕವೆನ್ನಿಸಿದರೂ ರಾಜ್ಯರಥ ಕುಂಟುತ್ತ ಸಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಮನು ಕೌಟಿಲ್ಯ ಮುಂತಾದ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಸಿದ್ಧಾಂತಸಾರ: ಆದುದರಿಂದ ರಾಜಕೀಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವು 7ನೆಯ ಒಂದರಷ್ಟು.

"ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಅಡಳಿತ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಸರಕಾರವು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ನಡೆಸುವ ಸರಕಾರ" ಎಂಬಂತಹ ನಂಬಿಗೆ ಭಾರತದ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕಿತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಆದಿಕಾಲದ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಹ ಗ್ರಾಮ, ನಗರ, ಪಂಚಾಯತಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರವೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಆದರೆ ರಾಜನ ಮತ್ತು ಅವನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಹೊಣೆ ಏಳು ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಧಿಕ ಎಂಬುದನ್ನು ಮನು, ವ್ಯಾಸರು ಒತ್ತಿ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋದ ಮಾಲು ಪ್ರಜೆಗೆ ರಾಜಪುರುಷರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಸಿಕ್ಕದೆಹೋದರೆ ಆ ಕಳ್ಳತನದ ಶಾಪವು ರಾಜನಿಗೆ ತಟ್ಟುತ್ತದೆ: ರಾಜನು (ಸರಕಾರವು) ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಪ್ರಜೆಗೆ ನಷ್ಟ ಭರ್ತಿಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು ಎಂಬುದು ಮನುಮತ: ರಾಜಧರ್ಮವು ಇತರ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ಆಚರಣೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸರ್ವತ್ರ ಸಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲೇ ಸಫಲತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದು ವ್ಯಾಸ. ಕೌಟಿಲ್ಯರ ನಿರ್ಣಯಸಾರ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕ್ರಿ. ಶ. 7ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅನಂತರ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವವು ಸರ್ವತ್ರ ಸರಿಯಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಇತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ವಿಜಯನಗರದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ. ಶಿವಾಜಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಹಿಂದೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯರಾದ ಕೆಲ ಹಿರಿಯ ಮನೆತನಗಳ ದೊರೆಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಮರ್ಪಕತೆಯನ್ನು ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಶಕ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಸಾಧಿಸಿದರು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಉದ್ಧಾರಕನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರು ಸ್ವದೋಷ ಪರದೋಷಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ಅತ್ಯಂತ ಕನಿಷ್ಠ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ತೋರಿ ಎಂಬುದು ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಜಶಕ್ತಿಯ ವಿಕಾಸದ 2ನೆಯ ಹೆಜ್ಜೆ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಧರ್ಮಾಧೀನವಾಗಿದ್ದ ರಾಜ್ಯಪ್ರಭುತ್ವವು ಮತಧರ್ಮಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುವಾಗಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದು ಬೌದ್ಧ, ಜೈನ ಮತಗಳು ಉದಯಿಸಿದಾಗ: ರಾಜನು ತಾನೇ ಸರ್ಕಾರ ಎಂದು ಸ್ವಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸಲು ತೊಡಗಿದ್ದು ಕ್ರಿ. ಪೂ. 400ರಲ್ಲಿ ಎನ್ನಬಹುದು. ಕ್ರಿ. ಪೂ. 400ರಿಂದ ಕ್ರಿ. ಶ. 400ರ ನಡುವಿನ ಅವಧಿಯು ಭಾರತದ (Heroic Age) ವೀರಯುಗ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶೃಂಗಾರ ಸಾಹಸಯುಗ (Romantic Age) ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಭಿಜಾತಯುಗ (Classical Age).

ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಕ್ರಿ. ಪೂ. 4ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು. ಅದು ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸ ಕಾಲದ ಪ್ರಥಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯಗಳ ಒಳಜಗಳ ಆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಅದರ ಸಂಸ್ಥಾಪಕನಾದ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತಮೌರ್ಯನು ಜೈನಾನುಯಾಯಿ: ಅದರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ಅಶೋಕನು ಬೌದ್ಧಮತಾನುಯಾಯಿ. ಹಿಂದು, ಜೈನ, ಬೌದ್ಧ ಮತಗಳ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಿಷ್ಣುಗಳಾಗಿ ಬಾಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ತೋರಿದ್ದರಿಂದ ಅಶೋಕ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರದ ಪರಮಾವಧಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆದರೂ ಅವನ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಿರಂಕುಶ ಪ್ರಭುತ್ವವೆನ್ನಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಏಕೆಂದರೆ ಪರಮತ ದ್ವೇಷದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯಿತ್ತಲ್ಲದೆ, ಅವರವರ ಪಾರಂಪರಿಕ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಆಯಾ ಮತ—ಜಾತಿಗಳ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳ (Law Books) ವಿಧಿ—ನಿಷೇಧ ನೀತಿಗಳಂತೆಯೇ ಅವುಗಳ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಹಿಂದಿನ ಅರಸರಿಗಿಲ್ಲದಾಗಿದ್ದ ಮತಾತೀತ ಅಥವಾ ಮತೋತ್ತರ ಅಧಿಕಾರವು ಅವನಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವನದು ಅವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಧಿಕಾರವನ್ನುಳ್ಳ ಪ್ರಭುತ್ವವೆನ್ನಿಸಿತು.

ಹಿಂದುಮತ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ಈ ಅತಿಶಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿತು. ಕೌಟಿಲ್ಯನ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರವು ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಕಾಳಿದಾಸನು ತನ್ನ ರಘುವಂಶವೆಂಬ ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ವಿನೀತರನ್ನಾಗಿ ಇಡುವ ಆಳಿಕೆ ದಿಲೀಪನದಾಗಿತ್ತು ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಕೇವಲ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಆಧುನಿಕ ಆಳಿಕೆ ಇದರಿಂದ ಪಾಠ ಕಲಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಪರತಾಳ, ಮುಷ್ಕರ, ಪಕ್ಷಪಾತ ಧೋರಣೆಗಳು ಜಾತಿ—ಮತ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾದ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಂದ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಹಲಕೆಲ ಪ್ರಾಂತ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ

ಮಂತ್ರಿಗಳು ಕೂಡ ಶುದ್ಧವಾದ ಲೌಕಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವರಲ್ಲವೆನ್ನಿಸಿರುವಾಗ. ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರವು ಸಾರ್ವನೀತಿಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಸರ್ವತ್ರ ಹೇರುವ ಕೆಲಸ ವನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿರುವುದು ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿಕೊಟ್ಟಂತಾಗದೆ? ಎಂಬುದು ವಿಚಾರಮಾಡತಕ್ಕ ವಿಷಯ.

ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಮತ, ವ್ಯವಹಾರ, ಮಹಾತ್ಮರ ಚಾರಿತ್ರ, ರಾಜಶಾಸನಗಳು ಕಾಯಿದೆಯ ಆಕರಗಳು: ಈ ಆಕರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಉಂಟಾದಾಗ ಮತದಂಡವೇ ಪರಮ ಮಾನದಂಡ. ಆದರೆ ಧರ್ಮಗ್ರಾಹ್ಯವೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ ಒಂದು ಕಾರ್ಯವು ನ್ಯಾಯ ವಿರುದ್ಧವೆನ್ನಿಸಿದರೆ ಆಗ ನ್ಯಾಯದ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಧಾರ್ಮಿಕತರ್ಕವು ಒಳಪಡ ಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯ ವಿವೇಕವು ರಾಜಾಧೀನ. ರಾಜನು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಾಗಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಶೋಕನ ಕಾಲಾನಂತರ ಹಿಂದು, ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮೀಯರಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಅರಸರು ತಮತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಮತೀಯ ಮುಖಂಡರನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆ ಮೂಲಕ ಅವರ ಅಧಿಕಾರ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಅವರು ದೇವರು ಕಳಿಸಿದ ಧರ್ಮರಕ್ಷಕರೆಂದು ಆಯಾ ಮತದವರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಯಲ್ಲೂ ವಿಧರ್ಮೀಯರಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗದಿರಲು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ರಾಜರೂ ಮನ್ನಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡದ್ದೇ ಕಾರಣ. ಆದರ ಫಲವಾಗಿ ಕಾಯಿದೆಯು ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಎಂಬ ಎರಡು ಮುಖ ಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಲೌಕಿಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಾಳುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಜಮೀನುದಾರಿಕೆ ಅದರ ಆಧಾರವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಇದನ್ನು (Feudal Federalism) ಜಮೀನುದಾರ (ಸರಂಜಾಮಿ) ಸಂಯುಕ್ತ ರಾಜ್ಯ ಪದ್ಧತಿ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಂದಿನ ಸಮಾಜವು ಜಾತಿನೀತಿ ಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಸೋತ ರಾಜರಿಗೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡುವ ಕರಾರಿನ ಮೇಲೆ ಪುನಃ ಅವರವರ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಫಲವಾಗಿ ಅಂದಿನ ರಾಜ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು (Unitary) ಏಕಸೂತ್ರಬದ್ಧ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಒಂದು ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡ ಬಹುದಾದರೆ ಅದು (Tributary System) ಉಪರಾಜ್ಯ ಸಂಘ ಅಥವಾ ಮಂಡಲ (ಚಕ್ರ) ಪದ್ಧತಿ ಎಂಬುದು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ರಾಜ್ಯಸಪ್ತಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದ ರಾಜನ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವು (Sovereignty ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವು) ರಾಜ್ಯದ ಸರ್ಕಾರದ

ಪ್ರಥಮವೂ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವೂ ಆದ ಸಂಕೇತವಾಯಿತು; ಆದರೆ ಅವನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಭುತ್ವವಿದ್ದುದು ಅವನ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ. ಮಾಂಡಲಿಕ (ಸಾಮಂತ) ರಾಜ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಅವನ ನೇರವಾದ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ಕಾಣಲು ಸಿಕ್ಕದಾಗಿತ್ತು.

"ರಾಷ್ಟ್ರ"ದ ಕಲ್ಪನೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದ ಮೂಲ ಆರ್ಯಕುಲದ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಜನಗಳಿಂದ ಎಂದು ನಂಬಲಾಗಿದೆ. ದಸ್ಯುದ್ವೇಷ, ಭೂಸ್ವಾಮ್ಯ ಮತ್ತು ವರ್ಣಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೇಚ್ಛೆ, ಸ್ವಜನ ಹಿತದ ಪರಿರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಪರಭೂಮಿಗಳ ಆಕ್ರಮಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಮುಂತಾದವು ಅವರಲ್ಲಿ ತಾವು ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿರಬಹುದು ಎಂಬುದು ಕೆಲವರ ಮತ. ಬಹುಶಃ ಇತರ ದೇಶಗಳ ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ "ರಾಷ್ಟ್ರ"ಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಮೂಲವಿರಬಹುದು. ಒಂದು ವಂಶದವರು ತಮ್ಮನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರವೆಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡಿರಬಹುದು; ಅಂಥ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಸಪ್ತಸಿಂಧು ಪ್ರದೇಶ ದಲ್ಲಿ ಬಹಳವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಯಾವ ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರವೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಏಕವಂಶೀಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸಿದ್ಧಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

"ಅಹಂ ರಾಷ್ಟ್ರಂ ಸಂಗಮನೀ ಜನಾನಾಂ" ಎಂಬಂತಹ ಮಾತುಗಳಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರವೆಂದರೆ ಜನರ ಐಕ್ಯಭಾವ (ಐಕ್ಯಕಲ್ಪನೆ) ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೊಂದು ಸಮೂಹವಾಚಕ, ರಾಜಕೀಯ ಭೌಗೋಲಿಕ (ರಾಜ್ಯಕೀಯ) ಜನಮಂಡಲ ವೊಂದಕ್ಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರವೆಂಬ ಪದವನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬಹು ದಾದರೂ (ಆರ್ಯರು ಹೊರಗಿಂದ ಬಂದವರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಡಾರ್ವಿನ್ನನ ವಿಕಾಸವಾದ ಕ್ಕಿರುವಷ್ಟೇ ತರ್ಕಶುದ್ಧತೆ ಇಂದಿಗೂ ಇರುವುದರಿಂದ) ವರ್ಣ-ವಂಶಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕಿತ್ತೆಂಬುದು ಕೇವಲ ಕಲ್ಪನೆ. ಭಾರತದಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಇತರ ಕಡೆಗಳಿಗೆ ಆರ್ಯರು ಹೋಗಿ ನೆಲಸಿದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಮಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವವಲ್ಲದೆ ಒಂದೆರಡು ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೂ ಸಿಗುತ್ತವೆ. "ದಸ್ಯು" ಮತ್ತು "ದಾಸ" ಎಂಬ ಪದಗಳ ಅರ್ಥವು ಅಸಂಸ್ಕೃತರೆಂದಾದೀತಲ್ಲದೆ (ಅನಾರ್ಯರೆಂದಾದೀತಲ್ಲದೆ) ಬಣ್ಣದ ಅಥವಾ ಕುಲದ ಭೇದವನ್ನು ಆ ಪದಗಳು ಸೂಚಿಸವು. ಆರ್ಯಪದಕ್ಕೆ (Respectable) ಗೌರವಾರ್ಹನೆಂಬುದೇ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥ. "ಆರ್ಯವರ್ಣ" "ಆರ್ಯಕುಲ" ಎಂಬ ಪದಪ್ರಯೋಗಗಳು ವೈದಿಕ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಭ. ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ವೇದಾಧಾರವಿಲ್ಲದೆ ಮೊನಿಯರ್ ವಿಲ್ಯಮ್ಸ್‌ರು ಆರ್ಯಪದವು ಕುಲವಾಚಕ ವೆಂದದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ. "ದಾಸವರ್ಣ" ಎಂದರೆ

"ದಾಸವರ್ಗ"ವಾದೀತಲ್ಲದೆ. ಕಪ್ಪು ಅಥವಾ ತೌಡಿನ ಬಣ್ಣ ಎಂದಾಗದು. ಈ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವುದಿಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಸ್ತುತ.

ಕೌಟಿಲ್ಯನ ಪ್ರಕಾರ ಆರ್ಯನೆಂದರೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಜೆ. ದಾಸನೆಂದರೆ ಗುಲಾಮ. ಈ ಅರ್ಥಗಳು ಪಾಣಿನಿಸಂಮತವೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ವಿ. ಎಸ್. ಅಗ್ರವಾಲರ "ಪಾಣಿನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಭಾರತ" ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೋಡಿರಿ.

ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ದಾಸ ಎಂದರೆ Savage, Barbarian, Infidel, Slave. ದಸ್ಯು ಎಂದರೆ Enemy of the gods, Barbarian, Impious man, Inferior, Inhuman, Ugli—faced, Robber—ಎಂಬುದು ಮೊನಿಯರ್ ವಿಲಿಯಂಸರು ತಮ್ಮ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಇತರ ಅರ್ಥಗಳು.

"ಅರಾಜಕ ರಾಷ್ಟ್ರವೆಂಬ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ Kingless Society ರಾಜನಿಲ್ಲದ ಸಮಾಜ ಎಂದು ಅರ್ಥ. "ಜನಪದ"ಕ್ಕಿದ್ದಷ್ಟು ರಾಜಕೀಯ ಬಣ್ಣ ಅಂದು" ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕಿದ್ದಂತಿಲ್ಲ. ಜನಪದವು ಸರ್ಕಾರವುಳ್ಳ ಒಂದು ರಾಜ್ಯವೆಂದೂ. ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಘಟಕವೆಂದೂ ಅಂದಿನ ಜನರ "ಅರ್ಥಪ್ರಣಾಳಿ". ಅಲ್ಲೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅರ್ಥಾಂಶಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ. ಅಂದಿನ ಜನಪದಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭಾಷಾವಾರ ದೇಶಗಳಾಗಿದ್ದುವು. "ರಾಷ್ಟ್ರ"ಕ್ಕಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅರ್ಥವು ಪ್ರಧಾನ ಸಧರ್ಮಿಗಳ ಗುಂಪು. ಸ ಾಜ ಒಂದು. ಮನುಸ್ಮೃತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಷ್ಟ್ರವು ರಾಜ್ಯದ ಐದು ದ್ರವ್ಯಪ್ರಕೃತಿ (ಅಂಗ)ಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. "ರಾಜ್ಯ"ದಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಅರ್ಥವು ಪ್ರಧಾನವಾದರೆ "ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆ" ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ಪ್ರಧಾನ. ಎರಡಕ್ಕೂ (State) ರಾಜ್ಯಸಂಸ್ಥೆ, ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರದ ಮೂಲಕ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುವ ಸಂಸ್ಥೆ ಎಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. "ಜನಪದ"ದಲ್ಲಿರುವ ರಾಜ್ಯಾರ್ಥವು ಭೌಗೋಲಿಕ ಗಡಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗಣ್ಯವಾಗಿ ಉಳ್ಳದ್ದು. ಅಂದಿದ್ದವುಗಳು (1) ವೈದಿಕ ಸಮಾಜ. (2) ಆರ್ಯರು. (3) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯರು ಮತ್ತು (4) ಕುರು ಪಂಚಾಲ ಮುಂತಾದ ಜನಪದಗಳು (Countries).

ಐತಿಹಾಸಿಕರ ಬಹುಮತದ ಪ್ರಕಾರ ಮೊದಲು ಅಭಾರತೀಯರಾಗಿದ್ದ ಆರ್ಯರು ತಮ್ಮಿಂದ ಭಿನ್ನರಾದ ಕುಲದವರ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಲದಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಆಳಲಾರಂಭಿಸಿದರು ಎಂಬುದನು ಗ್ರಹಿಸಿದರೆ. ಭಿನ್ನಕುಲ (1) ಒಂದೋ ಅನೇಕವೋ? (2) ಅವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಯಾವುವು? (3) ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಬಗೆಯ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಆ ಕುಲದವರು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರು? (4) ಅವರಿಂದ ಯಾವ ಯಾವ ರಾಜಕೀಯ

ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನೂ, ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನೂ ಈ ಆಕ್ರಮಣಕಾರರು ಕಲಿತುಕೊಂಡರು? ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಈಗ ಸಿಗುವಂತಿಲ್ಲ.

ಡಾ। ಎಚ್. ಎನ್. ಸಿಂಹರು ಆರ್ಯ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಬಹಳವಾಗಿದ್ದವು ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ವೇದಕಾಲೀನ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಕೇವಲ ರಾಜ್ಯಗಳು–ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರಸರ ಆಳಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಕುಲ(Race)ದವರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದ ಭೌಗೋಲಿಕ ಭಾಗಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳಿಕೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು 600 ಚಿಲ್ಲರೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಥವಾ ಸಾಮಂತ ರಾಜ್ಯಗಳಿದ್ದುದು ವೇದಕಾಲೀನ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ರಾಜ್ಯಗಳಿದ್ದ ರಾಜ್ಯಕಲ್ಪನೆಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಲಾರದು. ಅಂದಿನ ಕಾಲದಿಂದ 19ನೆಯ ಶತಮಾನದ ವರೆಗೂ "ರಾಜ್ಯವು" (Political Unit) ರಾಜ್ಯಕೀಯ ಘಟಕ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ರಾಜತ್ವದ ಕಲ್ಪನೆ ಅಥವಾ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರ ವೈದಿಕೋತ್ತರದ್ದೆನ್ನಿಸುವ ಮೌರ್ಯ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತಾರವಾಯಿತು.

ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಶಾಸನಾಧಿಕಾರ—4

ವೇದಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜನನ್ನು ರಾಜಮನೆತನದವರಲ್ಲಿ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ನಿತ್ಯಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಆಯ್ದ ರಾಜನೊಬ್ಬ ದುರ್ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದರೆ ಅವನನ್ನು ದೇಶದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುವ ಆಪದ್ಧರ್ಮ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಇದು ಪ್ರಬುದ್ಧ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವೀಗ Ombudsman ಪ್ರಶಾಸಕವಿಮರ್ಶಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆ ಅದು ಅಂಥ ಪ್ರಬುದ್ಧತೆ ಉದಯಿಸುವ ಪ್ರಥಮ ಚಿಹ್ನೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಕರೂ ಸುವಿದ್ಯರೂ ಆದವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಳದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮ ಬಂದರೆ ಅದು ಅಂಥ ಮತ್ತೊಂದು ಚಿಹ್ನವಾದೀತು. ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗುವವರು ಚುನಾವಣೆಗೆ ಮೊದಲು ಸರ್ವಾಸ್ತಿ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ನಿಲ್ಲಬೇಕೆಂದಾಗುವುದು ಪ್ರಬುದ್ಧತೆಯ ತೃತೀಯ ಚಿಹ್ನೆ. ರಾಜ್ಯವನ್ನು "ದಶಪುರುಷ"ವೆಂದಿರುವ ಐತರೇಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದ ಪ್ರಕಾರ ಯಾವ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೂ 10ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಂತ್ರಿಗಳಿರಬಾರದು ಎಂಬುದು ಧ್ವನಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹತ್ತು ತಲೆಮಾರುಗಳ ವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅನುಮಾನಿಕತೆಯನ್ನು ಹತ್ತಕ್ಕೆ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಅದರ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. The Vedic Age

P, 432ರಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಇದು ಪ್ರಬುದ್ಧತೆಯ ಚತುರ್ಥ ಚಿಹ್ನೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಮಹಾಧಿಕಾರ ಸಂಪನ್ನರ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಸಿ. ಐ. ಡಿ.ಗಳ ಮೂಲಕ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಂತ್ರಿಕ್ರಮ ಪಂಚಮ ಚಿಹ್ನೆ.

ವೇದಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಸಮಿತಿಗಳು ರಾಜ್ಯದ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂದಿನ ಲೋಕಸಭೆ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳು ಕೇವಲ ಕಾಯಿದೆ ಪಾಸುಮಾಡಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅಂದಿನ "ಸಭೆ" ರಾಜಪುರುಷರ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣದ ಪ್ರತ್ಯವೇಕ್ಷಣ ಮಾಡಿ ರಾಜನ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮೂಲಕ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿಸಬಲ್ಲುದಾಗಿತ್ತು. ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಸಭಾಸದರು ರಾಜ ಮತ್ತು ರಾಜಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮಂತ್ರಿಗಳ ಆ ಸಭೆ ಇಂದಿನ "ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟಲ್" ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನಬಹುದು.

ಸಭ್ಯಯಜ್ಞ

ಪ್ರಜಾಗಣ್ಯರ ಸಭೆ ಸೇರಿದಾಗ "ಸಭ್ಯ"ವೆಂಬ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯರ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕತೆಯ ಮಾನಸ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯ. ರಾಜ್ಯವೊಂದರ ಜನಜೀವನವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ರಾಜಾದಿಪ್ರಮುಖರ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಗೆ ಪರಿಣಾಮಕರವಾದ Ritual ಧಾರ್ಮಿಕ ಕರ್ಮ ಅದಾಗಿತ್ತು. ಸಮಷ್ಟಿಹಿತದ ಕಾರ್ಯದ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇಂದೂ ಅಂಥ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೊಪ್ಪುವ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧೀಕರಣ ಸಾಧನವನ್ನು ಸಾಮೂಹಿಕ ಭಾಗಿತ್ವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಯೋಜನಾಪರ ರಾಜನೀತಿಜ್ಞರಿಗೆ ಅಸಮ್ಮತವಾಗಲಾರದು. ಒಂದೊಂದು ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಯುಗಧರ್ಮಾನುಸಾರ ಒಂದೊಂದು ಸಾಧನ ಸಮರ್ಥವೆನ್ನಿಸೀತು. ಯಜ್ಞದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಆಧುನಿಕ ಕರ್ಮವೊಂದನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ "ಅಸೆಂಬ್ಲಿ"ಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದು ಅನೇಕ ಸಲ ಕಂಡುಬರುವ ಅಕ್ರಮವರ್ತನೆಯ ಕಾರಣಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾದಾವು.

ಅಂದು ರಾಜನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಶಾಸನಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಶಾಸನಿಕ ಪರಮಾಧಿಕಾರಿಯಾದರೂ ಅವನು Convention ಸಮಯದ ಪ್ರಕಾರ ಇಂದಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸಾಮಾನ್ಯನಂತೆ ವರ್ತಿಸುವುದು ನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿತ್ತು.

ಅಂದಿನ ಸಭೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನ್ಯಾಯಾಧಿಕರಣದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಲ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದವು ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. "ಸಭಾಸದರು ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದು ಅದರಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಂಚಾಯತದಾರಿಕೆಯ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ದೇಶ-ಕಾಲ-ವರ್ಣ ಆಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಗತ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವರು ಪಡೆದು ಸುವಿದ್ಯರಾಗಿರಬೇಕಾಗಿದ್ದುದು ಚುನಾವಣೆಯ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಇಂದು ಕಡ್ಡಾಯದ ಶರ್ತವಾದರೆ ನಮ್ಮ ಸಭೆಗಳೀಗ ಪ್ರಬುದ್ಧವೆನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. Decision Making ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆಯು ಪಂಚಾಯತ ಸದಸ್ಯರ ತರಬೇತಿನ ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿರುವುದು ಅದರ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟೋ "ಮೀಟಿಂಗು"ಗಳು ಬರಿಗುಲ್ಲು "ಸಿದ್ದೆಗೇಡು" ಎಂಬಂತಾಗುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ಅದೊಂದೇ ಮದ್ದು.

ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ

ಚುನಾಯಿತನಾದರೂ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯು ಇಂದು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರಾಜನಿಗಿದ್ದಂಥ ಸರ್ವ ಕಾಯದೆಬದ್ಧ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನೂ ಉಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿನಿಂದ ಚುನಾಯಿತ. ಆತನು ವಂಶತಃ ಪ್ರಜಾಸಭೆಯಿಂದ ಚುನಾಯಿತ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ರಾಣಿಯೂ ಅಂಥ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರದ ಸಂಕೇತ. ಅಲ್ಲಿಯ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟು ಒಂದು ಸಮಯಸೃಷ್ಟವಾದ ಸಭೆ. ಅನುವಂಶಿಕ ಅಧಿಕಾರದ "ಗ್ಯಾರಂಟಿ" ಇಲ್ಲದುದರ ಫಲವಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಐದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಆಳಿಕೆ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕೆಂಬ ಒಂದೇ ಒಂದು ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಒಳಿತು-ಕೆಡುಕುಗಳ ಭೇದವನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿ ಅಪವರ್ತನೆಯ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಾನಭದ್ರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೊರಡುವ ಹಲಕೆಲ ಮುಖಂಡರನ್ನು ಸಾಕುವ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಹೋಗಿ ಅಷ್ಟೇ ಮಾರಕ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಇತರ ದೋಷಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಸೂಕ್ಷ್ಮಜ್ಞರಿಗೆ ಹೊಳೆಯದಿರದು. ರಾಜನಿಗೆ ಸೈನ್ಯಬಲವಿದ್ದಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗೂ ಅಂದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸುಸಜ್ಜಿತವೂ ಅಪ್ರತಿಭಟನೀಯವೂ ಆದ ಸೈನ್ಯಬಲವಿದೆ. ಆಂತರಿಕ ಶೋಷಣೆಗೆ ಅದನ್ನು ಬಳಸದಿರುವುದು ಅವರ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನಷ್ಟೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಜನಹಿತವನ್ನು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾಗಿ ವಿಶ್ವಮಾನವ ನೀತಿತತ್ವಗಳ

ಪ್ರಕಾರ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ Socialism ಸಮಾಜ(ಸಾಮ್ಯ)ವಾದವನ್ನು ಜೋಡಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆ ದಿವಂಗತ ನೆಹರುಗಳಂಥ ತತ್ವಚಿಂತಕರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು. ಭಾರತದ ಪ್ರಾಚೀನ ರಾಜನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಪ್ರಭುತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸದೆ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ಸುಧಾರಣೆಗೇ ಹೆಚ್ಚು ಚಿಂತನ ಮಾಡಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

'ಸಭಾಪಾಲ' ಯಾ ಸ್ಪೀಕರ್

ಇಂದಿನ ಅಸೆಂಬ್ಲಿಯಲ್ಲಿ "ಸ್ಪೀಕರ್" ಇರುವಂತೆ ಅಂದಿನ ಸಭೆಗಳಿಗೆ "ಸಭಾಪಾಲ" ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. "ಸಭೆಸಮಿತಿಗಳ" ಕಾರ್ಯಗಳ ಭೇದ ಮಾತ್ರ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಧೋರಣ ರೂಪಣ ಮತ್ತು ಕಾಯದೆ ಪಾಸುಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಳು "ಸಮಿತಿಗೆ" ಮೀಸಲು ಎಂದು ಅನುಮಾನಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದರಿಂದ "ಸಮಿತಿ"ಯೇ ಸಭೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇಂದಿನ ಪಾರ್ಲಿ ಮೆಂಟನ್ನೂ ವಿಧಾನಸಭೆಯನ್ನೂ ಹೋಲುತ್ತದೆ ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ.

ವೈದಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆಗಳಿದ್ದರೂ ರಾಜ್ಯದ ಅಧಿಕಾರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಯಿತೆಂದು ಕೆಲ ಐತಿಹಾಸಿಕರ ಮತ. ಅದು ಇಂದಿನ ಕೆಲ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ವಿ ಕಾರಭಾರ ನಡೆಸುವ ಶಕ್ತಿ ಅಧಿಕವಾದುದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಮಾನ. ಏಕೆಂದರೆ, ಅಂದೂ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಪ್ರಜಾಸಮಸ್ತರು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದೂ ಅವರ ವಂಶದವರು ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ.

Eternal Vigilance is the watchword of good administration ಸುರಾಜ್ಯಭಾರ ನಡೆಯಲು ನಿತ್ಯವೂ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಭುತ್ವರೂಪಗಳಿಗೂ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಪ್ರಜಾಧರ್ಮವಲ್ಲವೇ? ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು ರಾಜ್ಯದ ಅಗಲ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತ ಹೋದ ಹಾಗೆ ಅದರ ಆಡಳಿತದ ಶಿಸ್ತು ಸಡಿಲವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುವುದು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಭುತ್ವಗಳಿಗೂ ಸಮಾನ. ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣವೊಂದೇ ತಜ್ಞರಿಗೆ ಈಗ ಗೊತ್ತಿರುವ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯ. ಭಾರತದ ಇಂದಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಾಜ್ಯವೂ ಗ್ರೀಕ್ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಕಲ್ಪನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಅಳಿದರೆ ಅಳತೆಗೆ ಮೀರಿದ ವಿಸ್ತಾರ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಉಳ್ಳದ್ದು. ಒಂದು ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವೇ ನಿಜವಾದ ಅಧಿಕಾರ: ಇತರ ಅಧಿಕಾರಿ

ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದು ಅಂಥ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಬದಲಿಸಬಹುದು ಎಂಬುತಿದ್ದರೆ ಆ ನಿರ್ಣಯಕಾರನ ಅಧಿಕಾರವು ನಿಜವಾದ ಅಧಿಕಾರವಲ್ಲ; ಎರಡನೆಯ ನಿರ್ಣಾಯಕಾರನ ಅಧಿಕಾರವೇ ಆಗ ನಿಜವಾದ ಅಧಿಕಾರವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. Executive ಕಾರ್ಯಪಾಲಕನಿಗೆ ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಅಂಥ ಕೊನೆಯ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದಾದ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನೌಕರರ ಸೋಪಾನಪಂಕ್ತಿಯು ಕೇವಲ ಟಪ್ಪಾಲುಕಟ್ಟೆಗಳ ಸಾಲಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಆಡಳಿತ ಧೋರಣೆವನ್ನು ರೂಪಿಸುವವರು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಮೂಲಭೂತವಾದ ವಿಶ್ವಮಾನವ ನೀತಿತತ್ವಗಳಿಗೆ ರಾಜನೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಜೆಯಂತೆಯೇ ಬದ್ಧನು ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಹಿಂದು ರಾಜ್ಯಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಘೋಷಿಸಿದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಎಲ್ಲೋ ಒಂದೆಡೆ ಮಾತ್ರ ರಾಜಸೂಯಯಾಗ ಮಾಡಿದರೆ ರಾಜನ ದಂಡನೀಯತೆ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅಂದಿನ ರಾಜರು ಗಣ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಂತೆಯೇ ಆ ಕಾಲದ ರಾಜಧರ್ಮ, ಅರ್ಥಧರ್ಮ, ಸಮಾಜಧರ್ಮ, ಪ್ರಶಾಸನಧರ್ಮ, ತತ್ವಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದವರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ಲೇಟೋ ಹೇಳಿದ Philosopher Kings ರಾಜರ್ಷಿಗಳು ಅವರಲ್ಲಿ ದೊರಕುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಂದಿನ Golden Age ರಾಮರಾಜ್ಯವು ಕವಿಕಲ್ಪನೆ ಎನ್ನಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ಮಾಂಧಾತ, ನಹುಷ, ಅಂಬರೀಷ, ಸಗರ, ಪೃಥು, ಹೇಹಯ, ಧರ್ಮರಾಜ, ನಳ, ದಶರಥ, ರಾಮ, ಪರಶುರಾಮ, ಇಕ್ಷ್ವಾಕು, ವಿಭೀಷಣ, ಭರತ, ಉತ್ತಾನಪಾದ, ಧ್ರುವ, ಜನಕ ಮುಂತಾದ ಅರಸರು ಭಾರತದ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕರೆನ್ನಿಸಿದುದು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಣೀಯ. ಋಗ್ವೇದದ ಕಾಲ ಕಡಿಮೆಯೆಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಪೂ. 3,000 ಅಂದರೆ ಇಂದಿಗೆ 4,980 ವರ್ಷಗಳಾದವು! ಅಂದಿನಿಂದ ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಯವರೆಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವವಿತ್ತು!

ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಇದ್ದುದು ಮತ್ತು ಇಲ್ಲದ್ದು ಎಂಬ ಭೇದವನ್ನು ಯುರೋಪಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಫ್ರಾನ್ಸಿನ 14ನೆಯ ಲೂಯಿಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಾಜನೆಂದು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕರಾಗಿರುವ ಎಲ್ಲ ರಾಜರೂ ಉಕ್ತ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯರೇ. "ಅಹಂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಸಂಗಮನೀ ಜನಾನಾಂ" ಎಂಬುದು ವೇದೋಕ್ತಿ. "ಜನನೀ ಜನ್ಮಭೂಮಿಶ್ಚ ಸ್ವರ್ಗಾದಪಿ ಗರಿಯಸೀ" ಎಂಬುದೂ ಹಾಗೇ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎದ್ದ ಉದ್ಗಾರ. ಇದು ಯಾವ ಶತಮಾನ. ಅದು ಯಾವ ಶತಮಾನ?

ರಾಜಕೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದಕ್ಕಿಂತ ಇಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ರಾಜನನ್ನು ಜನನಾಯಕನೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ರೂಢಿ ಇಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಕಾಲದ್ದು. ಭರತನ ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲವು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಪೂ. 3—4ನೆಯ ಶತಮಾನದ ವರೆಗೂ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ "ರಾಜಾ" "ವೀರ" ಮತ್ತು "ನೇತಾ" ಎಂಬ ಮೂರೂ ಕಥಾನಾಯಕನ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮಿಳಿತವಾಗಿವೆ. "ಪ್ರಜಾನುರಂಜನಾದ್ ರಾಜಾ" ಎಂಬುದು ಅಪ್ರತಿಹತ ರಾಜಲಕ್ಷಣ. ಪ್ರಜೆಗಳೇ ರಾಷ್ಟ್ರ. ಪ್ರಜೆಗಳ ಐಕ್ಯದ ಗುರುತೆಂದರೆ ರಾಜನೇ ಆಗಿದ್ದ. ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿದ್ದಂತೆ ಭಾರತದಲ್ಲೂ ಇದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿಯ ಯೂರೋಪೀಯ ಐಕ್ಯಭಾವನೆಯಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಭಾರತೀಯತೆಯ ಐಕ್ಯಭಾವವಿತ್ತು. ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ; ಭಾರತಕ್ಕೆ ಇತ್ತು— ಅದೇ ಸಂಸ್ಕೃತ. ಚೀನದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವನೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದರು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಏಕಭಾಷಿಕತೆಯು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರೇರಕ. ಹಿಂದಿಯು ಅಂತಃಪ್ರಾಂತೀಯತೆ ಅದರಿಂದಲೇ ಸಾಧು.

ನಿರಂಕುಶನಾದ ರಾಜನೂ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯೂ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭುವೂ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಬಹಳ ಹತ್ತಿರದ ಸಂಬಂಧಿಕರು. ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜಾಗ್ರತವಾಗದಿರುವ ಪ್ರಜಾಸ್ತೋಮವನ್ನು ಆಳುವ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಸ್ವಯಂಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಹಾಗೇ ಸಮೀಪದ ಬಂಧುಗಳು. ನೈತಿಕ ಮಹಾಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸದ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವು ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ. ನೀತಿಯು ಸಲಹೆಗಾರನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವುದು ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಸಮಾಜವಾದದಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯ ಶಾಶ್ವತ ನೀತಿಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಕಾಯದೆಗಳಾಗುತ್ತ ಹೋಗುವುದು ವಿಶೇಷ.

ಪಾಳೆಯಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ದೈವಪ್ರಭುತ್ವ—5

ಆಸ್ಥಾನ ದೊರೆಗಳಿಲ್ಲದ ರಾಜ್ಯ ಎಲ್ಲೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ರಾಜಸ್ಥಾನದ ವೈಭವ, ದರ್ಬಾರು ಹೆಸರಾದದ್ದು. ರಾಜನ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರು, ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು, ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಸೇನಾಪತಿಗಳು, ಭಾವನೆಂಟರು, ಸೋದರ ಮಾವಂದಿರು ಮುಂತಾದವರು ಆಸ್ಥಾನಾಲಂಕಾರರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ

ಅವರನ್ನು ದೂರ ಇಟ್ಟಾಗ ಅವರು ಇದ್ದಲ್ಲೇ ಬೇರುಬಿಟ್ಟು ಸ್ವತಂತ್ರ ಪಾಳೆಯಗಾರರಾಗಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ವಾರಸುದಾರಿಕೆಯ ಒಳಸಂಚುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಗದ್ದಲ ಎಬ್ಬಿಸಿ, ಕೊಲೆ, ಯುದ್ಧ ಬಲಾತ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಕಾರಣರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಸ್ಥಾನವು ಮೊದಲು ರಾಜನಿರ್ಮಿತ: ಆಮೇಲೆ ಆಸ್ಥಾನವೇ ರಾಜನಿರ್ಮಾಪಕವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಮಧ್ಯಯುಗದ ಅನುಭವ.

ಆಸ್ಥಾನದ ದೊರೆಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರರಾದಾಗ ಅವರು ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರು ಅಥವಾ ಪಾಳೆಯಗಾರರೆನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜನಿಗಿರುವ ಎಲ್ಲ ಉಪಾಧಿಗಳೂ ಈ ಮರಿರಾಜರಿಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಜಮೀನುದಾರರು ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ತಳೆದಷ್ಟು ಇನ್ನೆಲ್ಲೂ ತಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬನಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಕೋಟೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಜನ ಸರದಾರರು: ಒಂದು ಸೈನ್ಯ: ಕೋಟೆಯೊಳಗೆ ಮರಿಯರಮನೆ: ಎಲ್ಲಾದರೂ ರಾಜನ ಬಲ ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ಅವನಿಗೀ ದೊರೆಗಳು ಸಾಮಂತರು: ಅವನು ಚಕ್ರವರ್ತಿ: ಇವರು ಉಪರಾಜರಾಗಿ ತರುವುದು ಕಪ್ಪ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು; ರಾಜ ದುರ್ಬಲನಾದ ಮರುದಿನ ಇವರು ಝಂಡಾ "ಊಂಚಾ ರಹೇ ಹಮಾರಾ" ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೊದಲಿಂದ ರಾಜವಂಶೀಯರಾಗಿ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ನಡುವೆ ಯಾವನಾದರೂ ಬಲಿಷ್ಠನಾಗಿ ತನ್ನ ಚಕ್ರವರ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೇರಿ ಅವರನ್ನು ಸಾಮಂತಿಕೆಗೆ ಇಳಿಸುವುದು ಬೇರೆ. ಭಾರತವು ಈ ಬಗೆಯ ಸಾಮಂತಿಕೆಗೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧ: ಈ ಸಾಮಂತರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾರು ಯಾವಾಗ ಬಲಿಷ್ಠರಾದರೂ ಅವರು ಸಾರ್ವಭೌಮರು: ಮಿಕ್ಕವರು ಸಾಮಂತರು: ರಾಜವಂಶಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಾದ ಭರತಖಂಡದ ದೇಶಗಳು: ಅಂಗ, ವಂಗ, ಕಳಿಂಗ. ಕಾಂಭೋಜ, ತೆಲುಂಗ. ಕೊಂಗ, ಬಾಹ್ಲೀಕ. ಬರ್ಬರ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಭೋಜ. ಕಾಶ್ಮೀರ, ಕೇರಳ, ಕರ್ಣಾಟ, ಕರಹಾಟ. ಚೌಟ. ಪಾಂಡ್ಯ. ಚೋಳ. ಓಢ್ರ. ಮತ್ಸ್ಯ. ಗೌಳ. ವಿದರ್ಭ. ಕುಂತಲ. ಕೊಂಕಣ. ಕುರು. ಮಗಧ, ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ. ಗುರ್ಜರ, ಸೌವೀರ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಸಿಂಧು. ಸುಹ್ಮ. ತ್ರಿಗರ್ತ. ಕೋಸಲ. ಹೈಹಯ. ನೇಪಾಳ. ಲಾಂಗಲಿ. ಮಾಲವ. ಮಲೆಯಾಳ. ವರಲಿ, ಶೂರಸೇನ. ಮದ್ರ. ಪಾಂಚಾಲ. ಯವನ. ತುರುಷ್ಕ. ತ್ರೈಕೂಟ. ಪುನ್ನಾಟ, ಅಪರಕ. ಚೇದಿ. ನಿಷಧ, ತೌಳವ. ಸಿಂಹಳ. ಪರಹಾಟ. ಕೇಕಯ. ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಯೋತಿಷ. ಗಾಂಧಾರ: ಪಾಳೆಯಗಾರ, ಮಂಡಲೇಶ್ವರ. ಮಹಾ ಮಂಡಲೇಶ್ವರ. ಸಾಮಂತ. ಮಹಾ ಸಾಮಂತ. ಮಹಾ ಸಾಮಂತಾಧಿಪತಿ. ರಾಜ. ಮಹಾರಾಜ. ರಾಜಾಧಿರಾಜ. ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರ ಅಥವಾ ಚಕ್ರವರ್ತಿ (ಸಾರ್ವಭೌಮ. ಸಮ್ರಾಟ್) ಎಂಬಿವು ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಪದವೀವಾಚಕಗಳು.

ಮಧ್ಯಯುಗೀನ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಪಾಳೆಯಗಾರರು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಯುಗದ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರಿಗೆ ಸಮಸಂಖ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಕೋಟೆ, ಕೊತ್ತಲ, ಸರದಾರ, ಸವಾರ, ಮುಂತಾದ ಪರಿವಾರದಲ್ಲಿ ಸರದಾರರ (Knights) ವರ್ಗ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. Squire, Page, Groom, Armourer, Spare horses and Pack horses ಎಂಬಿವು ಸರದಾರನೊಬ್ಬನ ಷಡಂಗಗಳು. ಸರದಾರರು ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳು, ಖಡ್ಗಧಾರಿಗಳು, ಭರ್ಜಿಧರರು, ಶಿರಸ್ತ್ರಾಣ, ಉರಸ್ತ್ರಾಣ, ಗಲತ್ರಾಣ, ಪಾದತ್ರಾಣ, ಭುಜತ್ರಾಣ, ಕಟಿತ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದವರು ಮತ್ತು ವಿಶೇಷತಃ ಸ್ತ್ರೀದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಸಂಪನ್ನರು. (Squire) ಭಾವಿ ಸರದಾರ, ಜಂಗಾವಲಿಗ; Page ಕುಮಾರಸೇವಕ, Groom ಕಾಪ್ತಾರ (ಕುದುರೆ ಚಾಕರ), Spare horses ರಕ್ಷಾಕವಚ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಬೆನ್ನಿಗೆ ತಿರುಗುವವ, Pack horses ಬದಲಿ ಕುದುರೆಗಳು ಮತ್ತು ಹೇರು ಕುದುರೆಗಳು ಸಾಮಾನು ಹೊರುವ ಕುದುರೆಗಳು) ಯಾವಾಗಲೂ ಸರದಾರನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಸಾಹಸಕೃತ್ಯದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಅಭ್ಯಾಸವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನು. "None but the brave deserve the fair. ವೀರನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಕೈಹಿಡಿವ ಅರ್ಹತೆ ಎಂಬುದು ಅವನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಗಾದೆ. ಆರ್ತತ್ರಾಣ ಪರಾಯಣತೆ ಅವನ ಹೆಮ್ಮೆಗೆ ಕಾರಣ. ಅವನು ಸ್ವಯಂವರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ರಾಜಪುತ್ರನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಮೂರ್ತಿಮಂತ (Romantic Spirit) ಶೃಂಗಾರ ಸಾಹಸಿಕನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು. "ಹೀರೋ" ಎಂದರೆ ಅವನೇ. "ಅಡಿಯ ಮುಂದಿಡೆ ಸ್ವರ್ಗ, ಅಡಿಯ ಹಿಂದಿಡೆ ನರಕ" ಎಂಬುದು ಅವನ ಜೀವನಸೂತ್ರ.

ಸರದಾರ ವರ್ಗದ ಜೊತೆಗೆ ಮಠಾಧಿಪತಿವರ್ಗ, ನಗರ ನೇತೃವರ್ಗ, ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪಂಡಿತ ವರ್ಗಗಳೂ ಮರಿರಾಜರ ಕಾಲದ ಆವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದವು. ಕವಿ, ಗಮಕಿ, ವಾದಿ, ವಾಗ್ಮಿಪ್ರವರರು ಮತ್ತು ಪಂಡಿತರು ನಮ್ಮ ಆಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ರಾರಾಜಿಸಿದಂತೆಯೇ ಯೂರೋಪಿನ ಪಾಳೆಯಗಾರರ ಆಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲೂ ರಾರಾಜಿಸಿದರು. ಅವುಗಳ Classical Grandeur ಶ್ರೀಮದ್ಗಂಭೀರವಾದ ವೈಭವವು ಶೃಂಗಾರಕಾವ್ಯ, ವೀರಕಾವ್ಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದವು. ಇಡೀ ದೇಶವೊಂದರ ಭದ್ರತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪಾಳೆಯಪಟ್ಟುಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಯಾವಾಗಲೂ ಸುರಕ್ಷಿತವಲ್ಲ. ವಿದೇಶೀಯ ದಾಳಿಗಾರರಿಗೆ ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ವಾಗತ

ನೀಡುವ ಸನ್ನಿವೇಶ. ಆದರೆ ಶಾಂತಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಅವಕಾಶ ಅವುಗಳಿಂದ ದೊರಕುತ್ತಿತ್ತು. ಶಾಂತಿ ಮಾತ್ರ ಬಹಳ ನಶ್ವರ. ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ವರ್ಗಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವು ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಉದಯವಾದದ್ದು ಪಾಳೆಯಪಟ್ಟುಗಳಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚು.

ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ಜೊತೆಗೇ ಬೆಳೆದುಬಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಭುತ್ವವೆಂದರೆ ದೈವಪ್ರಭುತ್ವ. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಿರುವಾಂಕೂರಿನ ಅರಸರ ಸ್ಥಾನ, ದೇವರ ಸೇವಕರದ್ದಾಗಿತ್ತು. ರಾಜ್ಯವೆಲ್ಲಾ ಅನಂತಪದ್ಮನಾಭ ದೇವರದ್ದು; ರಾಜನು ಅವರ ಸೇವಕ. ಟಿಬೇಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೆ ದೈವಪ್ರಭುತ್ವವು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಲಾಮನು ಬುದ್ಧದೇವರ ಸೇವಕನೆಂದು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳುವವನು. ಇವನ ಬಲವೆಂದರೆ 5000 ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ 4 ಲಕ್ಷ ಭಿಕ್ಷುಗಳು. ಪೋಪರ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಈ ಬೌದ್ಧಪದ್ಧತಿ ಬಹುಕಾಲ ಬಾಳಿತು.

ಬೈಜಾಂಟಿಯಂ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೀಗೇ ದೈವವಾದಿ ಪ್ರಭುತ್ವವು ರೂಢವಾಗಿತ್ತು: ರೋಮ್ ಕೂಡಾ ಮೊದಲು ಈ ಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಇತ್ತು. ರೋಮಿನ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ದೇವರಂತೆ ಗೌರವದಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕ್ರೈಸ್ತಗುರುಗಳ ಬಲದಿಂದ ಅವರು ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನೂ ವೈಭವದಿಂದ ಆಳಿದರು. ಜನರ ನೀತಿ, ನಡತೆ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳು ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ರೂಪಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು. ದಿಲೀಪ ಮಹಾರಾಜನು ಹೀಗೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಕಾಳಿದಾಸನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಂದಿನ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಗಳೂ ನಾನಾ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಆಡಳಿತ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ [illegible]ಗಳನ್ನು ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚುರಪಡಿಸುತ್ತಿವೆ.

ದೈವಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಮತಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹಿರಿಮೆ ಇತ್ತು: ವಿಮತೀಯರಿಗೆ ಗೌಣಸ್ಥಾನ. ಮತಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಗಳಂತೆಯೇ ಶುದ್ಧ ರಾಜಕೀಯವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ತತ್ತ್ವದ ಹಾಗೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಅನುಯಾಯಿಗಳ ರಾಜ್ಯಭಾರದಲ್ಲೂ ಈಗ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತತ್ತ್ವಾರಾಧಕರಿಗೆ ಅಲ್ಪಸ್ಥಾನವನ್ನೇ ಕೊಡಲು ಅಹೋರಾತ್ರ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ: ಕಾಯಿದೆಯಿಂದ ಇದೇ ಎಂದು ಹೇಳಲಾದ ಎಷ್ಟೋ ಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಧರ್ಮದ ಆಗ್ರಹ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ವಿನ್ಸೆಂಟ್ ಎ. ಸ್ಮಿತ್ತರ ಪ್ರಕಾರ ಅಶೋಕನ ಬೌದ್ಧ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ-ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಜನರ ಮೇಲೆ ಹೇರಲಾಗಿತ್ತು. ಈ ಮಾತಿನ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಶೋಕನ ಸಾಕ್ಷಾತ್

ಆಡಳಿತದ ದಾಖಲೆಗಳಿದ್ದರೆ ಅವೇ ನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕು. ಇಸ್ಲಾಮಿನ ಖಲೀಫ ರಾಜ್ಯಭಾರವು ರೋಮಿನವರಂತೆಯೇ ದೈವವಾದದಿಂದ ಬದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಮೊಗಲರ ಕೊನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂರಾಜ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹಿಂದುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇರಲಾಯ್ತು. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗಿದ್ದ ಮಾನ ಸನ್ಮಾನಗಳು ಇಲ್ಲ: ಕೆಲ ಹಕ್ಕುಗಳೂ ಇಲ್ಲವಾದವು.

ಆದರೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಯಾರೂ ಮರೆಯಬಾರದು. Law and Order ಶಾಸನ ವಿಧೇಯತೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ಯಾವನೂ ಹಿಂದು ಅಥವಾ ಮುಸಲ್ಮಾನ (ಇಲ್ಲವೇ ಬೌದ್ಧ) ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು— 1. ಅಹಿಂಸೆ, 2. ಸತ್ಯ, 3. ಅಸ್ತೇಯ, 4. ಶೌಚ, 5. ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹಗಳೆಂಬ ವಿಶ್ವಮಾನವೀಯ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಜನರು ಪಾಲಿಸುವಂತೆ ಬಿಗಿಕಟ್ಟು ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಮಾತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅಕ್ರಮಣ. ಅಪಹರಣ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳವನಲ್ಲ. ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಪಾನಪ್ರತಿಬಂಧ, ವೇಶ್ಯಾವೃತ್ತಿ ನಿರ್ಬಂಧ, ಅಶ್ಲೀಲ ಚಲನಚಿತ್ರ ಬಹಿಷ್ಕಾರ, ಬಹುಪತ್ನಿ ವಿವಾಹನಿರೋಧ, ಜಮೀನ್ದಾರಿ ನಿರ್ಮೂಲನ ಮುಂತಾದ ಎಷ್ಟೋ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅಪಹಾರ ಎಂದು ಕಾಯಿದೆ ಬದ್ಧವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡಬಹುದು. ಕಾಯಿದೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು (ನೀತಿ ನಿರಪೇಕ್ಷತೆಯನ್ನು) ಮೂಲಾಧಾರವನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಕಾಯಿದೆ ಪಂಡಿತರಲ್ಲಿ ಇಂಥ ವಾದಿಗಳು ಇದ್ದಾರೆ. ವಿಶ್ವಮಾನವೀಯವಾದ ಮೂಲಧರ್ಮಗಳ (ನೀತಿತತ್ವಗಳ) ಪಾಲನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಗಳಿಂದು ಬಿಗಿಕಟ್ಟನ್ನು ಇಡದುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಆಡಳಿತ ಜನರಲ್ಲಿ ಆಕ್ರೋಶವನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿದೆ.

ದೈವಪ್ರಭುತ್ವದ ಪರಮೋದಾಹರಣೆಯಾದ "ಕ್ರಾಮ್ವೆಲ್" ಪ್ರಕಾರ ನಾಟಕಗೃಹಗಳು ಬಹಿಷ್ಕಾರ್ಯವಾಗಿದ್ದವು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ರಂಗು, ರೂಪ, ಗಾಯನ, ವಾದನ, ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ, ಭೋಗಲಂಪಟತೆ, ಕಾಮವಿನೋದ, ಪಾಪ ಚಿಂತನ, ವ್ಯರ್ಥ ದ್ರವ್ಯವ್ಯಯ, ಕಾಲವ್ಯಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಔರಂಗಜೇಬನು ಸಂಗೀತವನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದ್ದ. ಇಂಥ ಪ್ರಭುತ್ವಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅನಪಾಯಕಾರಿಗಳೆನ್ನಿಸುವ ಭೋಗಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿವಂತಿಕೆಯಲ್ಲೂ, ಕ್ರೂರವಾಗಿ ಶಕ್ತಿಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲೂ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದುವಂಥ ಆಡಳಿತಗಾರರನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದವು ಎಂದು ಕೆಲವರ ವಿಮರ್ಶೆ. ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಂತ ಶಾಸಕನು ಮತಧರ್ಮದ ನಿತ್ಯಾಚಾರಗಳನ್ನು ಉಗ್ರವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳ ಮೇಲೂ ಹೇರುವ ಜುಗುಪ್ಸಾಕರ

ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಇಂದು ಯಾರೂ ಸ್ವಾಗತಿಸರು. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮ ದೇಶದ ಸರಕಾರಿ ಮತಧರ್ಮ ಈಗ ಬೌದ್ಧ: ಸಿಂಹಳದ್ದು ಅದೇ ಧರ್ಮ: ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ್ದು ಇಸ್ಲಾಂ: ರಶಿಯದ "ಕಮ್ಯೂನಿಜಂ" ಮತಧರ್ಮದ ಸಾಲಿಗೇ ಸೇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕೆಲವರ ಮತ. ವಿಮತೀಯರ ಮೇಲೆ ಸ್ವಮತಾಗ್ರಹ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿವೆ? ಎಂಬುದು ಪರಿಶೀಲನೀಯ.

ಮತಧರ್ಮದಂತೆಯೇ ವರ್ಣಧರ್ಮವನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ವಿವರ್ಣೀಯರ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಹೇರಿದ ಉದಾಹರಣೆಯು ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕದಲ್ಲಿ ದೊರಕುತ್ತದೆ. 20ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಪ್ರಭುತ್ವವು ಅತ್ಯಂತ ಹೇಯವೆಂದು ಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ದಂಡವೊಂದೇ ಉಪಾಯವೆನ್ನಿಸಿರುವುದು ಈಗ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ವರ್ಣದ್ವೇಷದ ಮತ್ತು ಜಾತಿದ್ವೇಷದ ಹೊಗೆ ಏಳುವುದು ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಈಗ ಯಾರಿಗೂ ಬಾಯಿ ಇಲ್ಲ.

"ಕಮ್ಯೂನಿಜಮ್ಮನ್ನು" ದೈವವಾದಿ ಎಂಬವರ ತರ್ಕ ಹೀಗಿದೆ: ಲೆನಿನ್ ಮಹಾಶಯನನ್ನು ದೇವತ್ವಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿ ಪ್ರಚಾರಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕ್ರೆಮ್ಲಿನ್ ಈಗ ಕಾಶಿ ಅಥವಾ ಮೆಕ್ಕ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ: ಇದು Hysteria ಹುಚ್ಚು. ತಂದೆ, ಸೂರ್ಯ, ಚೈತನ್ಯದಾಯಕ ಶಕ್ತಿ, ವಸಂತಋತು ಮುಂತಾದ ಪದಗಳಿಂದ ಈಜಿಪ್ಟಿನ ಪ್ರಾಚೀನ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದಂತೆ ಮನುಷ್ಯಮಾತ್ರರಾದ ಮುಖಂಡರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸತೊಡಗುವ ಪ್ರಭುತ್ವವು ದೈವವಾದಿಯಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೇನಾದೀತು? ಇಂಥ ತಾರ್ಕಿಕರು Heroworship ವೀರಪೂಜೆಯನ್ನೂ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವನ್ನೂ ಹುಚ್ಚು ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತಿಯು ಇವರಿಗೆ ರಸವಲ್ಲ: ಸುಂದರವಾದ ಭಾವ ಕೂಡ ಅಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಆಡುವ ಮಾತನ್ನು ತರ್ಕವೆಂದು ತಿಳಿದು ತರ್ಕದಿಂದ ಖಂಡಿಸಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಯಾರ ಜಾಗರಿತ ಅವಸ್ಥೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಲ್ಪನೆ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ, ಅತಿ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಉಳಿದಿರುವುದೋ ಅದೇ ಅವರ ದೇವರು: ಧನಜಪ ಹಿಡಿದವರಿಗೆ ಧನವೇ ದೇವರು: "ವಿಜ್ಞಾನದ" ಜಪವನ್ನು ಹಿಡಿದವರಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾನವೇ ದೇವರು: "ಪುರಾಣ" ಜಪಮಗ್ನರಿಗೆ ಪುರಾಣವೇ ದೇವರು: ರಾಷ್ಟ್ರಜಪ ಸರ್ವೋತ್ತಮವೆಂದು ಹಿಡಿದವರಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರವೇ ದೇವರು: ವೇಶ್ಯಾಜಪ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ವೇಶ್ಯೆಯೇ ದೇವರು. ಅಂತರಂಗದ ಸತ್ಯವೇ ವಸ್ತುಸತ್ಯ, ಬಹಿರಂಗದ ವ್ಯವಹಾರವು ಕಂಡವರ ಕಲ್ಪನಾನುಸಾರವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು. ಮತಧರ್ಮವನ್ನು ಅಫೀಮು ಎಂದದ್ದು ಮಾರ್ಕ್ಸ್

ಮಹಾಶಯ: ಅಫೀಮಿನ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡದ "ಇಜಂ" ಯಾವುದಿದೆ? ಹಾಗೇ ಯತಿಗೆ ಭೂಪತಿಯು ಹುಚ್ಚನಾಗಿ ತೋರುವನು. ಭೂಪತಿಗೆ ಯತಿಯು ಹುಚ್ಚನಾಗಿ ತೋರಬಹುದು. ಆವೇಶ, ಅಭಿಮಾನ, ನಿಷ್ಠೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಆದರ್ಶವನ್ನೂ ಮನುಷ್ಯನು ಸಾಧಿಸಲು ಕಲಿಯಲಾರ. ಭಾವನಾ-ವಿಮುಖವಾದ ಬುದ್ಧಿಯು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಹೀನ. Intensity of Emotion ಭಾವನೆಯ ಸಾಂದ್ರತೆಯ ಶಕ್ತಿಯು ಆಧುನಿಕ ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನೀತಿಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಾಗ Materialism ಭೌತವಾದದ ಅಸಮಾಜವಾದೀಯ ರಾಜಕೀಯ ವಿಚಾರಗಳೇ ದೇವರೆನ್ನಿಸಿ, ಸಮಾಜವಾದೀಯ ಮತ್ತು ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವೀಯ ಆಚಾರ, ವಿಚಾರ, ಉಚ್ಚಾರಗಳು ಹುಚ್ಚಾಗಿ ತೋರುತ್ತವೆ. ಪೂರ್ವಗ್ರಹ ನಿಷ್ಠವಲ್ಲದ ಜೀವನ ಸಿದ್ಧಾಂತವಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ವಗ್ರಹಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರಜನ್ಯ. ಆದುದರಿಂದ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಸಂಸ್ಕಾರಸಂಪನ್ನರಿಗೆ "ಬೂರ್ಜ್ವಾಜಿ" ಹುಚ್ಚಾಗಿ ತೋರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ಮತಧರ್ಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವವಿರುವವರಿಗೆ ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಭೌತವಾದ ಎಂಬ ಪ್ರಾಕೃತ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳಿಂದ ಬದ್ಧವಾದ ಅಭಿರುಚಿ-ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಹುಚ್ಚಾಗಿ ತೋರಿದರೆ ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕವೆನ್ನಲು ಬರದು. ಪ್ರಾಪಂಚಿಕರ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗುವ ಯಾವ ಮೌಲ್ಯವೂ Aesthetic ರಸನಿಷ್ಠ ವಿಚಾರದ ಮಹಾವೃತ್ತದ ಹೊರಗೆ ಕಾಲಿಡಲಾರದು ಎಂಬುದು ನಿಷ್ಠುರವಾದ ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸತ್ಯ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಮುಖವಾದ ತರ್ಕವು ತರ್ಕವೇ ಅಲ್ಲ. "ಕಮ್ಯೂನಿಜಂ" ಅಫೀಮೂ ಅಲ್ಲ, ದೈವವಾದಿಯೂ ಅಲ್ಲ—ಪ್ರಸಿದ್ಧಾರ್ಥದಲ್ಲಿ.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ—6

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಸ್ಥೂಲ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನುಳ್ಳ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ನಿದರ್ಶನ ಸಿಗುವುದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಅಂದಿನ ಆ ಗಣರಾಜ್ಯಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ವಿವರಗಳು ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಪಾರ್ಕಿನ್‌ಸನ್ ಮುಂತಾದವರ ಮತ. ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ. ಪೂ. 3000) ಗಣಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಗಣದ ಪತಿ 'ಗಣಪತಿ' ಅಥವಾ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ. ಅವನು ಗಣಶ್ರೇಷ್ಠ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅದರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಹಾಭಾರತದ ಶಾಂತಿಪರ್ವದ ರಾಜಧರ್ಮಾನುಶಾಸನವೆಂಬ ಉಪಪರ್ವದಲ್ಲಿ 107ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಗಣವೃತ್ತವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ವಿವರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಅವಧಿಯು ಕ್ರಿ. ಪೂ. 4ನೆಯ ಶತಮಾನ.

ಗಣವೃತ್ತ:

ಗಣಗಳ ಮತ್ತು ಕುಲಗಳ ಯಜಮಾನನು ಗಣರಾಜ ಎನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಲೋಭಕ್ರೋಧಗಳು ಗಣದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವೈರವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. ಶತ್ರುಗಳ ಭೇದೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದಾಗ ಗಣಗಳು ನಾಶಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಡಕುಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಅವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದು ಬಹು ಸುಲಭ. ಆದುದರಿಂದ ಗಣಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾಂಘಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು. ಪರಸ್ಪರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ತಾಳ್ಮೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಪರಸ್ಪರ ಮೋಸಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಯಾವಾಗಲೂ ಗಣರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸುಖಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧರ ಮತ. ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಇದ್ದಂತೆಯೇ ನೋಡುವ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತಳೆದು, ತಮ್ಮಂತೆಯೇ ಪರರು ಎಂದು ತಿಳಿದು, ನಿಜವಾದ ನೀತಿವಂತರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಮನ್ನಿಸಿ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ನಡೆಯುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅವರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನೂ, ಮಕ್ಕಳು-ಮರಿಗಳನ್ನೂ ಸರಿಯಾದ ನಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ವಿದ್ಯೆ, ಬುದ್ಧಿ, ವಿನಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ವಿನೀತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಅವರನ್ನು ಅನಂತರ ಆಧರಿಸುವ ಗಣಪ್ರಜೆಗಳು ಏಳಿಗೆ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಪ್ರಾಜ್ಞರನ್ನೂ, ಶೂರರನ್ನೂ, ಮಹೋತ್ಸಾಹವಂತರನ್ನೂ ವಿವಿಧ ಲೋಕೋಪಕಾರಿ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ಪೌರುಷವುಳ್ಳವರನ್ನೂ ಸನ್ಮಾನಿಸುವ ರೂಢಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯಾವಾಗಲೂ ಯುಕ್ತರಾಗಿದ್ದರೆ (ಸಂಯುಕ್ತರೂ ಔಚಿತ್ಯಜ್ಞರೂ ಆಗಿದ್ದರೆ) ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರೋಧ, ಭೇದ, ಭಯ, ದಂಡ, ಕರ್ಷಣ (Prevailing upon), ನಿಗ್ರಹ, ವಧೆಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರರತ್ತ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋದರೆ ಗಣಗಳು ಪಗೆಗಳ ವಶವಾಗುವುದು ಐದು ನಿಮಿಷ. ಒಡಕಿಗೆ ತುತ್ತಾದ ಗಣನಾಗರಿಕರು ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅನರ್ಥವನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಕೇವಲ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಥವರು ಪರಸ್ಪರ ವಂಚನೆಗಿಳಿದು ತಮ್ಮ ಕುಲವನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಗಣರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಾಹ್ಯಶತ್ರುಗಳ ಭಯವು ಅಷ್ಟೇನೂ ಅಪರಿಹಾರ್ಯವಾಗದು: ಅಂತಃಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಭಯವು ದುರ್ನಿವಾರ್ಯ. ಅದರಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರದ್ರೋಹಿಗಳಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳದ್ದು. ಅಂತಃಶತ್ರುಗಳು ನಿಮಿಷಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಬೇರನ್ನೇ ಕಡಿದುಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ ಮೋಹಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರ

ಮಾತಾಡುವುದನ್ನೇ ಬಿಡುವಷ್ಟರವರೆಗೆ ಕೆಲವರು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಗಣರಾಜ್ಯವು ಸೋಲಿನತ್ತ ಒಲಿದಿದೆ ಎಂಬುದರ ಸೂಚಕ.

ಗಣರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಜೆಗಳು ಜಾತಿಯಲ್ಲೂ, ಕುಲದಲ್ಲೂ ಸಮಾನರು: ಆದರೆ ಉದ್ಯೋಗ, ಬುದ್ಧಿ, ರೂಪ, ದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನರು. ಇಂಥವರು ಭೇದ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದಲೂ ಲಂಚ ಕೊಡುವುದರಿಂದಲೂ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅನೈಕ್ಯವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ಹಗೆಗಳು ಯೋಜಿಸಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ "ಏನೇ ಬರಲಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿರಲಿ" ಎಂಬುದು ಅವರ ಗಾಯತ್ರಿಯಾಗಬೇಕು.

ಇದು ಮಹಾಭಾರತ ಹೇಳಿದ ಗಣಧರ್ಮ. ಇದರಿಂದ ಗಣರಾಜ್ಯದ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಅದರ ಆಸ್ತಿವಾರಗಳ ಪರಿಚಯ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಗಣರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತ ವಿವರಗಳೂ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ತಾತ್ತ್ವಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಮಹತ್ವವಿಲ್ಲ. ಆಡಳಿತದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರಭುತ್ವ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ? ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನೂ ಗಣಶ್ರೇಷ್ಠನ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಿ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡುವ ಜನರು ಆಯ್ದ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವು ಸರ್ವಾನುಮತದ ನಿಯಮವನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಪಾಲಿಸು ವುದು ಅತ್ಯಂತ ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗಿ ಬಂದ ಬಹುಮತವೂ ಸರ್ವಮತವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು: ಅನಂತರವೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದು ಗಣರಾಜ್ಯದ ಅಧಿಕಾರ ಸೂತ್ರ.

"ಗಣ" ಎಂದರೆ ಕುಲ (Tribe): ವರ್ಗ (Class) ದಳ (A small body of troops) "ಗಣಕರ್ಮ"ವೆಂದರೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೆಲಸ. ಗಣಪ ಅಥವಾ ಗಣನಾಯಕನು ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷ ಅಥವಾ ನಿಗಮಾಧ್ಯಕ್ಷ. "ಗಣಪತಿ"ಗೂ ಅದೇ ಅರ್ಥ. "ಗಣಪುಂಗವ" ಎಂದರೂ ಗಣಪತಿಯೇ: "ಗಣಪೂಜ್ಯ" "ಗಣಪೂರ್ವ" "ಗಣಪ್ರಮುಖ" ಎಂದರೂ (Mass Leader) ಜನತಾ ಮುಖಂಡ ಎಂದೇ ಆಗುತ್ತದೆ. "ಗಣಾಧೀಶ, ಗಣೇಶ್ವರ, ಗಣಾಧ್ಯಕ್ಷ" ಎಂಬ ಪದಗಳಿಗೆ "ಸೇನಾಪತಿ" ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಗಣಾಚಾರ್ಯನು ಜನತಾಶಿಕ್ಷಕ. "ಗಣಭೋಜನ" ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಕುಳಿತು ಉಣ್ಣುವುದು. "ಗಣಾನ್ನವು" ಸರ್ವರಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಆಹಾರ. "ಗಣ್ಯ"ನು ಸಮಷ್ಟಿಗೆ, ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಒಂದು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಗಣರಾಜ್ಯವೆಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತಂತೆ. ಇದು ಪ್ರಾಚೀನ ಗಣಾರ್ಥಪರಂಪರೆ.

ನಗರ-ರಾಜ್ಯ

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಅಥೆನ್ಸಿನ ಪ್ರಾಚೀನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಅಲ್ಲಿ (City States) ನಗರ ರಾಜ್ಯಗಳು ಇದ್ದವಂತೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಸಮಾಜದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಂಶವೆಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ವ್ಯವಹಾರ. ಭಾರತ-ಚೀನಗಳ ಸಮಾಜಧರ್ಮಗಳು ಸಮಾಜಕೇಂದ್ರೀಕೃತ. ರಾಧಾಕಮಲ ಮುಖರ್ಜಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಪಶ್ಚಿಮದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಭುತ್ವಗಳೂ ಹಿಂದೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪರಮಸರ್ವಾಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡು ಜೀವನದ ಸರ್ವ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಕೈಹಾಕಿದು ದರಿಂದ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ತಪ್ಪುದಾರಿಗೆ ಎಳೆದವು. ಭಾರತ-ಚೀನಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಗಣಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕೊಂಡು ಸಾಮುದಾಯಿಕ ವೈವಿಧ್ಯದ ಫಲವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವತಂತ್ರ ಗಣಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಅನುಕೂಲ ಒದಗಿತು. ಗಣಧರ್ಮಗಳ ಸಂಕುಚಿತತೆಯನ್ನು ಮೀರಿದ ಸಾರ್ವಧರ್ಮ ನಿಯಮಗಳು ಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ, ಪ್ರೀತಿಗಳು ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದವು.

ಪ್ರಭುತ್ವಪದ್ಧತಿ

ಅಥೆನ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ದೇವತಾತ್ಮನಾದ ಅರಸ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ. ಆಮೇಲಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯನನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದು ಆರಂಭವಾಯ್ತು. ಅನಂತರ ರಾಜನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲೆಂದು ಸೇನಾಪತಿ ಯನ್ನೂ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನನ್ನೂ ಆಯ್ದು ಕೊಟ್ಟಿತು. ಕ್ರಿ. ಪೂ. 725ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರದಾರರ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನನ್ನು ಆಯುವ ರೂಢಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯನ್ನು 10ರಿಂದ 1 ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಲಾಯ್ತು. ಅನಂತರ ಕುಬೇರ ವಿದ್ವತ್ಸಭೆಯ ನಿಯಂತ್ರಣ ಶುರುವಾಯ್ತು. ಕ್ರಿ. ಪೂ. 683ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಥೆನ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವ ಹೋಗಿ ಕುಬೇರಪ್ರಭುತ್ವ (Aristocracy) ಬಂತು. ಪೂರ್ವದೇಶದ ಆಳಿಗೋಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ನೋಡಿದರೆ, ಗ್ರೀಕರು ಅಂಥ ಧರ್ಮಕರೆನ್ನಿಸಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಕುಬೇರಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ (Sanction) ಪವಿತ್ರಾಧಿಕಾರಿಕ ಮನ್ನಣೆ ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಅದು ಸಡಿಲವಾಗುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಅದು ಕೊನೆಗೊಂಡದ್ದು ಕ್ರಿ. ಪೂ. 600ರಲ್ಲಿ. ಆಗ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಸೋಲೋನ್ ತಯಾರಿಸಿದ. ಕ್ಲೈಸ್ತೆನೀಸ್ ಅದನ್ನು ಪೂರ್ಣ

ರೂಪಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿದ. ಅಥೆನ್ಸಿನ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಕ್ರಿ. ಪೂ. 383ರ ವರೆಗೆ ಬಾಳಿತು.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದುದಯ

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಪ್ರವೇಶನಕ್ಕಾಗಿ ಸೋಲೋನನೂ ಕ್ಲಿಸ್ತೆನೀಸನೂ ಮಾಡಿದ ಮೊದಲನೆಯ ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ ಉಪಕುಲ(Clans)ಗಳನ್ನು ಅಮುಖ್ಯ ಗೊಳಿಸಿದ್ದು. ಉಪಕುಲಗಳಂಥ ಸಂಘಟಿತ ಸಮುದಾಯಗಳೂ ವಿದ್ವತ್ಸಭೆಯೂ (ಏರೋಪೇಗಸ್ ಎಂಬ 9 ಸದಸ್ಯರ ಮಂಡಲ) ಅವಸ ಪ್ರಕಾರ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕ ಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಹಾಕಿ ಜನರನ್ನು 10 (Demos) ಪುರಗಣಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಯಿತು. ಆ ಪುರಗಣಗಳು ಉಪಕುಲ ಸಂಬಂಧ ಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿದ್ದವು. ಅಂಥ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು (Direct) ನೇರವೂ, (Representative) ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವೂ ಆದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರು ತ್ತದೆ. ಪೆರಿಕ್ಲೀಸನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (Ecclesia) ಎಂಬ ಗಣಸಭೆಯಲ್ಲಿ 20,000 ಸದಸ್ಯರಿದ್ದರು. ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 40 ಸಲ ಸಭೆ ಸೇರಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರತಿಸಲವೂ ಗೌರವಧನವನ್ನು ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಗಣಸಭೆ ಆಯ್ದ 500 ಸದಸ್ಯರ ಮಂಡಲವು (ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಸಮಿತಿ ಅಥವಾ ಸರಕಾರವು) ಐದು ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ 50ರ ಐದು ಗುಂಪಾಗಿ ಒಡೆದು ಸಭೆಸೇರುತ್ತಿತ್ತು. ನ್ಯಾಯ. ಯುದ್ಧ. ದ್ರವ್ಯ. ವಿದ್ಯೆ. ಮತಧರ್ಮ. ನೌಕಾತಾಣ್ಯ. ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳ ವಿಲೇವಾರಿಗಳನ್ನು ಉಪಸಮಿತಿಗಳು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಇವುಗಳಿಗಿಂತ ಕೆಳದರ್ಜೆಯ ವಿಷಯಗಳ ವ್ಯವಹರಣೆಗೆ ಆಗತ್ಯವಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಲಾಟರಿಕ್ರಮದಿಂದ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲ ಸಮಿತಿಗಳ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯಸಂಖ್ಯೆ ಸುಮಾರು 1,200ರಿಂದ 1,400ರ ವರೆಗೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. "ಜೂರಿ"ಗಳಂತೆ ಗಣಸಭೆಯ 500 ಸದಸ್ಯರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ಕುಳಿತು ನ್ಯಾಯಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ತೀರ್ಮಾನ ಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಥೆನ್ಸಿನಲ್ಲಿ

ಅಂದು ಅಥೆನ್ಸ್ ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ 3 ಲಕ್ಷ, 20 ಸಾವಿರ. ಅದರಲ್ಲಿ 20,000 ಜನರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ರಾಜಕೀಯ ಹಕ್ಕುಗಳಿದ್ದವು. ಗುಲಾಮರಿಗೆ, ವಿದೇಶೀಯರಿಗೆ, ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ

ಮತಾಧಿಕಾರವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಕೆಲ ರಾಜನೀತಿವಿಮರ್ಶಕರ ಮತಾನುಸಾರ ಗುಣದೋಷಗಳ ಲೆಕ್ಕದಂತೆ ಅಥೆನ್ಸಿನ ಅಂದಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಪರಮಾವಧಿ ಜಯಶಾಲಿಯಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಮತದ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಇಂದಿನ ಇತರ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳು ಅಷ್ಟು ಯಶಸ್ವಿಗಳಾಗಲಾರವು ಎಂಬುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ತೀರ್ಮಾನ: ಅದರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವೀಯ ನ್ಯೂನತೆಗಳು ಇಂತಿವೆ: (1) ಬಡವ-ಶ್ರೀಮಂತರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಮತಾಧಿಕಾರ ದೊರಕಿದ್ದು: ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಬಡವರು ಶ್ರೀಮಂತರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಅಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿದರು: ಅದರಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತರು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಘವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರು ಮತ್ತು ಆಮೂಲಕ ರಾಜಕೀಯ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಇದನ್ನು ರಾಜದ್ರೋಹ (ಪ್ರಜಾದ್ರೋಹ) ಎಂದು ಗಣಿಸಿ ಅನೇಕ ಶ್ರೀಮಂತರನ್ನು ಕ್ರಿ. ಪೂ. 410—405ರ ನಡುವೆ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಲಾಯ್ತು. ಯುರಿಪಿಡಿಸ್ ಅಗಥಾನ್ ಮುಂತಾದವರು ಮೆಸಿಡೋನಿಯಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋದರು. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಮಂತರ ಅಥವಾ ಕುಬೇರರ ವಿದ್ರೋಹಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಅಥೆನ್ಸಿನ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಸೋತಿತು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ

ಇಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತ ಬಡವರಿಬ್ಬರೂ ಸಮಾನ ಮತದಾರರಾಗಿ ಹಲವಾರು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವೀಯ ಸಮಾಜವಾದವು ಆಳುವ ಪಕ್ಷದ ಧೋರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಯಾವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಧನಿಕ-ದರಿದ್ರರಿಬ್ಬರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಇದ್ದಾರೋ ಆ ಪಕ್ಷವು ಧನಿಕರಿಗೆ ಅಪ್ರಿಯವಾದ ಸಮಾಜವಾದೀಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ತರಲು ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾದೀತು ಇಲ್ಲವೆ ಒಡೆದು ಸೋತುಹೋಗಬೇಕಾದೀತು ಎಂಬುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುವುದು ಸಹಜವಲ್ಲವೆ?

ಅಥೆನ್ಸಿನ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ 2ನೆಯ ದೋಷವೆನ್ನಿಸುವ Top heavy Administration "ಸಿವಿಲ್ ಸರ್ವೆಂಟ್ಸ್" ಸಂಖ್ಯೆ ಅತಿಯಾದ ಹೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದದ್ದು. ಉತ್ಪಾದಕ ನೌಕರರ ಹಾಗೂ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದಂತಾಗಿ ಸರಕಾರದ ಕೋಶ ಬರಿದಾಯಿತು. ಇಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ದೋಷ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇದರ ಪರಾಮರ್ಶೆಯಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆಮೇಲೆ. ವಿದೇಶಧೋರಣೆ ವಿದೇಶವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲೂ ಅಥೆನ್ಸ್ ಸರಿಯಾದ ನೀತಿಯನ್ನು

ಅನುಸರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಈ ಅಂಶವನ್ನೂ ಭಾರತೀಯ ವಿದೇಶ ನೀತಿ ವಿಶಾರದರು ಪರಾಮರ್ಶಿಸುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯವೆಂಬ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಈಗ ಉಂಟಾಗಿದೆ.

ಪೆರಿಕ್ಲೀಸನೊಬ್ಬ ಚಾರಿತ್ರಸಂಪನ್ನನೂ, ತೇಜಸ್ವಿಯೂ, ವಿವೇಕಿಯೂ, ನಿರ್ವಂಚಕನೂ ಆದ ಸರಕಾರನೇತೃವಾಗಿದ್ದ. ಆದುದರಿಂದ ಕ್ರಿ. ಪೂ. 466—428ರ ನಡುಗಾಲವನ್ನು ಅಥೆನ್ಸಿನ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಉಚ್ಛ್ರಾಯ ಕಾಲ ಎನ್ನಲಾಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಬಂದ ಮುಖಂಡರು ಮೇಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಗುಣ ಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಿಂದುಳಿದವರಾಗಿದ್ದುದು ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ನಿರ್ನಾಮ ಹೊಂದಲು ಕಾರಣವಾಯ್ತು. ಭಾರತದ ಸರಕಾರೀಯ ಧುರೀಣರ ಗುಣಗಳೀಗ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಒರೆಗಲ್ಲಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿವೆ. ಗುಣಪೂಜೆ ಅಳಿದು ಹಣಪೂಜೆ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಯಾವ ದೇಶದಲ್ಲೂ ಜಯ ಲಭಿಸದು. ಗ್ರೀಸಿನ ಪೌರ ಗಣರಾಜ್ಯಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ, ಕಾಲ ಕಳೆದ ಹಾಗೆ ಹತ್ತಿರದ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವಗಳ ದಾಳಿಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ನಾಮಶೇಷವಾದದ್ದು ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರವು ತನ್ನ ಮೂಲಭೂತ ಅಧಿಕಾರತಾರಮ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ; ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೂಡ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ವಿದೇಶ ಧೋರಣವಲ್ಲಿ ಇರುವಷ್ಟು ಅಧಿಕಾರ ಅದಕ್ಕೆ ಅಂತಃ ಪ್ರಾಂತೀಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಈ ದೋಷದ ಫಲ ವಾಗಿಯೇ ವಿದ್ಯೆ-ವೇತನಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ವೈಷಮ್ಯವು ಪ್ರಾಂತ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದು ಅಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಪರಿಹಾರದ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತ ಕುಳಿತು 33 ವರ್ಷಗಳಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ವಿದೇಶ ವ್ಯವಹಾರದ ಅನೀತಿವಂತಿಕೆಯೊಡನೆ, ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದರಲ್ಲೂ ಕ್ಲೀಯಾನನಂಥ ರಾಜಕೀಯ ಮುಖಂಡರು ತಾವೇ ಯುದ್ಧತಜ್ಞರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ನಡೆದು ಕೊಂಡದ್ದು ಅಥೆನ್ಸಿನ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಗೋರಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿತು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರ ದಲ್ಲೂ ಭಾರತವು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಬೇಕಾದ ಕಾಲವು ಸನ್ನಿಹಿತ ವಾಗಿದೆ.

ಅಥೆನ್ಸಿನ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಿತ್ತು. ಇಂದಿನ ವಿದೇಶೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಗಳಿಗೆ ಉಪನಿವೇಶನಗಳಿಲ್ಲವೇ? ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಬದ್ಧವಾದುದಲ್ಲ. ಪ್ಲೇಟೋ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಆಗಲೇ ಊಹಿಸಿದ ಸ್ಥಿತಿ ಈಗಲೂ ಕೆಲವೆಡೆ ಸತ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ: ಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಅರಾಜಕತೆಯಾಗಿ ಹೋದೀತು ಎಂದು ಅವನು ಹೇಳಿದ. ಯಜಮಾನರು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಆಳು ಕೇಳಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಹೆಂಡಂದಿರು ಗಂಡಂದಿರ ಮಾತು

ಕೇಳಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಸಾಕಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಕೂಡ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಸಾರಿಯಾವು ಎಂದು. ಗುಲಾಮರನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಥೆನ್ಸ್ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಹಣೆಯ ಬರೆಹವೂ ಹಾಗೇ ಆಯಿತು.

ಪ್ರಭು—ಪ್ರಜೆ

ಪ್ರಭು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಆಡಳಿತದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಪ್ರಜೆಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಭು ಕೆಟ್ಟರೆ ಪ್ರಜೆ ಕೆಟ್ಟ. ಪ್ರಭು ಕೆಡದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಂಕುಶವು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಧೀನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣ, ಪರನಿಯಂತ್ರಣ ಎಂಬ ಎರಡು ಸಮಪ್ರಧಾನವಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮೊದಲನೆಯ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಜೆ ಹೊರುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು "ಪ್ರಭುವಿನ ಪ್ರಭು"ವಾಗುವುದು ತಾತ್ತ್ವಿಕ ಸ್ಥಿತಿ. ಆದರೆ ಒಬ್ಬನು ಹಲವರನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಒಬ್ಬನನ್ನು (ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಗುಂಪನ್ನು) ಹಲವರು (ದೊಡ್ಡ ಗುಂಪು) ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು ಒಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ಸುಲಭವಾದೀತಲ್ಲದೆ ಪದೇ ಪದೇ ಸುಲಭವಾಗದು. ಆದುದರಿಂದ ಎರಡೂ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮತದಾರರಾದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಸಮರ್ಥರಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಸಂಖ್ಯ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣದ ಶಕ್ತಿಯು ಬೆಳೆಯದೆ ಇರುವಾಗ ಅಥವಾ ಬೆಳೆದದ್ದು ಅಳಿದಾಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು (ಅವರು ಕೆಟ್ಟಾಗ) ದುರಸ್ತುಮಾಡಲಾರರು. ನೇರವಾದ (Direct) ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಿರಲಿ, (Indirect) ಪರ್ಯಾಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಿರಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮತದಾರನೂ ಪ್ರತಿದಿನದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸರಕಾರೀ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕತ್ವ ವಹಿಸಿ ನಡೆಸುವುದು ಅವ್ಯವಹಾರ್ಯ. ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಲು ಅಧಿಕಾರವೊಂದು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾದಾಗ ಸಮರ್ಥವಾದಷ್ಟು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾದಾಗ ಸಮರ್ಥವಾಗದು ಎಂಬುದು ರಾಜ್ಯ (ರಾಷ್ಟ್ರ) ವ್ಯಾಪಕವಾದ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಸತ್ಯ. ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯರಿಗೆ ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗುವಂತೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಸುಲಭ. ಬಹುಸಂಖ್ಯರಿಗೆ ಅಂಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ನ್ನಿಡುವುದು ಕಷ್ಟ. ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರದವರು ಪರನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಪರಹಿತಕರವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಎಂದೂ ಸಮರ್ಥರಾಗಲಾರರು. ಪರಹಿತ(ಪ್ರಜಾಹಿತ)ಕರವಾಗದ ಪ್ರಭುತ್ವವು ದುಷ್ಟಪ್ರಭುತ್ವ.

ಒಂದು ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಸಮಪಾಲುಗಾರರಾದಾಗ ಆ ಅಧಿಕಾರದ ಚಲಾವಣೆಯು ಅಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವ ಸಂಭವ ಹೆಚ್ಚು. ಅಧಿಕಾರದ ದ್ರೌಪದೀತ್ವವು ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಣೆಗೇಡಿತನವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ಬುದ್ಧಿ—8

ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ:

"ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಧೀರೋದಾತ್ತರು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ; ಅವರನ್ನೇ ಎಲ್ಲವೂ ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ" ಎಂದು ಕಾರ್ಲೈಲ್ ಮಹಾಶಯ (ಸಾರರೂಪದಲ್ಲಿ) ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೂ "ಯದಾ ಯದಾ ಹಿ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಗ್ಲಾನಿರ್ಭವತಿ ಭಾರತ: ಅಭ್ಯುತ್ಥಾನಮಧರ್ಮಸ್ಯ ತದಾತ್ಮಾನಂ ಸೃಜಾಮ್ಯಹಂ" ಎಂದು ಕೃಷ್ಣ ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೂ ಬಹಳ ಅಂತರವಿಲ್ಲ. (Hero-Worship) ವೀರಪೂಜೆ ಮಾನವಕೋಟಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ. ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಅದರಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ, ಬೆಳೆಯುತ್ತಾನೆ; ಸರ್ವ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಆಹ್ವಾನಿಸಿಕೊಂಡು ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಾದರೆ ವೀರರನ್ನು ಗೌರವಿಸದೆ ಇರಬೇಕೇ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ, "ಗೌರವಿಸಬೇಕು, ಆದರೆ ಪೂಜಿಸಬಾರದು" ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದು ಇಂದು ಕೆಲವರ ರೂಢಿ.

"ಪೂಜೆ-ಗೌರವಗಳ" ಜಾತಿಯೊಂದೇ, ಪ್ರಮಾಣ ಬೇರೆ. ದೇವರು ಪೂಜ್ಯ, ಮನುಷ್ಯರು ಗೌರವಾರ್ಹರು ಎಂಬುದೊಂದು ಮತ. "ಗುರುರ್ಬ್ರಹ್ಮಾ ಗುರುರ್ವಿಷ್ಣುಃ, ಗುರುಃಸಾಕ್ಷಾನ್ಮಹೇಶ್ವರಃ" ಎಂಬವರು ಗುರುತ್ವ ನರರಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ಅದು ದೇವತ್ವಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆಯಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ Element of self-surrender ಆತ್ಮಾರ್ಪಣ ಬುದ್ಧಿ ಇದೆ. ಗೌರವದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಆತ್ಮಾರ್ಪಣೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. Judgment, Confidence, Faith ದೃಢ ತೀರ್ಮಾನ, ದೃಢವಿಶ್ವಾಸ, ದೃಢಶ್ರದ್ಧೆಗಳು, ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಬೇರೆಯಾಗಿರಬಹುದು; ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಕಾರ್ಯಕಾರಿತ್ವದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಒಂದೇ. ಪೂಜ್ಯತೆ ಗೌರವಾರ್ಹತೆಗಳಿಗೆ ಮೇಲಿನ ಮನಸ್ಥಿತಿಗಳು ಆಧಾರ. ಆದುದರಿಂದ ಅವು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿಯ ಅವಿಶ್ವಾಸ, ಅರೆವಿಶ್ವಾಸ, ಪೂರ್ಣವಿಶ್ವಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿವೆ.

ಉತ್ಕಟವಾದ ಆತ್ಮಯ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿಯ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ದೆವ್ವದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಾ ಇಡಬೇಕಾಗಿ ಬರಬಹುದು.

ಜೀವನದಲ್ಲಾಗಲಿ, ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಾಗಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಶಾಂತಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದುದರಿಂದ. ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ "ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡರೂ ಪರಾಂಬರಿಸಿ ನೋಡಬೇಕು" ಎಂಬುದೇ ವಿವೇಕ. ಅನಂತರ, ಎಷ್ಟು ನೋಡಿದರೂ ಒಬ್ಬನಲ್ಲಿ ದೇವತ್ವವನ್ನು ನೋಡುವುದು ಬುದ್ಧಿ ಇದ್ದವರಿಗೆ ಕಷ್ಟ. Emergency ಆಪತ್ತು ದೇಶವೊಂದಕ್ಕೆ ಒದಗಿದಾಗ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳೂ ನಿಯಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅದನ್ನೇ ಸರ್ವಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದರೆ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಪ್ರಭುತ್ವವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದಿನ ನಿರಂಕುಶ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಂತೆ ಆಳುವವನು ಇಂದಿನ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ. ಹಿಟ್ಲರ್, ಮುಸ್ಸೋಲಿನಿ, ಸ್ಟಾಲಿನ್ನರನ್ನು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಜನರ ಇಚ್ಛೆಯೆಂದು ತನ್ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ. ರಾಜಕೀಯ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಗೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಒಬ್ಬರಲ್ಲ ಕೆಲವರು ಅಷ್ಟೆ.

ಜರ್ಮನಿಯ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಫ್ರೆಡರಿಕ್ ನೀಟ್ಷೆಯು (1844—1900) ಹೇಳಿದ (Superman) ಅತಿಮಾನವ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಎಂದು ಅನೇಕರ ತಿಳಿವಳಿಕೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಉಚ್ಚರ ನೀತಿಗಳು ಮತ್ತು ನೀಚರ ನೀತಿಗಳು ಎಂದು ಮಾನವ ನೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳಿರುವುದು ನಿತ್ಯ. ಅವರ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳೇ ಬೇರೆ, ಇವರ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳೇ ಬೇರೆ. ಆಳಲು ತಕ್ಕವರಾಗುವವರ ವರ್ತನಾವಿವೇಕವು ಆಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧರಾಗುವವರ ವರ್ತನಾವಿವೇಕಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನ. ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಅವರಿಗಿರುವ ವರ್ತನಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪ್ರಮಾಣ ಇವರಿಗಿಲ್ಲ. ಈ ತತ್ವಜ್ಞಾನವು ಬಹಳ ಜನರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಜಾರ್ಜ್ ಬರ್ನಾರ್ಡ್‌ಶಹ ಮೆಚ್ಚಿದ. ಅವನಂತೆಯೇ ಆಡಳಿತದ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅಸಹ್ಯಪಟ್ಟುಕೊಂಡ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವೀನ-ರನೇಕರು Benevolent Dictatorship ಬಹುಜನ ಹಿತಕರವಾದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಸರಕಾರ ಬೇಕೆಂದು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ಹರಸುತ್ತಿರುವುದೀಗ ಸ್ಪಷ್ಟ. ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಪ್ರಭುತ್ವವು ಒಮ್ಮೆ ಸೈನಿಕವಾದರೂ ಆದೀತು, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅಸೈನಿಕವಾದರೂ ಆದೀತು. ಅತಿಯಾದ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದ ಪರಿಹಾರ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಥ ಪ್ರತಿಬಂಧಕೋಪಾಯಗಳ ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಸಮರ್ಥ ಸಜ್ಜನನ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಬೇಕು. ಮೊದಲೊಬ್ಬ ಸಜ್ಜನನಾಗಿದ್ದು ಅಧಿಕಾರ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಏರಿದ ಮೇಲೆ ದುರ್ಜನನಾದರೆ? ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ಸಜ್ಜನನಾಗಿಯೇ ಕಡೆಯ ತನಕ ಆಳಿದರೂ ಅವನ ಬಳಿಕ

ಅಂಥ ಸಜ್ಜನನನ್ನು ಹೇಗೆ ಯಾರು ಹುಡುಕಿ ತರಬಲ್ಲರು? ಎಂಬೀ ಸಂಶಯಗಳು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಪ್ರಭುತ್ವದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಹೇಗೆ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆ (Institution) ಹಲವುಕಾಲ (ಸುಮಾರು 200—300 ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗಾದರೂ) ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕು ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಹೊರಟರೆ, ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರಪಾಯಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಯಾರೂ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಯೋಜಿಸಿ ಗೆದ್ದುದು ಕಂಡು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇಡಲ್ಪಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಗುಂಪು ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ದಕ್ಷತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಅಂಥ ಅಧಿಕಾರದ ದುರುಪಯೋಗ ನಡೆದೀತು ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥ ಪ್ರತಿಬಂಧವನ್ನು (ಬೇಕಾದಾಗ ಜಾರಿಗೆ ತರುವಂತೆ) ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು ಅಗತ್ಯ. ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಅನಿವಾರ್ಯ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವುದೇ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆ. ಯಾವ ಹೊಂದಿಕೆಯೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಮರ್ಪಕ ವಾಗಿ ಉಳಿಯಲಾರದು. ಆಯಾ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಆಯಾ ತರದ ಹೊಂದಿಕೆ: ಇಷ್ಟೇ.

ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಮನುಷ್ಯನ ಚಾರಿತ್ರವನ್ನೂ (Character), ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯನ್ನೂ (Intelligence) ಅಳೆಯಬಹುದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯುಕ್ತರಾಗುವವರನ್ನು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಅನಂತರವೇ ನಿಯೋಜಿ ಸುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬಳಕೆಗೆ ತರುವುದು ಒಂದು ವ್ಯವಹಾರ್ಯವಾದ ಉಪಾಯ. ಎರಡನೆಯ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕದ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು "ಮಿಲಿಟರಿ ಆಫೀಸರರನ್ನು" ನಿಯಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಬಳಸಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತು. ಸುಪರಿಷ್ಕೃತವಾದ (Aptitude Test) ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗಬಯಸುವವರನ್ನು ಗುರಿಪಡಿಸುವುದು ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ವಾಗಿ ರೂಢಿಗೆ ಬಂದರೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತಾಗಬಹುದು. ಹಾಗೇ ಚುನಾವಣೆಗೆ ನಿಲ್ಲುವವರನ್ನೂ ಮಾನಸ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾದೀತು.

ಅಧ್ಯಕ್ಷನ ಸ್ಥಾನ:

ಅಮೇರಿಕದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷನ ಸ್ಥಾನವು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದು. ಆತನು ಪಕ್ಷಾತೀತನಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಮೊದಲು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಅದು ಕ್ರಮೇಣ ಇತರ ಆಂಗ್ಲಭಾಷಿಕ ದೇಶಗಳಂತೆ ದ್ವಿಪಕ್ಷೀಯ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷನು ಒಂದು ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕನಾದರೂ ಇತರ ದೇಶಗಳ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಗಳ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಉಳ್ಳ ಅಧಿಪತಿ.

ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಕ್ಷೀಯ ಬೆಂಬಲವಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಆತನು ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಾಮೂಹಿಕ ಐಕ್ಯದ ಸಂಕೇತ. ರಾಷ್ಟ್ರಹಿತಕ್ಕೂ ಪಕ್ಷಹಿತಕ್ಕೂ ವಿರೋಧ ಉಂಟಾದಾಗ ಅಧ್ಯಕ್ಷನು ರಾಷ್ಟ್ರಹಿತವನ್ನೇ ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಬೇಕು. ಮಂತ್ರಿಸಂಪುಟವು ಆಂಡ್ರೂ ಜಾನ್ಸನ್ನನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷಾಧೀನವಾಯಿತು. ಶಾಸನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಸಾದ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷೇಧಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೂ ಅವನು ವಹಿಸಿದನು. ಅದು ಬೇಕಾದರೆ ಅಮೇಲೆ ಮೂರನೆಯ ಎರಡಂಶ ಬಹುಮತದಿಂದ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಈ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಪಾಸುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತು. ರಾಜ್ಯಸಂಸ್ಥಾನಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಯಿದೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಅವನು ಚಲಾಯಿಸಿದನು.

ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿ:

ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟಿನ ಆದೇಶವನ್ನು ಅಥವಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಸೈನಿಕಕ್ರಮದಿಂದ ಹಣದು ಹದಕ್ಕೆ ತರುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೂ ಅನಂತರ ಬಂದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಬಳಸಿದರು. ಸಿನೇಟಿನ ಮೂರನೆಯ ಎರಡಂಶ ಬಹುಮತದಿಂದ ಅಧ್ಯಕ್ಷನು ರಾಷ್ಟ್ರದ ವಿದೇಶ ಧೋರಣವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವಿದೇಶಗಳ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಸಾರುವ ಅಧಿಕಾರವು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. ಮೇಲೆ ಸಂಯುಕ್ತ ರಾಷ್ಟ್ರ ಸಂಘದ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾದಾಗ ಅಮೆರಿಕದ ಸೈನ್ಯಬಲವನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷನ ಮತದ ಪ್ರಕಾರ ಬಳಸುವ ರೂಢಿ ಉಂಟಾಯಿತು. 1950ರ ಕೊರಿಯ ಯುದ್ಧದ ಸಂದರ್ಭವು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ. ಟ್ರೂಮನ್, ಐಸೆನ್‌ಹಾವರ್ ಮತ್ತು ಕೆನೆಡಿಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷಾಧಿಕಾರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಅತ್ಯಧಿಕವೆನ್ನಿಸಿದವು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯು ಕೇವಲ ಔಪಚಾರಿಕವಾಯಿತು; ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಶಾಂತಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸು ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಳಸಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷನ ಅಧಿಕಾರವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ದಕ್ಷತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟರಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕಿಂತ ಅಮೇರಿಕದ ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಹೆಚ್ಚು ಪುರಸ್ಕಾರ್ಯ ಎಂದು ಕೆಲವರ ಮತ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಮೇರಿಕದ ಅಧ್ಯಕ್ಷನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು. ಅವನು "ಅರ್ಧ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ" ಎಂದರೂ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಯಾವ ಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ, ಪ್ರಜೆಗಳು ಒಕ್ಕಟ್ಟಾಗಿ ಬದುಕುವುದು ಮತ್ತು ಒಮ್ಮತದಿಂದ ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಲಾದ ಕಾಯಿದೆಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸದೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸರ್ವೋದಯಕಾರಕವಾದುದು. ಇಂಥ ಸುಸ್ಥಿತಿಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತರಾಗಿರುವುದು ಮೂಲಭೂತವಾದದ್ದು. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಆತ್ಮವಿರುವುದು ಪರಹಿತೈಕ ಪರಾಯಣತೆಯೊಂದರಲ್ಲಿಯೇ ಎಂಬುದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಪರಮಾವಧಿಯಾಗಿ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದಿರದು. ಪರಹಿತದ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಶುದ್ಧವಾಗಿ ನೈತಿಕ. ನೀತಿನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಇತಿಹಾಸ, ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ, ವಿಜ್ಞಾನ, ರಸಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಕೂಲಂಕಷವಾದ ಅಭ್ಯಾಸವು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಈ ಷಟ್‌ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನರಿತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಮುಖರ ಅನುಭವ ಸಮನ್ವಯದಿಂದ ಆಯಾ ದೇಶ-ಕಾಲ-ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಆಳಿಕೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾದೀತು. ಈ ಸುಸಜ್ಜಿತತೆ ಇಲ್ಲದೆ ಯಾರು ಯಾರ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದರೂ ಫಲಕಾರಿಯಾಗದು.

ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆಯ ಸ್ವರೂಪ:

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಚಿಂತಕರೀಗ ಆವರಣಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯ ಅನುಕೂಲಗಳಿಗೆ ವಶರಾದ ಯಾರೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಸರ್ವೋದಯಕರವಾದ ಆಳಿಕೆಯ ರೂಪವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾರರು. "ಸಹಜೀವಿಗಿಲ್ಲದ ಐಹಿಕ ಸುಖಸಾಧನ ನನಗೆ ಬೇಡ" ಎಂದು ವ್ರತನಿಷ್ಠನಾಗಿ ಬಾಳುವ ಚಿಂತಕನ ಚಿಂತನದಿಂದ ಅವಲಂಬನೀಯವಾದ ರಾಜಕೀಯ-ಆರ್ಥಿಕ ಶಾಸನತತ್ತ್ವವನ್ನೂ, ಆಚಾರನಿಯಮಗಳನ್ನೂ ರೂಪಿಸಿಕೊಡಬಲ್ಲುದು. ಅಂಥ ವ್ರತಸ್ಥರಾಗಿದ್ದ ಮಹಾತ್ಮರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದರು. ಅವರ ಉಪದೇಶದ ಸಾರಭೂತ ಅಂಶವನ್ನು ಸಮಷ್ಟಿತವಾಗಿ ಕಾಣಲಾರದ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತಕರು ಶಬ್ದಜ್ಜಾಲ ಹಿಡಿದು ಅಪಾರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರಿಂದ ದೂರಸರಿದದ್ದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಕ್ರಿಯಾಪ್ರೇರಕವಾದ ಎಲ್ಲವೂ ಶಕ್ತಿ. ಪ್ರೇರಣೆಯೇ ಶಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಬಲ. ಸರ್ವರ ಸಮಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವ ನೈತಿಕ, ವೈಧಿಕ (Legal) ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ ಶಕ್ತಿಯು ಸರ್ವತ್ರ ಸಾತ್ವಿಕ. ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ವಿಚಾರದಿಂದ ಬಾಳು ನಿಷ್ಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾರ್ಥದ ಅರಾಷ್ಟ್ರವ್ಯಾಪಕವಾದ ಸಿದ್ಧಿಗಳಿಗಾಗಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಹಾನಿಕರವಾಗಿ, ಯಾವ ಬಗೆಯ ಬಲವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರೂ ಅದಿಂದು ತಾಮಸ: ಇಂದಿನ ಭಾರತವು "ಒಂದು ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಸಂಘ" ಎಂಬ ಅಭೇದ್ಯ ಸತ್ಯವನ್ನೂ ಉಪಮತ (ಧರ್ಮ) ಸಮ್ಮೇಳನ ಎಂಬ ಅನಿವಾರ್ಯ ಸತ್ಯವನ್ನೂ ಆಧರಿಸದೆ ರಾಜಕೀಯ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ತೊಡಿಸಹೋದುದರಿಂದಲೇ ಗಡಿ ಜಗಳ ಮುಂತಾದ ಅಪಥ್ಯಕರವಾದ ಕಾಲಹರಣ ಪ್ರಕರಣಗಳೂ, ವಾದವಿವಾದಗಳೂ, ವಿರಸ-ವಿಪರೀತ ರಸಗಳೂ ಈರ್ಷ್ಯಾಸೂಯಾಯುಕ್ತವಾದ ವರ್ತನೆಗಳೂ ಉರಿದೇಳುತ್ತಲಿವೆ. ಮತ-ಪ್ರಾಂತಗಳು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅವಶೇಷಗಳು. ಅವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಜನರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಅಂಥ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಕೊಡುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಆಚಾರವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಚಾರವನ್ನಷ್ಟೇ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದು ದುರ್ದೈವ: ರಾಜಕೀಯ ವಿಧಿವಾದ (Fatalism) ಅಥವಾ ಯದ್ ಭವಿಷ್ಯವಾದ (Unpreparedness, Thoughtless Indifference).

ಹಿಲೇರ್ ಬೆಲ್ಲಕ್ ಮತ್ತು ಎಚ್. ಜಿ. ವೆಲ್ಸ್ ಕೂಡ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು (Procrastination and Corruption) ವಿಲಂಬ ಮತ್ತು ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರಗಳ ಪರಿಹಾರ ಆ ಪ್ರಭುತ್ವವೊಂದರಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಕಂಡುಬಂದುದೇ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಪ್ರಭುತ್ವವು ಚಿಂತಕರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಲು ಕಾರಣ. ಚೇಂಬರ್‌ಲೇನ್ ಹೇಳಿದ: "ಸತ್ಯವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೂ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟುಗಳ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಕಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಬೇಸತ್ತು ಹೋಗಿವೆ. ಸುಸ್ತಾಗಿವೆ. ಪವಿತ್ರವಾದ ಸರ್ವಮತಾಧಿಕಾರದಿಂದ ದಣಿದು ಹೋಗಿವೆ: "ಅಸೆಂಬ್ಲಿ"ಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ವಾಕ್‌ಪೌರುಷವು ಹೊಸ ಜಲಪ್ರಳಯದ ಹಾಗೆ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಮುಳುಗಿಸುವುದೇನೋ ಎಂಬ ಭಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿದೆ." ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ಲೋಕಸಭೆ, ವಿಧಾನಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ "ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ, ಸ್ವಾರ್ಥವಿಲ್ಲ ಬರಿಯ ಭಾವಗೀತೆ" ಎಂಬಂತಾದ ಪಕ್ಷ, ಉಪಪಕ್ಷ, ಪ್ರತಿಪಕ್ಷ, ಅಧಿಪಕ್ಷಗಳ ವಾಕ್‌ಸಂಗ್ರಾಮದ ಅನುಭವ ಭಾರತೀಯನಿಗೆ ಇದೆ: ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ವೇಳೆಯನ್ನು ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಹಾಳುಮಾಡಿದ ಮತ್ತು ದುರ್ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಜನಜೀವನಕ್ಕೆ

ಅಪಾರ ಹಾನಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದ ಹೃದಯವಿದ್ರಾವಕ ಸಂವೇದನೆ ಯುಂಟಾದ ನೆನಪಿದೆ. ಅವಿವೇಕಿಗಳ ಬಹುಮತದ ನಿರ್ಣಯವು ಲಾಟರಿ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹೆಚ್ಚು ಹಾನಿಕರ: ಯಾರಿಗೆ? ಅವರಿಗೂ: ಯೌವನ, ಧನ, ಅಧಿಕಾರಗಳು ಅಳಿಷ್ಟರಿಗಿದ್ದಾಗ: ಇರುವಂತಹ ಅಥವಾ ಬರು ವಂತಹ ಅನುಕೂಲವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕರಾದ ಮತದಾರರು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಾಗ: ಅವರ ನಿರ್ವೀರ್ಯ ನಿಲುಮೆಯನ್ನು, ಅಪಲಾಪವನ್ನು. ಅಸದಾಗ್ರಹವನ್ನು, ಅಹಂಮದ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು. ಅರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು ಮತದಾರರಲ್ಲಿಯ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯೆ ವಿವೇಕಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟಕರ. ಅವುಗಳ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದು ಬಹುಸಂಖ್ಯೆ ಅವಿವೇಕಿಗಳಿಗೂ ಅತಿ ಕಷ್ಟಕರ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೋ, ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೋ ಸರ್ವಾಧಿ ಕಾರದ ಸಾಂಕುಶ ಅಥವಾ ನಿರಂಕುಶ ರೂಪವನ್ನು ಬಯಸುವರು. ಬಾಂಡಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಬಹಳ ಕಾಲ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಒಲೆ ಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುವುದೇ ಲೇಸು ಎಂಬಂತಾದಾಗ ಯಾವ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೇಲೆಯೂ ಯಾರಿಗೂ ಅಭಿಮಾನ ಉಳಿಯದು. ಪ್ರಭುತ್ವವೊಂದರ ಗುಣ ದೋಷಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಮಾಣವು ಆಯಾ ಜನಾಂಗಗಳ ಮನುಷ್ಯರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಈವರೆಗೆ ಆಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡು ಸರಾಸರಿ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಮರ್ಥವಾದರೆ ಸಾಕು ಎಂಬುದು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ವಿಚಾರ. (National Psychology) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮನೋಧರ್ಮದ ಲಕ್ಷಣ ಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅವರ ರಾಜ್ಯಸಿದ್ಧಿಯ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸದಾಚಾರ ಸದ್ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗಿ ಗೌರವಿಸುವ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಚಿಂತಕನ ರಾಜ್ಯರೂಪದ ಚಿಂತನವು ಪಡೆವ ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಗಳೂ ಅವನ ದೇಶದ ಹಿತಕ್ಕೆ ಘಾತಕವಾಗುವುವು. ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ಏಕ ನಾಯಕನ ಆಳಿಕೆಯನ್ನು ಜಾರ್ಜಿಸ್‌ಸೊರೆಲ್ (1847—1922) ಮೇರಿನೆಟ್ಟಿ, ಪಾವಿೂರಿ ಮುಂತಾದ ಚಿಂತಕರು ಸಮರ್ಥಿಸಿದ್ದರು. ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟರಿ ಡೆಮೊಕ್ರಸಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಅಸಮರ್ಪಕ ಆಡಳಿತ ನಡೆಯುವನ್ನು ಕಂಡು ಅವರು ಬೇಸತ್ತು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಶಾರಹಿತರಾದರು. ಅವರ ಕಲ್ಪನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವು ರಾಷ್ಟ್ರಜೀವನದ ಸುಖ-ಸಂತೋಷಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಆದರ್ಶ ಧೀರೋದಾತ್ತ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಅಧಿಕಾರಪಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ವ್ಯಕ್ತಿಪ್ರಾಧಾನ್ಯದ ನಾಗರಿಕತೆಯು ಬಹಳ ನಶ್ವರ. ಸಂಸ್ಥಾಪ್ರಧಾನ ನಾಗರಿಕತೆಯು ಚಿರಕಾಲ ಬಾಳೀತು ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ

ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾರರು; ಆದರೆ ಅಸಮರ್ಥರಿಂದ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದು ತುಂಬಿಹೋದಾಗ, ಅದರ ನರಕಪ್ರಶಾಸನವನ್ನು ದೀರ್ಘಕಾಲ ತಾಳಿಕೊಂಡು ಇರುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಆಗ ಸಮರ್ಥ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅದರ ನಿರ್ಮೂಲನಕ್ಕಾಗಿ ಜನರು ಬೆಂಬಲಿಸಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಗುವುದು. ದೇಶ, ಕಾಲ. ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲವೇ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಜೀವನದ ನ್ಯಾಯವನ್ನೂ ಶುಚಿತ್ವವನ್ನೂ ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಆಧಾರಗಳು? ಬ್ರಹ್ಮದೇಶದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ಮುತ್ಸದ್ದಿಗಳು ಅದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ವಿಕಾಸಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರು. ಈಜಿಪ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆದದ್ದೂ ಹಾಗೆ. ಪೂರ್ವದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆದ ಹಲವಾರು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಕ್ರಾಂತಿಗಳು ಸಂಭವಿಸಿವೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರವೊಂದರ ಮುಖ್ಯವಾದ ರಾಜಕೀಯ ಸೂತ್ರಧಾರನು ರಾಜನಾಗಿರಲಿ, ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿರಲಿ, ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿರಲಿ, ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿರಲಿ; ಅವಿದ್ವಾಂಸನೂ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕನೂ ಆದಾಗ ಅವನ ಅತ್ಯುಗ್ರ ಅಥವಾ ಅತಿ ಶಿಥಿಲ ಆಡಳಿತದಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಜೆಗಳು ದುಃಖಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಅವನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಐವರಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸುವುದು ಸುಲಭ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಹೊಣೆಗಾರ ಪ್ರಜೆಗಳಿರುವ ರಾಜ್ಯ(ರಾಷ್ಟ್ರ)ದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುವಂಥಾದ್ದು. ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಮಹಾಭಾಗರು (ಬಹುಸಂಖ್ಯರು) ತುಂಬಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಪರಮಾಧಿಕಾರ ಪದ್ಧತಿ ಜ್ಯಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಉದ್ಭವಿಸದು. ಅಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಇಲಿ ಹುಲಿಯಾಗಿಯೇ ತೀರುತ್ತದೆ.

ರಾಜಕೀಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವ ಮಹಾಭಾಗರಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇತರ ಪ್ರಭುತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುಳ್ಳ ಪ್ರಜೆಗಳು ಬಹಳ ಹಾನಿಗೀಡಾಗರು. ಅವರು ಯೋಗ್ಯರನ್ನೇ ಆಯ್ದು ಪರಮಾಧಿಕಾರದ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಬಲ್ಲರು ಮತ್ತು ಅಯೋಗ್ಯ ಎಂದು ತೋರಿದ ಉಚ್ಚಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಒಕ್ಕಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ. ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟವಾಗಲಿ. ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಬಲ್ಲರು. ಅಂಥವರಿಗೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯರ ಆಯ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅಯೋಗ್ಯರ ಸ್ಥಾನಚ್ಯುತಿಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದು ಸುಲಭವಾಗುವಂಥ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಅನುಕೂಲ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಬಗೆಗಳಿವೆ: ಇನ್ನೂ ಹತ್ತು ಹೊಸಬಗೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಬಹುದು. ಸ್ವಾನುಭವವಿಲ್ಲದ, ಇದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದ ಅಥವಾ ಅದರಿಂದ ಪಾಠ ಕಲಿಯಲಾರದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಮುಖರು ಯಾವ ಯೋಗ್ಯ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಅಂಥವರು "ದೆವರೇ ಗತಿ ಅಂಡ್ ಕಂಪೆನಿ"ಯ ಸದಸ್ಯರು. ಗುಂಡರೇ ಅಂಥವರ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವರು!

ನಮ್ಮ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ವರ್ತಮಾನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ – 9

ಕ್ರಿ. ಶ. 1688ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ದೈವಿಕ ರಾಜತ್ವವು ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು. 3ನೆಯ ಜಾರ್ಜ್ ದೊರೆಯ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿನ ಅಧಿಕಾರ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜತ್ವದ ಔಪಚಾರಿಕ ರೂಪವು ಭದ್ರವಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಂಡವು. "ಟೋರಿ" ಮತ್ತು "ವಿಗ್" ಎಂಬ ಎರಡು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಬಳಿಗೆಹೊಂದಲಾರಂಭಿಸಿದವು. 1914ರ ವರೆಗೆ "ವಿಗ್" ಪಕ್ಷವು "ಲಿಬರಲ್" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ರಾಜಕೀಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿತು. ಆದರೆ 19ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ "ಲೇಬರ್" ಪಕ್ಷವು "ಲಿಬರಲ್" ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಾದೇಶವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. "ಟೋರಿ"ಯು "ಕನ್‌ಸರ್‌ವೇಟಿವ್" ಎನ್ನಿಸಿತು.

ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ರಾಜನಿದ್ದಾನೆ: ಆದರೆ ಅದು ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವವಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿರುವುದು ಪಕ್ಷವಾದದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಎಂದು ಬಹಳ ಜನರು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರಿದ್ದಾರೆ: ಆದರಿದನ್ನು ಅಮೇರಿಕದ ಮಾದರಿಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಎಂದು ಯಾರೂ ಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ರಾಜನಿಗೆ ಸಮಾನ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಅಥವಾ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷನ ಕಾಯಿದೆಬದ್ಧ ಅಧಿಕಾರ ಬಹಳ ವ್ಯಾಪಕವಾದದ್ದಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ರಾಜನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಷ್ಟೇ ಅಧಿಕಾರ ಇದೆ. ಅಮೇರಿಕದ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಿಗಿಂತ ಅಧಿಕಾರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ವಿಚಾರ-ಆಚಾರಗಳ (Theory and Practice) ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ರಾಜಕೀಯ ಆರೋಗ್ಯವು ಕೆಟ್ಟಿಲ್ಲ: ಇಂಡಿಯದ ಆರೋಗ್ಯ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ.

ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಮಾದರಿಯನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಅನೇಕರಿಂದು ದ್ವಿಪಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಬಹಳ ಯೋಗ್ಯ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಂಬಿಕೆ

ನಿರಾಧಾರವಾದುದು ಎನ್ನಲು ದ್ವಿಪಕ್ಷ ಪದ್ಧತಿ ಇರುವ ಇತರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ
ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ತಿಳಿದುಬರುವ ಅಂಶವೇ ಆಧಾರ. ಅಮೇರಿಕ
ದಲ್ಲಿ "ಡೆಮೊಕ್ರೆಟಿಕ್" ಮತ್ತು "ರಿಪಬ್ಲಿಕನ್" ಪಕ್ಷಗಳು ಮುಖ್ಯ. ಆದರೆ
ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ನೈತಿಕ ಗುರಿಯಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮತಾಸಾಧನೆಗೆ ಯಾರ
ಬೆಂಬಲವೂ ಇಲ್ಲ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ "ಕಾಂಗ್ರೆಸ್" ಮತ್ತು "ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್" ಪಕ್ಷ
ಗಳು ಗಣ್ಯವೆನ್ನಿಸಿದವು. ಆದರೆ 2ನೆಯದು 1ನೆಯದರ ಸಮಬಲವಾಗಿ
ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಆರ್ಥಿಕ ಸಮತೆಯು ಕೇವಲ ವಾದವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ
ಹೆಗ್ಗಣಗಳನ್ನು ಒಳಗಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುತ್ವವು ಜೇಲಗಳನ್ನು ಹೊಲಿಯುತ್ತ
ಹೋಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ಅಮೇರಿಕಗಳು ತಮ್ಮ ಧೋರಣೆಗಳು ಸೋಲದಂತೆ
ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಕ್ಯವಾಗಲು ಅವು ಹೆಗ್ಗಣಗಳನ್ನು
ಇಲ್ಲಿಯಷ್ಟು ಬೆಳೆಯಗೊಡದಿರುವುದೇ ಕಾರಣ. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಭುತ್ವಜಾತಿ
ಗಳಿಂದ ಹೇಗೋ ಹಾಗೇ ಪಕ್ಷಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರವೊಂದರ ಬಾಳಿನ
ಸೋಲು-ಗೆಲುವುಗಳು ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.
ಹೆಗ್ಗಣವೊಂದು ಅರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಸಂಕೇತ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಉಪಜಾತಿಗಳಿವೆ.
ಆಡಳಿತದ ಧೋರಣೆ, ಕಾಯದೆ ಮತ್ತು ರೀತಿನೀತಿಗಳ ಯೋಗ್ಯತೆಯೊಂದೇ
ಅವುಗಳ ವಂಚನಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅದುಮಿಹಿಡಿಯಬಲ್ಲುದು. ಆದರೆ ಆಡಳಿತ
ವೃತ್ತದಲ್ಲಿರುವ ಬಹುಸಂಖ್ಯ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಆಳುವ ಪಕ್ಷದ ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ.
ಸಾಮಾಜಿಕ ಧೋರಣೆ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಸಾಕಷ್ಟಿಲ್ಲವಾದರೆ? ಅಥವಾ
ಅವರು ಸ್ವಭಾವತಃ ಮಹಾಮೂಷಕಪ್ರವೃತ್ತಿಯವರಾದರೆ? ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ
ಪಕ್ಷವೊಂದು ತನ್ನ ಘೋಷಣಾ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ
ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವರನ್ನೇ 1—2ನೆಯ ವರ್ಗಗಳ ನೌಕರಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವು
ದನ್ನೂ ಶ್ರದ್ಧಾಹೀನರನ್ನು ಆ ವರ್ಗಗಳ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಚ್ಯುತಗೊಳಿಸುವುದನ್ನೂ
ಕಾಯಿದೆಬದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದು ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಣೆಯ ಒಂದು ಕ್ರಮ ಎರಡನೆ
ಯದಾಗಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರಿಗೇ ಪಕ್ಷದ
ಟಿಕೇಟನ್ನು ಕೊಡುವ ಚುನಾವಣಾ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬಹಳ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ
ತರಬಹುದು. 3ನೆಯದಾಗಿ, ಬಲವಾದ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಗುಪ್ತಚಾರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು
ಸಂಘಟಿಸಿಕೊಂಡು ಚುನಾವಣೆಯ ಶುದ್ಧೀಕರಣಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಬಹುದು. ಚುನಾವಣೆ
ಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಗುಪ್ತ ಅಕ್ರಮಗಳ ಹೊರೆಯೇ ಇಂದು ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದ
ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿಯಾಗಿದೆ. ಗೌರವ ಸೇವೆಯ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ
ಕಡಿಮೆಮಾಡುವುದು ಇನ್ನೊಂದು ಸುಧಾರಣೆ. ಪಾಸಾಗಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು

ಕಾಯಿದೆಯನ್ನೂ ಹೈಕೋರ್ಟು ಮಟ್ಟದ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಪರಾಮರ್ಶೆಗೊಳಪಡಿಸಿಯೇ ಪಾಸುಮಾಡುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ಸುಧಾರಣೆ. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅವರ ಸೇವಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಿ ಸತ್ಕಾರವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸುವುದು ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕ್ರಮ.

ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಮಿತಗೊಳಿಸುವುದೂ, ಶಾಖೆಗಳನ್ನು (Coordinate) ಸಮುದಾಯಗೊಳಿಸುವುದೂ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಉಪಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವುದೂ, ಏಕಮಾನ ಶಿಕ್ಷಣಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನೈತಿಕ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದೊಡನೆ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲರೂ ಪಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೂ ಕೋರ್ಟು ಕಚೇರಿಗಳು ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲೂ ದೇಶೀಯ ಭಾಷಾಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಬಳಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೂ ಎಂದೋ ಆಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸುಧಾರಣೆಗಳು. ಯಾವ ಪಕ್ಷದ ಚುನಾವಣಾ ಘೋಷಣೆಯೂ ಈ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಾದಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿರಾಶೆಯುಂಟಾಗದಿರದು. ಬಳಕೆಗಾರರ ಅರಕ್ಷಿತತೆ ದಿನೇ ದಿನೇ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟದೆ ಹೋದರೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಸೋಲು ಕಟ್ಟಿಟ್ಟದ್ದು. ಅವರು ಶ್ರೀ ಮೊರಾರ್ಜಿ ಆಯೋಗದ ಪ್ರಕಟನೆಯನ್ನೂ, ಅದು ಜಾರಿಗೆ ಬರುವುದನ್ನೂ ಚಾತಕಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲ ಮುಗಿಯಿತು ಎನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವೆರಡೂ ಈಗ ಮೊರಾರ್ಜಿಗೇ ವಿಸ್ಮೃತವಾಗಿ ಹೋದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಸ್ತೇನಬುದ್ಧಿಯು (Corrupt mentality) ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಇದ್ದ ಅರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಥವಾ ಅಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿ. ಅದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಪರಮಶತ್ರು. ಇತಿಹಾಸದ ವಿವಿಧ ಅವಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ವಿವಿಧ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ತಾಳಿ ದಾಳಿಮಾಡಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಭಾರತವು ಅದನ್ನು ಅಡಗಿಸುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಶಾಸನಿಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಉಗ್ರವಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ತರದಿದ್ದರೆ, ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಇಂದೂ ತೂತುಕರಟದಿಂದ ನೀರು ಹೊಯ್ದಂತಾಗದಿರದು; ವಿಪತ್ತುಗಳು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಧುತ್ತೆಂದು ಎದುರುನಿಲ್ಲಬಹುದು. ಸಮರ್ಥ ಸಂಸ್ಥಾರಚನೆಯ ಕೌಶಲವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ನವಭಾರತವು ದುಃಖಪರಂಪರೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾದೀತು. ಕೇವಲ ಬಾಯಬಲದಿಂದ ಏನೂ ಆಗಲಾರದು. ಹರಟುವ ಬಾಯಿಯನ್ನು ಬಂದುಮಾಡಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಿಳಿಯುವ ಸದಾಚಾರವನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆತ್ಮಸ್ತುತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವ ಪಕ್ಷಪ್ರಚಾರದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರತಿ

ಯೊಂದು ಪಕ್ಷವೂ ಅನುಸರಿಸಲು ತೊಡಗಬೇಕು. "ಸತ್ಯಮೇವ ಪುರಸ್ಕಾರ್ಯಂ ಕದಾಚಿದಪಿ ನಾನೃತಂ" ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಬದ್ಧ ಧ್ಯೇಯವಾಗಬೇಕು.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಯಶಕ್ಕೆ ದಾರಿ—10

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವವಿತ್ತು. ಗಣರಾಜ್ಯವಿತ್ತು: ನಿರಂಕುಶರೆನ್ನಬಹುದಾದ ಸಾರ್ವಭೌಮರೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ನಾಯಕರೂ ಆಗಿಹೋದರು. ಒಳಿತು-ಕೆಡುಕುಗಳ ಅತಿಶಯಗಳನ್ನು ಈ ದೇಶ ಅನುಭವಿಸಿತು. ಆದರೆ ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತೇನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಮಾಡುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಅದು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಾರದಾಯಿತು. "ಸ್ತೇನಾನಾಂ ಪತಯೇ ನಮಃ" ಎಂದು ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿದರೂ ಸ್ತೈನ್ಯವು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡಲಿಲ್ಲ. ಕೌಟಿಲ್ಯನ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಸ್ತೈನ್ಯ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ರಷ್ಯಾ, ಅಮೇರಿಕ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಎಷ್ಟೋ ಉಪಾಯಗಳು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿವೆ. ನಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರು ಅತ್ತ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಕಂಡುಬರುವ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶವೇನೆಂದರೆ (Human Material) ಮಾನವದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಪಳಗಿಸುವ ಕಲೆ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ನಾಯಕರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಯಾವ ನಾಗರಿಕ ಪ್ರಭುತ್ವದಿಂದಾದರೂ ಲೋಕಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದೇ.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಿರುವ ಮಹತ್ವ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅದರ ಸೋಲು-ಗೆಲುವುಗಳು ನೀತಿಮಂತಿಕೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೀತಿಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದ್ದೇ ಭಾರತದ ಇಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ. ಕೇವಲ ಮೇಡಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಓಷ್ಠಾಧರ ವ್ಯಾಯಾಮವನ್ನು ನಡೆಸಿ ಯಾವ ಪ್ರಭುತ್ವವೂ ತನ್ನ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ಭದ್ರಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದು. ನೀತಿವಿಮುಖ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಯವರು ಉಗ್ರವಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗಾಂಧಿಜಯಂತಿಯನ್ನಾಚರಿಸುವ ನಾಯಕರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಇದು ಗೊತ್ತಿದೆಯೇ?

ಮದ್ಯ, ಮಾಂಸ, ದ್ಯೂತಗಳ ಆರಾಧನೆ ಮತ್ತು ಅಕ್ರಮವರ್ತನೆಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಗುವ ವರೆಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಶ ಯಾವ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಾರದು. ಲಾಭಬಡುಕತನವನ್ನು ಬಗ್ಗುಬಡಿಯದೆ ನಮಗೆಂದೂ ಮಂಗಲವು ಲಭಿಸಲಾರದು.

ಭೋಗಲಂಪಟತೆಯನ್ನು ಲೌಕಿಕ ಆದರ್ಶವೆಂದು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಟು, ಲಂಚ, ಕಳ್ಳಪೇಟೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ಆಧುನಿಕತೆಯು ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಬೇರನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪರಹಿತೈಕಪರಾಯಣತೆಯು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅನಾದಿಕಾಲದ ಹೆಮ್ಮೆ. ಅದೀಗ ಮಣ್ಣುಮುಕ್ಕಿಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಅನೇಕ ಬಾರಿ ರಾಜಕೀಯವೊಂದು ಜೂಜಾಟ ಮತ್ತು ಹರಾಜು ಎನ್ನಿಸಿದೆ. ಅಪ್ರಿಯಸತ್ಯವನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಹಲವು ಜನ ಮುಖಂಡರಲ್ಲಿ ಬತ್ತಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಅಸತ್ಯವಾದವನ್ನು ಸತ್ಯವಾದವೆಂದು ಹಿಡಿದು ಅಪ್ರಿಯವಾದುದೆಲ್ಲವೂ ಅಸತ್ಯವೆಂದು ಆಗ್ರಹಿಸುವ ಅಸಾಮಾಜಿಕ ಬುದ್ಧಿ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿದೆ. ಭಾವಿಪೀಳಿಗೆ ಮುಗ್ಧತೆಯಿಂದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾರ್ಥ ಸುಖದ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತು ಅರಾಜಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದೆ. ಭಾರತಕ್ಕೆ ರಾಜಕೀಯ ಆರೋಗ್ಯವೆಂಬುದರ ಕಲ್ಪನೆ ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅದು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ತಪಸ್ಸುಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. "ಉತ್ತಿಷ್ಠತ. ಜಾಗ್ರತ, ಪ್ರಾಪ್ಯವರಾನ್ನಿಬೋಧತ" ಎಂಬ ಮಹಾವಾಣಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಲಿ, ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆತ್ಮದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡಲಿ ಎಂದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಜೆಯೂ ಇಂದು ನಿತ್ಯಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಪ್ರಾರ್ಥಿತವಾಗಿ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವೆಂದಾದರೂ ಲಭ್ಯವೇ?

ನಮ್ಮ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಚೌಕಟ್ಟು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ (Federal) ಸಂಯುಕ್ತ ಪದ್ಧತಿಯದೂ ಅಲ್ಲ. ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣ (Unitary) ಏಕಾತಪತ್ರ ಪ್ರಭುತ್ವವೂ ಅಲ್ಲ. ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಒಂದು ವಿಧದ ತ್ರಿಶಂಕು ಪದವಿಯದಾಗಿದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಪ್ರಾಂತೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಅಂತಃಕಲಹಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತ ಹೋಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವಿಷಯಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಸಮರ್ಪಕವಾಯಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಜನತೆ-ಸರಕಾರಗಳ, ಸರಕಾರ-ಪಕ್ಷಗಳ, ಪಕ್ಷ-ಜನತೆಗಳ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧವು ಸಾಕಷ್ಟು ಆರೋಗ್ಯಕರವಾಗಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ನಮಗೆ ಹೊಸದಾದುದೇ ಕಾರಣ ಎಂದು ಕೆಲವರೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದೊಂದು ಪಾಕ್ಷಿಕ ಸತ್ಯ. ಇನ್ನೊಂದು ಪಕ್ಷದ ಮಾತೆಂದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಜನರಿಗಾದ ಪರಂಪರಾವಿಚ್ಛೇದ. ನಮ್ಮ ಮುಖಂಡತ್ವದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ಅವನತಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಹೊಸ ಆವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತಕ್ಕ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ತಿಕೀಟಿಗಾಗಿ ಜೋತಾಡುವ ಪುಡಿಯಾಳುಗಳ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸರಹಿತತೆ ಚುನಾವಣೆಯ ಅನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ

ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಮಾಜನಿರ್ಮಾಣದ ಬಾಯಿಮಾತು ಕಾರ್ಯತಃ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ವಿರೋಧವನ್ನು ಕಾಣಲಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಯಾವ ಪಕ್ಷವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಂಘಟಿತವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಕಾರ್ಯತಃ ಕಂಡುಬಾರದಂತಾಗಿದೆ. ಅಂತಃ ಪಕ್ಷೀಯ ಹಾಗೂ ಪಕ್ಷಾಂತರಿಕ ಕಲಹಗಳು ಆಗ ಈಗ ಹುಡುಗಾಟದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆದದ್ದು ಉಂಟು. ನಮ್ಮ ದೇಶವು ವಾರ್ಷಿಕ ಆಯಾತಕ್ಕಾಗಿ ತೆರುವ ಹಣದ ಮೊತ್ತವು ನಿರ್ಯಾತದ ಗಳಿಸಿದ ಹಣದ ಮೊತ್ತಕ್ಕಿಂತ ಯಾವಾಗಲೂ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುದು ನಮ್ಮ ವಿವಿಧ ವಿಷಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ ಪರಮ ಪ್ರಮಾಣ. ಕಾಶ್ಮೀರ ನಾಗಪ್ರದೇಶಗಳ ರಾಜಕೀಯ ಅದೃಢ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಭಾರ ನಿರ್ವಾಹದ ದೊಡ್ಡ ಕಲಂಕವಾಗಿ ನಿಂತಿತ್ತು; ಕಾಶ್ಮೀರ ಈಗಲೂ "ಷೇಕ್" ಆಗಿದೆ.

ಉಪವಾಸ, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ, ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶ, ಮುಷ್ಕರಗಳ ದುರುಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಜನತೆ ಸರಕಾರಗಳೆರಡೂ ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆ ಕಾರಣಗಳಾದ್ದುಂಟು. ಪರಸ್ಪರ ದೂರುವುದೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಸ್ವದೋಷವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುವ ಬುದ್ಧಿಯು ಹುಟ್ಟದಂಥ ಆವರಣವನ್ನು ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುತ್ವವು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾಲದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ, ಗಾಂಧಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ, ನೆಹರುಗಳು ತಮ್ಮ ಉಪದೇಶದಂತೆ ನಡೆಯಲು ಯತ್ನವನ್ನೇ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ; ಕಾಮರಾಜರ ಸಲಹೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಾಲಿಸಿ ನೋಡಲೂ ಇಲ್ಲ. ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರದ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣವಾಗುವುದರ ಬದಲು ರಾಜಕೀಯ ಶಕ್ತಿಯು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣವಾಗಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟದ್ದೇ ಈ (Equality of the unequal talents) ಹಿಟ್ಟು-ಬೂದಿಗಳ ಒಟ್ಟಿನ ಅಳತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯ ಈ (Half and half song) ಅರ್ಧಾರ್ಧ ಗೀತವು ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಇಡೀ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ತರಬೇಕಲ್ಲದೆ, (Piece-meal) ಪಾಕ್ಷಿಕವಾಗಿ ತರುವುದು ಫಲಕಾರಿಯಾಗದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪಾನಪ್ರತಿಬಂಧ ಪ್ರಯತ್ನವೊಂದು ಮಹಾ ಪ್ರಮಾಣವೆನ್ನಬಹುದು.

ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಿತಿ, ವರದಿ, ಹೇಳಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಸುಧಾರಣೆಯ ಸತ್ಯತೆ ನಿಲ್ಲುವಂತಾದದ್ದು ಯಾವ ಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೂ ಶೋಭಿಸುವಂಥದ್ದಲ್ಲ. ಧ್ಯೇಯದ ಕಾರ್ಯಾಂಗವಿವರಗಳ ಪೂರ್ಣಕಲ್ಪನೆಯಿಲ್ಲದೆ ತಂದ ಸುಧಾರಣೆಯು ವಿರುದ್ಧ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ "ಟೆನನ್ಸಿ"ಯೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ; ಭೂಸುಧಾರಣೆ ಎರಡನೆಯ ಉದಾಹರಣೆ.

ಆಹಾರಾಭಾವ, ಅತಿದರಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಸಹಜ ವೆಂದು ನಿತ್ಯವೂ ಘೋಷಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವುದು ಜನವಂಚನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಮ್ಮ ಹೊಣೆಗಾರ ನಾಯಕರು ಬಲ್ಲರು; ಆದರೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಅದನ್ನೇ ಪದೇ ಪದೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂತಹ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಯೋಗ್ಯತೆ, ಅಯೋಗ್ಯತೆ ಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾರವು. ಅವು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು ಮುಖಂಡರ ಯೋಗ್ಯತೆ, ಅಯೋಗ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ. ಮುಖಂಡರನ್ನು ಆಯುವ ಜನಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಅವು ನಿಷ್ಕರಿಸಿ ಹೇಳಲಾರವು. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ದೇಶೀಯ ಮುಖಂಡರ ಮುಖಂಡತ್ವವು ಜನತೆಯ ರಾಜಕೀಯ ಮತಾಧಿಕಾರದ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ. ಆ ಮುಖಂಡರು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳಾಗಿ ದುಡಿದಿದ್ದರಲ್ಲದೆ, ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಶಾಸನದ ಧುರೀಣರಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಂಥವರು ಪ್ರಶಾಸನ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನರಿಯದೆ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ಬಂದುದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಮುಖಂಡತ್ವದ ನಿರ್ವಾಪನ, ನೌಕರರ ನಿಯಮನ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ಇವುಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದಾದ ವಿಪರಿಣಾಮಗಳು ಕೇವಲ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದುರ್ದೈವ ಪರಂಪರೆಯಷ್ಟೇ ಆಗಿವೆ.

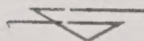
ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಕಲ್ಪನೆ ನಮ್ಮ ಮುಖಂಡರಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯರಾದವರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದ ಏರುತಗ್ಗುಗಳ ಅರಿವು ಅವರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜನರಿಗಿಲ್ಲ. ಅಗಣ್ಯರನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವುದು ಅನಗತ್ಯ, ಅವರು ಯೇನಕೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಗಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು, “ಬೆಂದ ಮನೆಗೆ ಹಿರಿದದ್ದೇ ಲಾಭ” ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ನಂಬಿದವರು. ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಯುಳ್ಳ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷವು ಪಕ್ಷಶುದ್ಧೀಕರಣವನ್ನು ಮೊದಲು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ತಾತಾಚಾರ್ಯ ಶರ್ಮರ ತತ್ವನಿಷ್ಠ, ನ್ಯಾಯನಿಷ್ಠುರತೆಗಳು ನಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಮುಖಂಡರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಬೆಳೆಯಲು ಈ ತಲೆಮಾರು ಸಾಲದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ!

ಆಚಾರಶುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದ ಯಾರೂ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾರರು. ಗಾಂಧಿಯವರಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ತತ್ವನಿಷ್ಠೆ ಅಸಾಧ್ಯ ವೆನ್ನಿಸಿದರೆ, ಸಫಲ ಮುಖಂಡತ್ವವಿಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಬೆಳೆದುನಿಲ್ಲದು. ತಿಲಕ, ಗಾಂಧಿ, ಗೋಖಲೆ, ಸುಭಾಸರ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನವೊಂದೇ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ನಡೆದರೆ ಯಾವ ಫಲವೂ ಸಿಗದು. ಜಯಂತಿ, ಪುಣ್ಯತಿಥಿಗಳನ್ನು ಆಗ ಈಗ

ಸಂಘಟಿತವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಏನೂ ಲಭಿಸದು. ಬಾಲಕರಿಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ನೈತಿಕ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಬೇಕು. ಅನೈತಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಪ್ರೇರಕಗಳಾದ ಶ್ರವಣದರ್ಶನ—ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಕೂಡಲೇ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಪಾರನೈತಿಕತೆಯ ಅಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಸಮರ್ಥನೆಯೂ ನ್ಯಾಯಬಾಹಿರವಾಗಬೇಕು. ಆಗ ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರಾದರೂ ಸಮರ್ಥ ಧುರೀಣರನ್ನು ಪಡೆದು ನಮ್ಮ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಗೊಳಿಸೀತು.

"ಕಾಲೋ ವಾ ಕಾರಣಂ ರಾಜ್ಞೋ
ರಾಜಾ ವಾ ಕಾಲ ಕಾರಣಂ
. . . .
ರಾಜಾ ಕಾಲಸ್ಯ ಕಾರಣಂ"

—ಮ. ಭಾ.

ರವೀಂದ್ರ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ
ಕಾರ್ಗಲ್-577421
ಶಿವಮೊಗ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆ

ಬೆಲೆ : ರೂ. 5/-